

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

М. Й. Петришин, Г. М. Загайська

REPETITORIUM LATINUM

Pars prima

Збірник вправ для контрольних і самостійних робіт
з латинської мови

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2021

УДК 811.124(075.8)
П-30

*Рекомендовано до друку Вченою радою філологічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Рецензенти:

Філіпчук Н. О. – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України;

Швед Е. В. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри класичної та румунської філології Ужгородського національного університету.

Автори:

Петришин Марта Йосипівна кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Загайська Галина Михайлівна кандидат філологічних наук, доцент кафедри румунської та класичної філології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Петришин М. Й., Загайська Г. М.

П-30 **Repetitorium Latinum. Pars prima** : збірник вправ для контрольних і самостійних робіт з латинської мови / М. Й. Петришин, Г. М. Загайська – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 172с.

ISBN 978-966-423-607-9

У збірнику подано вправи з усіх розділів граматики латинської мови. Вправи містять нескладну лексику, матеріал для запам'ятовування основних граматичних форм і вироблення навичок їх застосування. Збірник доповнено латинсько-українським словником.

УДК 811.124(075.8)

ISBN 978-966-423-607-9

© Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021

© М. Й. Петришин, 2021

© Г. М. Загайська, 2021

ПЕРЕДМОВА

Латинська мова (**lingua Latina**) – одна з найдавніших мов, що належить до італійської групи індоєвропейської сім'ї мов. Вона отримала свою назву від племені латинів (**Latini**), яке на початку 1 тисячоліття до н.е. населяло невелику область Центральної Італії – Лації (**Latium**). Латинська мова широко застосовувалася в країнах Західної Європи, Північної Африки і Західної Азії. У період існування Римської імперії вона була офіційною державною мовою, мовою науки, школи, міжнародної дипломатії, торгівлі тощо. Латинська мова – це мова численних письмових пам'яток, які мають велике наукове і культурне значення. Розмовна латинська мова (**sermo vulgaris**) стала основою для романської групи мов (італійської, іспанської, французької, португальської, ретороманської, румунської). Вагомим є значення латинської мови і для слов'янських мов (української, польської і інших). Разом з давньогрецькою мовою вона була і залишається джерелом творення міжнародної наукової та суспільно-політичної термінології. На гуманітарних факультетах латинська мова є загальноосвітньою дисципліною, яка покликана, окрім вивчення граматики і лексики, розширити лінгвістичний світогляд студентів, виробити науковий підхід до вивчення сучасних європейських мов, дати знання міжнародної наукової термінології, ознайомити з історичним і культурним надбанням античності, що відповідає одному з постулатів «європейськості». Цій меті певною мірою слугуватиме і пропоноване видання.

Збірник «**Repetitorium Latinum. Pars prima**» містить 630 вправ для виконання контрольних і самостійних робіт, які за своїм змістом охоплюють граматичний і лексичний матеріал, передбачений програмою з латинської мови для студентів гуманітарного профілю. Збірник буде актуальний як для написання аудиторних контрольних робіт, так і для контролю самостійної роботи студентів. Розподіл граматичного матеріалу для контрольних робіт у збірнику відповідає послідовності викладу тем в підручниках з латинської мови для вузів.

Запропоновані для контролю знань студентів вправи дадуть можливість виявити рівень засвоєння студентами граматики і лексики латинської мови, що є важливими факторами оволодіння нею. Велику кількість вправ запропоновано на переклад речень з латинської мови на українську і навпаки, що дозволить як виробити навички перекладу, так і сприятиме розвитку логічного мислення, а також тренуванню пам'яті. Тексти латинською мовою

містять інформацію про античну культуру, що сприятиме реалізації завдання загальнокультурного розвитку і естетичного виховання. Вправи на контроль трансформації латинської лексики у європейські мови, а також засвоєння міжнародної наукової термінології є важливим фактором формування фахівця. Збірник доповнений алфавітним латинсько-українським словником.

VOCALES. CONSONANTES. ACCENTUS

ВАРІАНТ 1

1. Написати латинськими буквами:

денаріус, еквітус, квантум, облігаціо, Хрістус, цензус, калькс, цівітас, комес, гомо, гранум, плянта, одіум, нунк, мультум, елеганціа, капут, кворум, свавіс, екземплюм.

2. Виписати слова, в яких літера С читається як звук [ц]:

glacies, hic, facultas, cloāca, civīlis, capitālis, actio, affectus, acer, processus, sanctus, copia, cibus, cadāver.

3. Поставити та пояснити знак наголосу:

Spartānus	credēre	fundamentum
stultitia	studium	Etruria
triumphus	correxi	beneficium
centimetrum	silvestris	autumnus
voluntas	vacuum	amoenus

ВАРІАНТ 2

1. Написати латинськими буквами:

магістер, стомахус, лягус, люкс, різус, Свебі, мікстіо, аква, сігнум, лінгва, гонор, крімен, азінус, провінціа, стіпендіум, ціркус, квалітас, ораціо, екзітус, націо.

2. Виписати слова, в яких літера С читається як звук [к]:

punctum, docens, vicīnus, Caesar, prospectus, cibus, muscūlus, dictator, dictātor, caelum, nescio, incognītus, circus, iudicium, caput, cucumis, cito.

3. Поставити та пояснити знак наголосу:

proxīmus	auditorium	Seleucus
columna	labyrinthus	occasio
vertebra	Romānus	perfectus
Epicūrus	complexus	monachus
elephantus	bestia	gangraena

ВАРІАНТ 3

1. Написати латинськими буквами:

коемпціо, каза, хрістіанус, лекс, фігура, центум, узус, еквус, імаго, номен, варіус, радікс, матер, квінкве, ляк, екземпляр, лекціо, консветудо, еціам, харта.

2. Виписати слова, в яких літера С читається як звук [к]:

Croesus, exceptio, collēga, lac, circum, consul, carcer, sociētas, sanctio, officium, cursus, credūlus, cibus, cor, cylindrus.

3. Поставити та пояснити знак наголосу:

legālis	latebra	porŭlus
resolutio	Rhodānus	exemplum
professor	remedium	malitia
gaudium	vexillum	nuptiae
vertebra	cylindrus	receptum

ВАРІАНТ 4

1. Написати латинськими буквами:

гомо, волонтак, кредере, свавіс, юстіція, монументум, хорус, Ціцеро, капут, патрія, конкордіа, экзамен, цессіо, урбс, октавус, нунціус, сацер, кверелья, сангвіс, персвадео.

2. Виписати слова, в яких літера X читається як [кз]:

lex, executio, exemplar, rex, maxĭmus, exercĭtus, pax, examināre, lux, felix, exāmen, mixtio, crux, Xerxes, xylema.

3. Поставити та пояснити знак наголосу:

amicitia	integrum	cerebrum
legalitas	amoenus	elegantia
resolutio	classĭcus	sigillum
perfectus	testamentum	species
gaudium	complexus	diaeta

ВАРІАНТ 5

1. Написати латинськими буквами:

кваттуор, калямус, хіліархус, юдекс, фідес, льокус, церемонія, габітус, деклінаціо, назус, варіус, реквіро, ора, матер, Свебі, квартус, екзітус, цензере, екзекуціо, кваліс, ціто.

2. Виписати слова, в яких літера S читається як звук [з]:

mos, ecclesia, census, corpus, consors, casus, securis, casa, unus, usura, versus, nasus, status, fascis, visus.

3. Поставити та пояснити знак наголосу:

cerebrum	excellētia	vertebra
natūra	iuvēnis	Augustus
quaestor	magister	reflexus
vitium	philosophus	gladius
Aegyptus	columna	silvestris

ВАРІАНТ 6

1. Написати латинськими буквами:

персона, квалітас, персвадео, еціам, кредо, хорус, квота, сенекс, гора, екземпльом, літтера, казус, акціо, анімаль, крукс, юссус, люпус, харта, оваціо, екзітус.

2. Виписати слова, в яких буква I читається як звук [й]:

Gaius, iter, Italia, Iunius, maiestas, ius, ira, maiālis, imperātor, iucundus, imāgo, ianua, maiōres, ictus, iussus, Iulius, iecur, ingens.

3. Поставити та пояснити знак наголосу:

philosophus	candella	codicillus
cognōmen	clepsydra	petitio
felicitas	exemplum	frumentum
lagoena	clientes	colloquium
emptio	chirographum	collaudo

ВАРІАНТ 7

1. Написати латинськими буквами:

каупо, форензіс, окулюс, магістер, стомахус, нунк, діу, квазі, акцентус, екзіціум, ляпус, консветудо, ціто, лябор, аер, кварталус, ораціо, екзерцітус, єюніум, квантус.

2. Виписати слова, в яких буквосполучення ti читається як [ці]:

Attius, obligatio, tinctūra, traditio, tilia, ostium, gratia, Titus, ratio, titūlus, sententia, Tibēris, vitium, ovatio, timor, tigris, novatio, quaestio.

3. Поставити та пояснити знак наголосу:

beātus	reflexus	collisio
proelium	concordia	latebra
incertus	emphyteusis	Mercurius
Graecia	stomachus	saecūlum
religiōsus	cupressus	voluntas

ВАРІАНТ 8

1. Написати латинськими буквами:

магістратус, христіанус, лябор, юссус, візус, Светоніус, мізерікордіа, еквітатус, гльобус, сангвіс, гуманус, конюнкс, Юліус, сентенція, негацио, ціркулус, квалітас, оваціо, схолястікус, юдекс.

2. Виписати слова, в яких літера C читається як звук [ц]:

punctum, docens, vicīnus, Caesar, prospectus, cibus, muscūlus, dictator, caelum, nescio, coena, incognitus, circus, dictātor, iudicium, caput, cursus.

3. Поставити та пояснити знак наголосу:

patrōnus	gaudium	acceptus
atrocīter	candella	Seleucus
centimetrum	atrium	basilīca
cogitatio	exemplar	victoria
gangraena	complexus	emphyteuta

ВАРІАНТ 9

1. Написати латинськими буквами:

коерцео, кауза, хорус, понтіфекс, фатум, людус, центурія, узура, екзітус, ювентус, кваттуор, петіціо, свавітас, валідус, квінкве, юнктура, лекціо, ляк, утілітас, вітіум.

2. Виписати слова, в яких літера S читається як звук [с]:

sanus, casa, consul, visus, sacer, singulāris, generōsus, tempus, sanctus, vasa, occasio, salus, statua, hostis, causa.

3. Поставити та пояснити знак наголосу:

resolutio	sapiens	malitia
vexillum	beātus	exemplum
sanctus	vivēre	monumentum
gaudium	cylindrus	tenebrae
latebra	fenestra	clepsydra

ВАРІАНТ 10

1. Написати латинськими буквами:

квазі, форензіс, стомахус, нунк, націо, сентенція, оваціо, лятебра, каупо, мускулос, цензере, лінгва, квінтус, різус, харта, Юліус, майорес, екзіліум, крукс, аркс.

2. Виписати слова, в яких літера I читається як звук [i]:

iussus, ira, maiālis, sine, ius, Italia, iecur, iter, ianua, imperātor, ictus, Iunius, insūla, imāgo, incognītus, Iulius, illustrāre.

3. Поставити та пояснити знак наголос:

minister	lectio	libellus
correxī	opinio	emphyteusis
asīnus	reflexus	latebra
sententia	collaudo	querella
eventus	frumentum	qualitas

**VERBUM
CONIUGATIONES
PRAESENS INDICATIVI ACTIVI
IMPERATIVUS PRAESENTIS**

ВАРІАНТ 1

1. Визначити дієвідміну та основу praesentis verbi:

moneo, -ui, -itum, -ēre	capio, cepi, captum, -ēre
libero, -āvi, -ātum, -āre	accuso, -āvi, -ātum, -āre
punio, -īvi, -ītum, -īre	lego, legi, lectum, -ēre

2. Додати до основи дієслова відповідне закінчення:

divid- [вони розділяють]	cred- [він вірить]
senti- [ти відчуваєш]	condemna- [ви засуджуєте]
nomina- [я називаю]	responde- [відповідайте]
doce- [ми навчаємо]	audi- [вони слухають]

3. Виконати морфологічний аналіз, перекласти дієслівні форми: mutas, gerunt, venit, es, studētis.

4. Перекласти українською мовою:

a) petunt, noli petēre, peto, petimus, petis.

b) Noli tacēre, si dicēre debes. Venire non debent. Si bene laborātis, laudāmus. Nolite errāre! Aut absolvunt, aut condemnant. Vivere est cogitare.

5. Перекласти латинською мовою:

читаю, читайте, читаємо, читають, читає (*lego, legi, lectum, ěre*).

ВАРІАНТ 2

1. Визначити дієвідміну та основу praesentis verbi:

colo, colui, cultum, -ēre	milito, -āvi, -ātum, -āre
scio, -īvi, -ītum, -īre	venio, veni, ventum, -īre
paro, -āvi, -ātum, -āre	debeo, debui, debitum, -ēre

2. Додати до основи дієслова відповідне закінчення:

curr- [ти біжиш]	scrib- [вони пишуть]
nega- [я заперечую]	cond- [ви засновуєте]
reperi- [вони знаходять]	veni- [ми приходимо]
horre- [він тремтить]	labora- [ти працюєш]

3. Виконати морфологічний аналіз, перекласти дієслівні форми: convenit, sumus, valētis, credis, monstrāmus.

4. Перекласти українською мовою:

a) necat, necāmus, nolite necāre, neco, necat.

b) Cogitāmus, ergo sumus. Dum vivītis, laborāre debētis. Audīte, scribīte, legīte! Semper valēre debes. Si tacent, consentiunt. Si interrōgo, responde.

5. Перекласти латинською мовою:

пишіть, пишемо, пишу, пишуть, пишеш (*scribo, scripsi, scriptum, ěre*).

ВАРІАНТ 3

1. Визначити дієвідміну та основу *praesentis verbi*:

colo, colui, cultum, -ěre	impedio, -īvi, -ītum, -īre
habeo, -ui, -ītum, -ēre	impero, -āvi, -ātum, -āre
gero, gessi, gestum, -ěre	dormio, -īvi, -ītum, -īre

2. Додати до основи дієслова відповідне закінчення:

duc- [вони ведуть]	habe- [ти маєш]
orna- [ми прикрашаємо]	leg- [читай]
dic- [він говорить]	veni- [ми приходимо]
exig- [вони виганяють]	lauda- [я хвалю]

3. Виконати морфологічний аналіз, перекласти дієслівні форми: *sedēmus, dicunt, sum, ornat, servis*.

4. Перекласти українською мовою:

a) legis, legunt, legimus, lege, lego.

b) Bene audi, quod dicunt. Nolite clamare. Bene lego, sed male scribo. Saepe erras, noli errare. Quod nescis, noli dicere. Cum taces, consentis.

5. Перекласти латинською мовою:

слухайте, слухаю, слухаємо, слухають, слухаєш (*audio, īvi, ĩtum, ĩre*).

ВАРІАНТ 4

1. Визначити дієвідміну та основу *praesentis verbi*:

posco, -cui, -citur, -ēre	placeo, -cui, -citur, -ēre
munio, -īvi, -ītum, -īre	duco, duxi, ductum, -ěre
cremo, -āvi, -ātum, -āre	constituo, -stitui, -stitutum, -ěre

2. Додати до основи дієслова відповідне закінчення:

ger- [вони ведуть]	terre- [ви лякаєте]
dormi- [він спить]	servi- [служить]
nota- [ти записуєш]	impera- [я наказую]
constitu- [ми встановлюємо]	sede- [сидити]

3. Виконати морфологічний аналіз, перекласти дієслівні форми: *clamātis, es, puniunt, credit, habēmus*.

4. Перекласти українською мовою:

a) docēmus, docēte, doceo, docent, doces.

b) Quod agitis, semper bene agite. Qui bene audit, bene discit. Non semper errāmus. Quod nescītis, nolite dicere. Quid agere debeo? Audi et tace. Male scribis.

5. Перекласти латинською мовою:

караєш, не карайте, карають, карати, караємо (*punio, īvi, ītum, īre*).

ВАРІАНТ 5

1. Визначити дієвідміну та основу *praesentis verbi*:

ambulo, -āvi, -ātum, -āre lego, legi, lectum, -ēre

venio, veni, ventum, -īre nutrio, -īvi, -ītum, -īre

ignosco, -nōvi, -nōtum, -ēre pareo, -ui, -itum, -ēre

2. Додати до основи дієслова відповідне закінчення:

opta- [ви бажаєте] leg- [ми читаємо]

morde- [він кусає] incend- [вони запалюють]

nota- [я зазначаю] gubern- [керуйте]

veni- [вони приходять] fle- [плакати]

3. Виконати морфологічний аналіз, перекласти дієслівні форми: *narrāmus, sentis, scribītis, sunt, docet*.

4. Перекласти українською мовою:

a) *punītis, punio, puniunt, punīte, punit*.

b) *Si narras, audire debeo. Dum spirat, sperat. Cum dormīmus, nihil audīmus. Nolīte errāre. Quod agis, bene age. Latīne legīmus et scribīmus.*

5. Перекласти латинською мовою:

говорять, не говори, говориш, говоримо, говорить (*dico, dixi, dictum, ēre*).

ВАРІАНТ 6

1. Визначити дієвідміну та основу *praesentis verbi*:

punio, -īvi, -ītum, -īre teneo, -ui, -ntum, -ēre

clamo, -āvi, -ātum, -āre struo, struxi, structum, -ēre

vinco, vici, victum, -ēre supero, -āvi, -ātum, -āre

2. Додати до основи дієслова відповідне закінчення:

nota- [ми записуємо] scrib- [вони пишуть]

cred- [він вірить] sci- [ти знаєш]

sede- [ти сидиш] audi- [слухають]

divid- [ви розділяєте] doce- [навчайте]

3. Виконати морфологічний аналіз, перекласти дієслівні форми: *respondes, laborāmus, serviunt, defendis, est*.

4. Перекласти українською мовою:

a) *monstrant, monstro, monstrātis, monstra, monstras*.

b) *Cur legēre non amas? Noli dicēre, si tacēre debes. Bene audi, quod dico. Non semper bene laborat. Respondēre non debētis. Nolīte errāre.*

5. Перекласти латинською мовою:

перемагаєш, перемагаємо, перемагай, перемагають, перемагай (*vinco, vici, victum, ēre*).

ВАРІАНТ 7

1. Визначити дієвідміну та основу *praesentis verbi*:

numĕro, -āvi, -ātum, -āre	iubeo, iussi, iustum, -ĕre
servio, -īvi, -ītum, -īre	vivo, vixi, victum, -ĕre
facio, feci, factum, -ĕre	cogito, -āvi, -ātum, -āre

2. Додати до основи дієслова відповідне закінчення:

veni- [ти приходиш]	doce- [ви навчаєте]
interroga- [він питає]	leg- [читайте]
stru- [вони будують]	tace- [ми мовчимо]
col- [ви вшановуєте]	puni- [караю]

3. Виконати морфологічний аналіз, перекласти дієслівні форми: credunt, errāmus, habes, veni, est.

4. Перекласти українською мовою:

a) credīmus, credunt, noli credĕre, credis, credit.

b) Dum spirātis, sperātis. Bene discĕre debĕmus. Vetāre non debētis. Quid ibi struis? Bene facĭte, quod facĭtis. Cum taces, consentis. Condemnāre aut absolvĕre.

5. Перекласти латинською мовою:

відповідай, відповідаємо, відповідаєш, відповідають, відповідає (respondeo, respondi, responsum, ĕre).

ВАРІАНТ 8

1. Визначити дієвідміну та основу *praesentis verbi*:

ago, egi, actum, -ĕre	respondeo, -ndi, -nsum, -ĕre
spero, -āvi, -ātum, -āre	sentio, sensi, sensum, -īre
credo, credīdi, credītum, -ĕre	struo, struxi, structum, -ĕre

2. Додати до основи дієслова відповідне закінчення:

festina- [він поспішає]	doce- [ми навчаємо]
disc- [вони навчаються]	impera- [я наказую]
audi- [слухай]	scrib- [ви пишете]
sede- [ти сидиш]	ag- [вона робить]

3. Виконати морфологічний аналіз, перекласти дієслівні форми: tacent, estis, amāte, dicit, doceo.

4. Перекласти українською мовою:

a) venītis, venio, nolite venire, veniunt, venit.

b) Bene audi, quod dicunt. Discĭte, dum vivĭtis. Cogĭtat, ergo est. Quod agis, bene age. Audi et tace. Nolĭte male scribĕre. Vetāre non debet.

5. Перекласти латинською мовою:

не розповідайте, розповідаю, розповідають, розповідаєш, розповідаємо (narro, āvi, ātum, āre).

ВАРІАНТ 9

1. Визначити дієвідміну та основу *praesentis verbi*:

festino, -āvi, -ātum, -āre	praebeo, -bui, -bitum, -ēre
facio, feci, factum, -ēre	statuo, -tui, -tutum, -ēre
lenio, -īvi, -ītum, -īre	voco, -āvi, -ātum, -āre

2. Додати до основи дієслова відповідне закінчення:

cred- [вони довіряють]	vide- [ви бачите]
labora- [ти працюєш]	impera- [ми наказуємо]
habe- [він має]	senti- [вони відчують]
audi- [слухайте]	dic- [вона говорить]

3. Виконати морфологічний аналіз, перекласти дієслівні форми: vetant, venis, solvunt, sumus, noli errāre.

4. Перекласти українською мовою:

a) respondes, respondent, respondeo, respondēmus, respondēte.

b) Responde, si interrōgo. Noli vetāre: vetāre non debes. Si tacet, consentit. Bene faciēte, quod faciētis. Audi et scribe! Vivēre est militāre.

5. Перекласти латинською мовою:

служать, служи, служимо, служить, служите (*servio, īvi, ītum, īre*).

ВАРІАНТ 10

1. Визначити дієвідміну та основу *praesentis verbi*:

veto, vetui, vetitum, -āre	taceo, tacui, tacitum, -ēre
possideo, -sedi, sessum, -ēre	vindico, -āvi, -ātum, -āre
consentio, -sensi, -sensum, -īre	dico, dixi, dictum, -ēre

2. Додати до основи дієслова відповідне закінчення:

sci- [вони знають]	erra- [він помиляється]
tace- мовчить]	stru- [вони будують]
clama- [я кричу]	veta- [ви забороняєте]
dic- [ти говориш]	defend- [захищай]

3. Виконати морфологічний аналіз, перекласти дієслівні форми: laborātis, sum, scribis, puniunt, tace.

4. Перекласти українською мовою:

a) vetas, noli vetāre, vetāmus, vetat, vetātis.

b) Dum vivīmus, laborāre debēmus. Tacēre non debes. Noli audīre, quod dicunt. Si interrogāmus, respondēte. Cogītas, ergo es. Bene scribēre debētis.

5. Перекласти латинською мовою:

любимо, любиш, люблю, любіть, люблять (*amo, āvi, ātum, āre*).

**SUBSTANTIVA PRIMAE
ET SECUNDAE DECLINATIONUM
ADIECTIVA PRIMAE
ET SECUNDAE DECLINATIONUM**

ВАРІАНТ 1

1. Узгодити прикметник з іменником, провідміняти словосполучення:

servus, i, m (Romānus, a, um); poēta, ae, m (clarus, a, um).

2. Визначити та перекласти відмінкові форми іменників:
iustitiā, ministri, bella, memoriae, amīce.

3. Перекласти словосполучення:

amīcae Iuliae; in mensā; patriam defendunt; oppīdum magnum et clarum; patria linguae Latīnae.

4. Перекласти текст українською мовою:

Popūli antīqui deos multos colunt. Neptūnus, secundus filius Saturni, deus fluvīōrum est. Deus in Oceānō habitat. Ubi ventos et procellas excītat et mitīgat. Nautae Neptūno equos et tauros immōlant.

5. Перекласти словосполучення латинською мовою:

сусіди римлян, про життя давніх народів, слухайте і пишть.
(*finitimus, i, m – сусід*)

6. Перекласти речення латинською мовою:

На площі ми бачимо статую Мінерви.

(*forum, i, n – площа; Minerva, ae, f – Мінерва; statua, ae, f – статуя*)

Вивчення іноземних мов є необхідним.

(*studium, i, n – вивчення; alienus, a, um – іноземний; necessarius, a, um – необхідний*).

7. Написати слова в рідній мові, що виникли від латинських:

lingua, ae, f (мова); clamo, -āvi, -ātum, -āre (кричати); valeo, valui, valitum, -ēre (бути здоровим); ego (я); dico, dixi, dictum, -ēre (говорити).

ВАРІАНТ 2

1. Узгодити прикметник з іменником, провідміняти словосполучення:

arbīter, tri, m (iustus, a, um); victoria, ae, f (clarus, a, um).

2. Визначити та перекласти відмінкові форми іменників:
culram, magistro, testamenti, pugnis, servōrum.

3. Перекласти словосполучення:

in libris poētārum Graecōrum; in scholam venit; finitimi popūli Romāni; cum amīcis nostris; male scribītis.

4. Перекласти текст українською мовою:

Graeci et Romāni Mercurium colunt. Mercurius deus mercatūrae est. Praeterea nuntius deōrum est. Mercurius animos mortuōrum ad infēros ducit. Arae Mercurii in viis Italiae antīquae sunt. Popūli antīqui Mercurio linguas bestiārum immōlant.

5. Перекласти словосполучення латинською мовою:

країни Європи; господарів та рабів; народи стародавньої Італії.
(*Euro*pa, ae, f – Європа, *dominus*, i, m – господар, *servus*, i, m – раб, *populus*, i, m – народ)

6. Перекласти речення латинською мовою:

Студенти вивчають історію давніх народів.
(*studiosus*, i, m – студент; *disco*, ēre – вивчати; *historia*, ae, f – історія)

Гомер, грецький поет, описує Троянську війну.

(*Homerus*, i, m – Гомер; *Graecus*, a, um – грецький; *Troiānus*, a, um – троянський)

7. Написати слова в рідній мові, що виникли від латинських:

liber, *bri*, m (книга); *scribo*, *scripsi*, *scriptum*, ēre (писати); *beatus*, a, um (щасливий); *locus*, i, m (місце); *globus*, i, m (куля).

ВАРІАНТ 3

1. Узгодити прикметник з іменником, провідміняти словосполучення:

terra, ae, f (*incognitus*, a, um); *medicus*, i, m (*clarus*, a, um).

2. Визначити та перекласти відмінкові форми іменників:

in testamentō, *victoriārum*, *servis*, *querellam*, *viri*.

3. Перекласти словосполучення:

clari medici Graeciae antīquae; *de viris doctis et perītis*; *agri et horti patriae nostrae*; *paeninsula Eurōpae*; *populōrum antiquōrum*.

4. Перекласти текст українською мовою:

Aegyptus regnum Afrīcae est. Incōlae Aegypti antīquae praecipue agricultūram exercent et mercatūram cum popūlis Eurōpae, praesertim cum Graecis. Nilus fluvius beneficium natūrae est, quia imber in Aegyptō raro pluit. Nilus autem extra ripas diffluit et terram irrigat. Itaque agrīcolae non procul a ripis Nili habitant.

5. Перекласти словосполучення латинською мовою:

народи стародавньої Італії, тривалі війни, славні перемоги римлян.

(*populus*, i, m – народ; *longus*, a, um – тривалий; *clarus*, a, um – славний)

6. Перекласти речення латинською мовою:

Римляни ведуть війни з народами Європи.

(*gero*, ēre – вести; *bellum*, i, n – війна; *cum* (Abl.) – з)

Вчитель розповідає про життя давніх народів.

(*narro, āre – розповідати; de (Abl.) – про*)

7. Написати слова в рідній мові, що виникли від латинських:

argentum, i, n (срібло); noster, tra, trum (наш); humus, i, f (земля, ґрунт); gladius, i, m (меч); divido, divisi, divisum, ěre (розділяти).

ВАРІАНТ 4

1. Узгодити прикметник з іменником, провідніяти словосполучення:

initium, ii, n (bonus, a, um); victoria, ae, f (clarus, a, um).

2. Визначити та перекласти відмінкові форми іменників:
bellis, numĕrum, viārum, deo, monumentōrum.

3. Перекласти словосполучення:

terras populōrum finitimōrum invadĕre; in numĕro servōrum; nautae impravīdi; de deis antīquis; male legit Latīne.

4. Перекласти текст українською мовою:

Romāni magnum numĕrum servōrum habent. Familia Romāna ex domīnis, libĕris, et servis constat. Servi libĕri non sunt: etiam filii servōrum servi esse debent. Multi Graeci, viri docti, servi Romanōrum sunt. Servi Graeci in agris non laborant; morbos curant, libĕros Romānos educant, puĕros docent.

5. Перекласти словосполучення латинською мовою:

руйнувати поселення сусідів, він любить багато читати, на карті Європи.

(*deleo, ěre – руйнувати; vicus, i, m – поселення; finitimus, i, m – сусід; multum – багато; charta, ae, f – карта*)

6. Перекласти речення латинською мовою:

Ми читаємо твори Вергілія про Троянську війну.

(*lego, ěre – читати; liber, bri, m – твір; Vergilius, ii, m – Вергілій*)
Меркурій, бог торгівлі, є вісником богів.

(*Mercurius, ii, m – Меркурій, mercatūra, ae, f – торгівля; nuntius, ii, m – вісник*)

7. Написати слова в рідній мові, що виникли від латинських:

struo, struxi, structum, ěre (будувати); initium, ii, n (початок); amo, āvi, ātum, āre (любити); verbum, i, n (слово); porta, ae, f (брама).

ВАРІАНТ 5

1. Узгодити прикметник з іменником, провідніяти словосполучення:

bellum, i, n (domesticus, a, um); poĕta, ae, m (Graecus, a, um).

2. Визначити та перекласти відмінкові форми іменників:

monumenta, memoriā, discipule, virōrum, magistrum.

3. Перекласти словосполучення:

in tabūlis inscribis; patriam amāre; cogitāmus, ergo sumus; victoriae clarae Romanōrum; sepārat a popūlo Romāno.

4. Перекласти текст українською мовою:

Minerva dea sapientiae, belli et armōrum est. Noctua et olea Minervae sacrae sunt. Minerva inter cetēras deas consilio et prudentia praestat. Dea imprimis magistris et discipūlis favet, discipūlos pigros punit. Praeterea Minerva bellum iustum curat. Dea popūlo Romāno victoriam praebet. Minerva tunica et palla amicta est, praeterea lorica et galeam gerit. Laevo umēro hastam sustinet.

5. Перекласти словосполучення латинською мовою:

мешканці Італії, про стародавніх богів, бог неба і землі.

(*incola, ae, m* – мешканець; *de (Abl.)* – про; *caelum, i, n* – небо)

6. Перекласти речення:

Байки давніх поетів розповідають про тварин.

(*narro, are* – розповідати; *bestia, ae, f* – тварина)

Вчитель навчає учнів читати і писати.

(*doceo, ēre* – навчати; *discipulus, i, m* – учень)

7. Написати слова в рідній мові, що виникли від латинських:

porto, āvi, ātum, āre (носити); vestio, īvi, ītum, īre (одягати);

ventus, i, m (вітер); mare, is, n (море); unus, a, um (один).

ВАРІАНТ 6

1. Узгодити прикметник з іменником, провідніяти словосполучення:

sententia, ae, f (bonus, a, um); verbum, i, n (longus, a, um).

2. Визначити та перекласти відмінкові форми іменників:
librōrum, historiae, dolō, testamenta, popūle.

3. Перекласти словосполучення:

templa deis aedificāre; patria poetārum clarōrum; bellum longum gerunt; de vitā Graecōrum antiquōrum; in charta Graeciae.

4. Перекласти текст українською мовою:

Gaius Iulius Caesar in Commentariis de bellō Gallicō vitam populōrum antiquōrum describit. Suebi, Germaniae incōlae bellicōsi, centum pagos habent. Quotannis alii in armis sunt, alii domi manent, se atque armātos alunt et agros colunt. Vita Suebōrum libēra est, nam a puēris nullum officium sciunt. Viri Suebōrum excelsam statūram habent, cibum durum edunt et cotidie se exercent.

5. Перекласти словосполучення латинською мовою:

раби стародавніх римлян, про війни стародавніх народів, читає і пише.

(*servus, i, m* – раб; *Romanus, i, m* – римлянин; *de (Abl.)* – про)

6. Перекласти речення латинською мовою:

Римляни вшановують Весту, богиню домашнього вогнища.

(*Vesta, ae, f* – Веста, *focus, i, m* – вогнище, *domesticus, a, um* – домашній)

Римська імперія є великою.

(*imperium, ii, n* – імперія)

7. Написати слова в рідній мові, що виникли від латинських:

multus, a, um (численний); *populus, i, m* (народ); *flos, floris, m* (квітка); *servo, āvi, ātum, āre* (зберігати); *modus, i, m* (спосіб).

ВАРІАНТ 7

1. Узгодити прикметник з іменником, провідміняти словосполучення:

servus, i, m (*Romānus, a, um*); *athlēta, ae, m* (*Graecus, a, um*).

2. Визначити та перекласти відмінкові форми іменників:
bello, vitam, discipule, sententiārum, amīci.

3. Перекласти словосполучення:

in chartā Eurōpae; formam calcei habet; monumenta poētis claris; domīni et servi; audi et scribe.

4. Перекласти текст українською мовою:

Romulus et Remus filii Rheae Silviae sunt, gemini ex familia regia. Pater puerorum Mars, deus belli est. Amulius, vir duri animi, pueros necare studet. Imperio Amulii ministri geminos in alveo ponunt et in fluvium iaciunt. Sed dei pueros servant. Subito lupa advēnit et pueros nutrit. Deinde pastor Faustulus geminos educat. Postea Romulus et Remus Romam conduunt.

5. Перекласти словосполучення латинською мовою:

міста стародавньої Європи, вшановують численних богів, не слухайте.

(*oppidum, i, n* – місто; *Eurora, ae, f* – Європа; *colo, ěre* – вшановувати)

6. Перекласти речення латинською мовою:

Поети розповідають про перемоги римського народу.

(*narro, āvi, ātum, āre* – розповідати; *de (Abl.)* – про; *victoria, ae, f* – перемога)

Вчитель хвалить старанність учнів.

(*diligentia, ae, f* – старанність; *laudo, āre* – хвалити; *discipulus, i, m* – учень).

7. Написати слова в рідній мові, що виникли від латинських:

maximus, a, um (найбільший); *brevis, e* (короткий); *centum* (сто); *anima, ae, f* (душа); *manus, us, f* (рука).

ВАРІАНТ 8

1. Узгодити прикметник з іменником, провідмінити словосполучення:

popūlus, i, m (liber, a, um); ara, ae, f (antiquus, a, um)

2. Визначити та перекласти відмінкові форми іменників:
avō, memoriam, arbitris, viae, argumento.

3. Перекласти словосполучення:

linguae populōrum antiquōrum; templa et monumenta Romae antiquae; non solum agros colunt, sed etiam bella gerunt; in scholam; defendite patriam.

4. Перекласти текст українською мовою:

Romāni arma et tela habent. Arma Romanōrum sunt galea, lorica et scutum; tela autem sunt gladii, pila et sagittae. Signum copiārum Romanārum est aquila. Tubae copias ad bellum vocant. Romāni machinis saxa in muros oppidōrum inimicōrum iaciunt. Castra vallō et fossā muniunt. Romāni oppida, vicos, agros, templa deōrum armis defendunt.

5. Перекласти словосполучення латинською мовою:

велика кількість рабів, раби стародавніх римлян, про античних богів.

(*numerus, i, m – кількість; servus, i, m – раб; magnus, a, m – великий; deus, i, m – бог*)

6. Перекласти речення латинською мовою:

Римляни мають велику кількість рабів.

(*habeo, ēre – мати*)

Римляни пам'ятають грецьке прислів'я: «Або зі щитом, або на щиті».

(*metoro, āre – пам'ятати, proverbium, ii, n – прислів'я*)

7. Написати слова в рідній мові, що виникли від латинських:

verum, i, n (правда); credo, credīdi, creditum, ēre (вірити); fluvius, ii, m (ріка); testis, is, m (свідок); lumen, inis, n (світло).

ВАРІАНТ 9

1. Узгодити прикметник з іменником, провідмінити словосполучення:

agricōla, ae, m (Romānus, a, um); rosa, ae, f (pulcher, chra, chrum)

2. Визначити та перекласти відмінкові форми іменників:
periculo, Romanōrum, iustitiam, viri, oppidis.

3. Перекласти словосполучення:

bella longa gerere; pericūla belli; domicilia medicōrum antiquōrum; de victoriis claris Romanōrum; nolite clamare.

4. Перекласти текст українською мовою:

Primus Graecōrum medicus Aesculapius est, vir doctus, perītus et ingeniōsus. Postea Aesculapius deus medicōrum est. Multa templa Graecōrum Aesculapio sacra sunt. Medīci apud templa domicilia habent. Virum aegrum medīci in templō ponēre solent. Cum aeger addormit, deus in somnō medicīnam demonstrat. Aeger somnum medīcis narrat, et medicus remedium designat.

5. Перекласти словосполучення латинською мовою:

раби і полонені, на небі і на землі, захищають країну.

(*servus, i, m – раб; captīvus, i, m – полонений; caelum, i, n – небо; defendo, ěre – захищати*)

6. Перекласти речення латинською мовою:

На карті Італія має форму чобітка.

(*forma, ae, f – форма; calceus, i, m – чобіток, charta, ae, f – карта*)

Грецькі раби виховують римських дітей.

(*Graecus, a, um – грецький; servus, i, m – раб; liberi, orum, m – діти; educo, āre – виховувати*)

7. Написати слова в рідній мові, що виникли від латинських:

peto, petīvi, petītum, ěre (просити); fortis, e (хоробрий); oculus, i, m (око); lingua, ae, f (мова); sol, solis, m (сонце).

ВАРІАНТ 10

1. Узгодити прикметник з іменником, провідніяти словосполучення:

lingua, ae, f (antīquus, a, um); collēga, ae, m (novus, a, um)

2. Визначити та перекласти відмінкові форми іменників:

iniuriam, argumentōrum, servi, memoriā, ministros.

3. Перекласти словосполучення:

adversarii popūli Romāni; aedificia antīqua oppīdi nostri; legit et scribit; in tabulā Eurōpae; patria non solum linguae Latīnae, sed etiam iurisprudentiae.

4. Перекласти текст українською мовою:

Ex Vergīlii libris de bellō Troianō et de Aeneā, Romanōrum proāvō cognoscīmus. Graeci Troiam invadunt. Troiāni diu se defendunt. Graeci Troiam vincēre non possunt. Tum magnum equum ligneum aedificant et utērum equi viris armātis implent. Equum in ora relinquunt et navīgant. Troiāni equum in oppidum trahunt. Nocte Graeci ex utēro equi evādunt et Troiam incendiunt.

5. Перекласти словосполучення латинською мовою:

храми і пам'ятники стародавньої Європи, про перемоги римлян, захоплювати міста.

(*templum, i, n* – храм; *monumentum, i, n* – пам'ятник; *ossuaria, āre* – захоплювати)

6. Перекласти речення латинською мовою:

Римляни вшановують Меркурія, бога торгівлі.

(*colo, ěre* – вшановувати; *mercatura, ae, f* – торгівля, *Mercurius, ii, m* – Меркурій)

Храми Меркурія знаходяться на дорогах Італії.

(*via, ae, f* – дорога)

7. Написати слова в рідній мові, що виникли від латинських:

urbs, urbis, f (місто); *deus, i, m* (бог); *avis, is, f* (птах); *fontis, fontis, m* (джерело); *macula, ae, f* (пляма).

SYSTEMA TEMPORUM INFECTI

ВАРІАНТ 1

1. Утворити третю особу однини усіх часів недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного станів від дієслів: *educō, āvi, ātum, āre; describo, descripsi, descriptum, ěre.*

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

delentur, delēbat, deleo, delēte, delebīmus.

3. Виконати морфологічний аналіз слів, перекласти українською мовою:

agricōlae, amātis, magistrōrum, audiēbar, signis, cole, defendēmus, mihi, vident, delebantur.

4. Перекласти речення в активному і пасивному стані:

Селяни обробляли, обробляють та оброблятимуть землю.

(agricola, ae, m – селянин; colo, colui, cultum, ěre – обробляти)

Зірки вказували, вказують і вказуватимуть дорогу морякам.

(stella, ae, f – зірка; monstro, āvi, ātum, āre – вказувати; via, ae, f – дорога; nauta, ae, m – моряк)

5. Перекласти текст рідною мовою:

Sparta olim erat oppīdum Graeciae. Sparta muros non habēbat, nam in viris erat praesidium oppīdi. Arma incolārum Spartaе scuta, hastae et gladii erant. In gymnasiis puēri ludēbant et discēbant: gymnasium erat schola disciplīnae et patientiae. Corōna lauri erat praemium puēris. Simulacra Mercurii dei gymnasia ornābant.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

ВАРІАНТ 2

1. Утворити третю особу множини усіх часів недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного станів від дієслів:

deleo, ēvi, ētum, ěre; punio, īvi, ītum, ěre.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

amabātis, ama, amāmus, amabītur, amābant.

3. Виконати морфологічний аналіз слів, перекласти українською мовою:

fluviōrum, popūle, habebātis, erīmus, memoriam, delēbit, defenduntur, tibi, scribas, mei.

4. Перекласти речення в активному і пасивному стані:

Студенти вивчали, вивчають і вивчатимуть іноземні мови.

(studiosus, i, m – студент; alienus, a, um – іноземний; edoceo, cui, doctum, ěre – вивчати)

Пожежі руйнували, руйнують і руйнуватимуть міста і села.

(*incendium*, *ii*, *n* – *пожежа*; *oppidum*, *i*, *n* – *місто*; *vicus*, *i*, *m* – *село*; *deleo*, *ēvi*, *ētum*, *ēre* – *руйнувати*)

5. Перекласти текст рідною мовою:

Romāni arma et tela habēbant. Arma erant scuta et galeae. Tela erant pila, gladii, sagittae. Romāni scuta brachiis laevis gestābant et pilis e longiquo pugnābant. Scuta erant oblonga et signis aeneis atque aquīlis et corōnis ornāta. Sagittis socii Romanōrum armāti erant. Romāni castra plerumque in clivo collocābant et vallō fossāque circumdābant. Etiam nunc multa vestigia Romanōrum sunt: aedificia, sepulcra, templa, monumenta.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

ВАРІАНТ 3

1. Утворити другу особу множини усіх часів недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного станів від дієслів:

defendo, *defendī*, *defensum*, *ēre*; *servo*, *āvi*, *ātum*, *āre*.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

audient, *audītur*, *audīte*, *audiēbas*, *audīri*.

3. Виконати морфологічний аналіз слів, перекласти українською мовою: *herbārum*, *vide*, *colētur*, *signo*, *delebāmus*, *audiebāris*, *sibi*, *mutābunt*, *bonis*, *es*.

4. Перекласти речення в активному і пасивному стані:

Гарні будівлі прикрашали, прикрашають і прикрашатимуть наші міста.

(*aedificium*, *ii*, *n* – *будівля*; *pulcher*; *chra*, *chrum* – *гарний*; *orno*, *āvi*, *ātum*, *āre* – *прикрашати*; *oppidum*, *i*, *n* – *місто*; *noster*; *tra*, *trum* – *наш*)

Дівчата писали, пишуть і писатимуть листи хлопцям.

(*puella*, *ae*, *f* – *дівчина*; *epistula*, *ae*, *f* – *лист*; *puer*; *i*, *m* – *хлопець*; *scribo*, *scripsi*, *scriptum*, *ēre* – *писати*)

5. Перекласти текст рідною мовою:

Romāni non solum patriam suam ab inimīcos defendēbant, sed etiam viros suos in terras aliēnas mittēbant. Viri Romāni oppīda et agros vicinōrum vastābant, viros et femīnas secum asportābant et captīvos in servitūtem vendēbant. Terras victas extra Italiam provincias appellābant. Sicilia prima provincia Romanōrum erat. In Rheni Romāni multa castra ponēbant.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

ВАРІАНТ 4

1. Утворити другу особу однини усіх часів недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного станів від дієслів:

doceo, *docui*, *doctum*, *ēre*; *munio*, *īvi*, *ītum*, *īre*.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

scribētis, scribunt, scribebātur, scribe, scribam.

3. Виконати морфологічний аналіз слів, перекласти українською мовою:

agricolārum, plantis, scribebāmus, vide, magistro, colitur, viri, audientur, meam, mutabitur.

4. Перекласти речення в активному і пасивному стані:

Діти слухали, слухають і слухатимуть казки про тварин.

(liberi, orum, m – діти; audio, īvi, ītum, īre – слухати; fabula, ae, f – казка; de (Abl.) – про; bestia, ae, f – тварина)

Я охоче писав, пишу і писатиму тобі листи.

(libenter – охоче; scribo, scripsi, scriptum, ěre – писати; epistula, ae, f – лист)

5. Перекласти текст рідною мовою:

Gaius Iulius Caesar et Publius Cornelius Tacitus vitam incolārum Germaniae antiquae describēbant. Incōlae Germaniae antiquae agricultūrae non studēbant et littēras nesciēbant. Oppīda Germānis antiquis incognīta erant. Vita incolārum libēra erat, nam nulla disciplīna impediēbat. Germāni antiqui templa et simulacra deōrum non habēbant.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

ВАРІАНТ 5

1. Утворити першу особу множини усіх часів недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного станів від дієслів:

muto, āvi, ātum, āre; colo, colui, cultum, ěre.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

nominabātis, nominātur, nominābis, nominābor, nomīna.

3. Виконати морфологічний аналіз слів, перекласти українською мовою:

nostrum, defendimīni, clarōrum, valebīmus, ornāri, rosis, amabītis, viam, credet, serve.

4. Перекласти речення в активному і пасивному стані:

Наш народ захищав, захищає і захищатиме Батьківщину.

(noster, tra, trum – наш; populus, i, m – народ; patria, ae, f – батьківщина; defendo, defendi, defensum, ěre – захищати)

Вчителі хвалили, хвалять і хвалитимуть добрих учнів.

(magister, tri, m – вчитель; laudo, āvi, ātum, āre – хвалити; discipulus, i, m – учень; bonus, a, um – добрий)

5. Перекласти текст рідною мовою:

Germāni antiqui inter Oсеānum et Danuvium fluvium habitābant. Tum Germania silvis magnis abundābat. In silvis multae bestiae vivēbant et variae plantae crescēbant. Oppīda Germāni nesciēbant.

Parva et angusta aedificia domicilia Germanōrum erant. Germāni littēras et linguas aliōrum populōrum ignorābant. In otio aut cum populis finitimis pugnābant aut alii cum aliis bellābant.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

ВАРІАНТ 6

1. Утворити третю особу множини усіх часів недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного станів від дієслів:

maneo, mansi, mansum, ēre; venio, veni, ventum, īre.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

docētur, docēbo, docebāmus, docemīni, docebantur.

3. Виконати морфологічний аналіз слів, перекласти українською мовою:

sibi, valebīmus, herbārum, mutāmur, amīce, populōrum, tuam, puniētis, mecum, verba.

4. Перекласти речення в активному і пасивному стані:

Поети прославляли, прославляють і прославлятимуть відвагу воїнів.

(*poēta, ae, m – поет; celebrō, āvi, ātum, āre – ;прославляти audacia, ae, f – відвага; vir, i, m – воїн*)

Учні читали, читають і читатимуть легенду про Мінотавра.

(*discipulus, i, m – учень; lego, legi, lectum, ēre – читати; fabula, ae, f – легенда; Minotaurus, i, m – Мінотавр*)

5. Перекласти текст рідною мовою:

Graeci et Romāni non unum deum, sed multos deos deasque colēbant. Primus in numēro deōrum Iuppīter erat, Saturni filius, domīnus mundi. Locus, ubi Iuppīter solio sedēbat et mundi imperium tenēbat, Olympus erat. Neptunus, secundus filius Saturni, in Oceanō regnābat. Pluto, Saturni tertius filius, horridus erat umbrārum domīnus, deus inferōrum.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

ВАРІАНТ 7

1. Утворити третю особу однини усіх часів недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного станів від дієслів:

libero, āvi, ātum, āre; rego, rexi, rectum, ēre.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

absolvitur, absolvēmus, absolvēbat, absolvite, absolventur.

3. Виконати морфологічний аналіз слів, перекласти українською мовою:

colētur, tecum, audiēbar, antiquos, sumus, magistrōrum, populis, vident, illustrābit, defendi.

4. Перекласти речення в активному і пасивному стані:

Лікарі лікували, лікують і лікуватимуть хворих.

(*medicus, i, m – лікар; curo, āvi, ātum, āre – лікувати; aegrotus, a, um – хворий*)

Справжня дружба прикрашала, прикрашає і прикрашатиме наше життя.

(*amicitia, ae, f – дружба; certus, a, um – справжній; orno, āvi, ātum, āre – прикрашати; noster, tra, trum – наш; vita, ae, f – життя*)

5. Перекласти текст рідною мовою:

Multi Graeci, viri docti, servi Romanōrum erant. Itaque in agris laborāre non debēbant. Alii servi Graeci morbos curābant, alii libēros educābant et puēros grammaticam, philosophiam, littēras docēbant. Servi Graeci puēris de claris poētis Graecōrum, de philosophis et de aliis viris doctis narrābant. Libēri libros poētārum Graecōrum legēre amābant.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

ВАРІАНТ 8

1. Утворити третю особу множини усіх часів недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного станів від дієслів:

trado, tradīdi, tradītum, ěre; scio, scivi, scitum, ĩre.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

puniuntur, puniam, puniēbas, puniēmur, punite.

3. Виконати морфологічний аналіз слів, перекласти українською мовою:

amābam, colītis, popūli, bonōrum, vestri, defendet, herbas, verbis, cremabuntur, erāmus.

4. Перекласти речення в активному і пасивному стані:

Учні читали, читають і читатимуть гарні книги.

(*discipulus, i, m – учень; lego, legi, lectum, ěre – читати; liber, bri, m – книга; pulcher, chra, chrum – гарний*)

Студенти вивчали, вивчають і вивчатимуть латинську мову.

(*studiosus, i, m – студент; edoceo, cui, ctum, ěre – вивчати; lingua, ae, f – мова; Latinus, a, um – латинський*)

5. Перекласти текст рідною мовою:

In insūla Creta, ubi regnat Minos, Daedālus labyrinthum magnum aedificat, plenum viārum flexuosārum. Labyrinthus a saevō monstrō custodiebātur. Rex Attīcae tributum pendēbat in Cretam, scilicet septem puēros et puellas mittēre debēbat ad victīmas monstrō. Misēri statim a monstrō devorabantur. Theseus proponābat sibi bestiam saevam necāre et patriam ab horridā poenā liberāre.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

ВАРІАНТ 9

1. Утворити третю особу множини усіх часів недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного станів від дієслів:

laudo, āvi, ātum, āre; pingo, pinxi, pinctum, ēre.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

mutabuntur, mutabātis, mutāmur, mutabāris, mutor.

3. Виконати морфологічний аналіз слів, перекласти українською мовою:

patriam, magistro, audiēbas, erītis, scribēmus, defenduntur, habēbit, vobis, clari, amicōrum.

4. Перекласти речення в активному і пасивному стані:

Ми любили, любимо і любитимемо своїх дітей.

(*amo, āvi, ātum, āre* – любити; *liberi, orum, m* – діти)

Учні охоче читали, читають і читатимуть книги античних поетів.

(*discipulus, i, m* – учень; *lego, legi, lectum, ēre* – читати; *liber, bri, m* – книга; *antiquus, a, um* – античний; *poēta, ae, m* – поет)

5. Перекласти текст рідною мовою:

Erant duo poētae antiqui, qui saepe fabūlas de lupō narrābant: unus poēta Graecōrum, Aesopus nomīne, alter Phaedrus, poēta Romanōrum. Fabūlae poetārum lupum, ut bestiam saevam et feram, pingēbant. Aesōpus fabūlam de lupō et equō narrābat. Lupus equum in arvum invitat et avēnam equo promittit. Lupo in anīmo est equum lacerāre. Sed dolus eius patet. Itaque equus salvus est.

6. Виконати морфологічний розбір підкресленого речення.

ВАРІАНТ 10

1. Утворити другу особу множини усіх часів недоконаного виду дійсного способу активного і пасивного станів від дієслів:

vestio, īvi, ītum, īre; irriigo, āvi, ātum, āre.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

colit, colētur, cole, colebāmus, coluntur.

3. Виконати морфологічний аналіз слів, перекласти українською мовою:

puēri, vestris, muniuntur, viam, monumenta, laudabantur, bonas, mihi, legētis, manētis.

4. Перекласти речення в активному і пасивному стані:

Трави і рослини вкривали, вкривають і вкриватимуть землю.

(*herba, ae, f* – трава; *planta, ae, f* – рослина; *vestio, īvi, ītum, īre* – вкривати; *terra, ae, f* – земля)

Народи шанували, шанують і шануватимуть справедливість і правду.

(*populus, i, m* – народ; *colo, colui, cultum, ěre* – шанувати; *iustitia, ae, f* – справедливість)

5. Перекласти текст рідною мовою:

Romānis multa bella adversus propinquos popūlos erant, nam bella popūlum Romānum delectābant. Bella saepe longa et saeva erant, tum agri a servis non arabantur. Romāni saepe victoriam reportābant et imperium augēbant. Romāni deis dona dabant et pulchra templa aedificābant, nam deōrum auxilium popūlo Romāno prodērat. Imperium Romānum non tantum Romanōrum opĕrā, sed etiam armis et bellis valēbat.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

SUBSTANTIVA TERTIAE DECLINATIONIS ADIECTIVA TERTIAE DECLINATIONIS

ВАРІАНТ 1

1. Визначити основу іменників III відміни, використовуючи подані варіанти відповідей: veritas, ātis, f; corpus, ōris, n

a) verit-; b) veritati-; c) veritat-.

a) corpor-; b) corpus; c) corpori-.

2. Визначити тип відмінювання іменників III відміни:

canis, is, f,m; pater, tris, m; finis, is, m; cortex, icis, m; frons, frontis, f; genus, ěris, n; ignis, is, m; soror, ōris, f.

3. Узгодити прикметники з іменниками, записати відмінювання словосполучент:

lex, legis, f (Romānus, a, um); carmen, ĩnis, n (novus, a, um)

4. Виконати морфологічний аналіз іменників III відміни, перекласти українською мовою:

homīni, legībus, nomīna, Neapŏlis, fratre, animalium, aves, Iovis, partem, os.

5. Перекласти українською мовою:

a) Consilium civitātis Romānae apud senes erat, qui ex auctoritatē patres, ex aetate senatōres vocabantur.

Antiqui milītes Romāni navibus longis pugnābant.

Magna erat firmitūdo navium longārum.

b) Romūlus et Remus oppīdum novum condēre constituēbant. Romūlus non solum conditor Romae, sed etiam primus rex Romanŏrum erat. Romūlus popūlo Romāno primas leges dabat. Post Romūlum sex reges Romam gubernābant.

c) De Graecŏrum scriptorībus

Non solum virŏrum fortium, sed etiam scriptorum insignium Graecia patria erat. Poētae Graeciae antiquae carminībus suis animos homīnum et antea delectabant, et nunc delectant, et semper delectābunt. Nam immortalia sunt carmīna Homeri, qui acria proelia Graecŏrum et Troianŏrum describebant. Apud Athenienses studium litterārum in magno honore erat, et gloria virorum, doctrina sua, insignium magna erat. Nota sunt nomīna philosophorum et scriptorum Graecŏrum. Socrātes, Plato, Aristotēles philosophi erant, scriptores – Herodŏtus, Thucydīdes, Xenŏphon.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

7. Перекласти речення латинською мовою:

Без праці життя не буває приємним.

(sine (Abl.) – без, labor, ōris, m – праця, iucundus, a, m – приємний)

Тіла людей зміцнюються працею.

(*homo, inis, m* – людина; *corpus, ōris, n* – тіло, *firmitas, āvi, ātum, āre* – зміцнювати)

8. Визначити, від яких латинських слів походять українські деривати:

акваріум, сепаративний, магнат, урбанізація, ректор.

9. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

unus, a, um (один); *multus, a, um* (численний); *terra, ae, f* (земля); *flos, floris, m* (квітка); *brevis, e* (короткий); *servio, īvi, ītum, īre* (служити); *avis, is, f* (птаха); *degusto, āvi, ātum, āre* (пробувати); *locus, i, m* (місце); *annus, i, m* (рік).

ВАРІАНТ 2

1. Визначити основу іменників III відміни, використовуючи подані варіанти відповідей: *urbs, urbis, f; nomen, ĩnis, n*

a) *urbi-*; b) *urb-*; c) *urbis-*.
a) *nomin-*; b) *nom-*; c) *nomen-*.

2. Визначити тип відмінювання іменників III відміни:

animal, ālis, n; dux, ducis, m; carmen, ĩnis, n; fortitūdo, ĩnis, f; arx, arcis, f; secūris, is, f; testis, is, m; cor, cordis, n.

3. Узгодити прикметники з іменниками, записати відмінювання словосполучень:

nomen, ĩnis, n (bonus, a, um); flos, floris, m (albus, a, um)

4. Виконати морфологічний аналіз іменників III відміни, перекласти українською мовою:

homīne, civitātum, capītis, Tamēsi, turrium, exemplaribus, cives, Iovi, mente, ossis.

5. Перекласти українською мовою:

a) *Antīquis temporibus opēra poētārum et scriptōrum servi transcribēbant.*

Autumno aves in calīdas regiōnes avolant.

Summi vertīces montium nive semper tecti sunt.

b) *Poētae Graeci Iovem patrem deōrum hominumque vocābant.*

Iuppīter in Olympō habitābat et cum fratrībus mundum gubernābat. Iuppīter auctor legum humanārum erat. In tutelā Iovis praecipue reges erant.

c) *De Romulo et Remo*

Titus Livius, clarus scriptor Romanorum, in libris suis, qui «Ab Urbe condita» appellantur, fabulam de Romulo et Remo, Romae conditoribus, narrat. Numitor, rex Albae Longae, ab Amulio, fratre suo, regno privatur. Amulius quoque nepotes Numitoris Romulum et Remum in flumine demergere iubet, sed ministri regis ei (йому)

non parent et pueros parvulos in fluminis ripa ponunt. Ibi lupa pueros invenit et nutrit. Postea Romulus et Remus a Faustulo, pastore regio, educabantur.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

7. Перекласти речення латинською мовою:

Людина є частиною нашого світу.

(*homo, inis, m – людина; pars, partis, f – частина, mundus, i, m – світ*)

Моря отримують назви від назв островів або держав.

(*mare, is, n – море, nomen, inis, n – назва, civitas, atis, f – держава, accipio, serī, septum, ěre – отримувати*)

8. Визначити, від яких латинських слів походять українські деривати:

меморіал, ліберальний, гербарій, куратор, салют.

9. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

scribo, scripsi, scriptum, ere (писати); aqua, ae, f (вода); centum (сто); mens, mentis, f (мислення); populus, i, m (народ); ventus, i, m (вітер); grandis, e (величезний); lex, legis, f (закон); caput, itis, n (голова, столиця); utilis, e (корисний).

ВАРІАНТ 3

1. Визначити основу іменників III відміни, використовуючи подані варіанти відповідей: homo, inis, m; carmen, inis, n

a) hom-; b) homin-; c) homine-.

a) carmin-; b) carmen-; c) carmini-.

2. Визначити тип відмінювання іменників III відміни:

frater, tris, m; felicitas, atis, f; fons, fontis, m; flos, oris, m; crimen, inis, n; hostis, is, m; calcar, aris, n; pars, partis, f.

3. Узгодити прикметники з іменниками, записати відмінювання словосполучень:

urbs, urbis, f (clarus, a, um); animal, alis, n (ferus, a, um)

4. Виконати морфологічний аналіз іменників III відміни, перекласти українською мовою:

floribus, regiōne, nomīnis, Neapōli, turres, animalibus, aves, Iove, partes, ossi.

5. Перекласти українською мовою:

a) Petronius, scriptor Romanōrum, dicēbat: «Homīnes sumus, non dei».

Multi homīnes sunt veritātis cultōres, fraudis hostes.

Multārum urbium origīnes incertae sunt, sed Romae oriģo ex operibus scriptōrum Romanōrum nota est.

b) Servi duces habēbant et cum ducibus contra domīnos certābant.

Dux servōrum Romanōrum Spartācus erat. Nomen Spartāci in historiā notum est. Scriptōres antīqui de virtūte Spartāci multa narrābant.

c) De Minotauro

Antiquis temporibus habitabat in insula Creta horridum monstrum, Minotaurus nomine. Monstrum habebat caput tauri in humano corpore atque in labyrintho habitabat. Labyrinthus erat magnificum aedificium unde homines exire nesciebant, nam multae viae flexae faciebant errorem. In labyrintho rex Minos Minotaurum hominibus vivis alebat. Itaque Athenienses multos pueros multasque puellas quotannis in Cretam mittere debebant atque monstrum saevum omnes vorabat.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

7. Перекласти речення латинською мовою:

Праця зміцнює тіла людей та дітей.

(*labor, ōris, m – праця, firto, āvi, ātum, āre – зміцнювати, corpus, oris, n – тіло; liberi, orum, m – діти*)

Сліпий не повинен судити про колір.

(*caecus, a, um – сліпий; iudico, āvi, ātum, āre – судити; color, ōris, m – колір; debeo, bui, būtum, ēre – бути повинним; de (Abl.) – про*)

8. Визначити, від яких латинських слів походять українські деривати:

артист, новатор, позиція, санаторій, авіація.

9. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

maximus, a, um (найбільший); tempus, oris, n (час); mos, moris, m (звичай, характер); rarus, a, um (рідкісний); sum, fui, –, esse (бути); vetus, eris (старий); ago, egi, actum, ere (вести, діяти); pes, pedis, m (нога); ratio, onis, f (розум); ego (я).

ВАРІАНТ 4

1. Визначити основу іменників III відміни, використовуючи подані варіанти відповідей: regio, ōnis, f; pars, partis, f

a) region-; b) regioni-; c) regio-.

a) pars-; b) parti-; c) part-.

2. Визначити тип відмінювання іменників III відміни:

mare, is, n; fidelitas, atis, f; flumen, inis, n; carmen, inis, n; exemplar, aris, n; tussis, is, f; heres, edis, m; civis, is, m.

3. Узгодити прикметники з іменниками, записати відмінювання словосполучень:

miles, itis, m (Romānus, a, um); carmen, inis, n (novus, a, um)

4. Виконати морфологічний аналіз іменників III відміни, перекласти українською мовою:

milītes, regionībus, capīta, Tibēris, marium, ossībus, ave, pars, turrim, vi.

5. Перекласти українською мовою:

a) In pace artes et littērae florent, idcirco pax mater artium appellātur.

In civitatē Romāna multi clari oratōres erant.

Servi Romāni pro libertātē suā pugnābant.

b) Arx Capitolīna sita erat in monte Capitolīno. Arx muros firmos et altos habēbat; sita erat in mediā urbe, erat praesidium et refugium civium in bellō et in pericūlis. In arce Capitolīna magnificum templum Iovis erat. Custōdes arcis Capitolīnae et aliārum arcium milītes erant.

c) De classibus antiqūarum gentium

Phoenīces, Athenienses, Carthaginienses magnas classes habēbant. Classes ex navibus longis et navibus onerariis constābant. Mercatōres navibus onerariis in aliēnas regiōnes navigābant. Hieme antiqvi nautae non navigābant, quod saevi venti flabant et nautae tempestātes timēbant. Navibus longis antiqvi milites pugnābant. Magna erat firmitūdo navium longārum. Saepe in navibus longis turres erant, unde tela in hostes a militibus iactabantur. Magnae classes praesidium urbium maritimārum erant.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

7. Перекласти речення латинською мовою:

Міста і поля галлів спустошувались вогнем.

(*urbs, urbis, f – місто; campus, i, m – поле, Gallus, i, m – галл; vasto, āvi, ātum, āre – спустошувати, ignis, is, m – вогонь*)

Красномовство ораторів зворушує душі людей.

(*eloquentia, ae, f – красномовство, orator, ōris, m – оратор, anīmus, i, m – душа, moveo, mōvi, mōtum, ēre – зворушувати*)

8. Визначити, від яких латинських слів походять українські деривати:

дантист, цивільний, корпорація, солярій, аквамарин.

9. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

lingua, ae, f (мова); audio, ivi, itum, ire (слухати); officium, ii, n (обов'язок); optimus, a, um (найкращий); dominus, i, m (господар); video, vidi, visum, ere (бачити); albus, a, um (білий); quartus, a, um (четвертий); separo, avi, atum, are (відділяти); macula, ae, f (пляма).

ВАРІАНТ 5

1. Визначити основу іменників III відміни, використовуючи подані варіанти відповідей: iudex, ĭcis, m; ars, artis, f

a) iudec-;	b) iudic-;	c) iudici-.
a) art-;	b) artis-;	c) ars-.

2. Визначити тип відмінювання іменників III відміни:

ver, veris, n; mos, moris, m; calcar, āris, n; salus, ūtis, f; hostis, is, m; mons, moris, m; secūris, is, f; flumen, īnis, n.

3. Узгодити прикметники з іменниками, записати відмінювання словосполучень:

corpus, ōris, n (firmus, a, um); turris, is, f (altus, a, um)

4. Виконати морфологічний аналіз іменників III відміни, перекласти українською мовою:

flores, legi, capita, Tamēsis, sitim, cordis, civium, fluminibus, mentis, mari.

5. Перекласти українською мовою:

a) Non viribus et celeritate corporum magna gerimus, sed sapientia et sententia et arte.

Homēri carmina apud gentes omnium temporum in magno honore erant. Ex herbis et floribus homines remedia praeparant.

b) Gentes antiqui classes magnas habebant. Classes ex navibus longis et navibus onerariis constabant. Mercatores navibus onerariis in alienas regiones navigabant. Hieme nautae antiqui non navigabant, quod saevi venti flabant et nautae tempestates timebant.

c) De sacrificiis antiquorum

Populi antiqui deos sacrificiis placabant. Apud Romanos plerumque sacerdotes sacrificia parabant, nam sacerdotes iuris divini periti erant. Superis deis albas hostias immolabant, inferis – nigras. Numerus hostiarum interdum permagnus erat. Sacerdotes capita hostiarum ornabant coronis et ante templa mactabant. Exta in aris cremabant. Deis praeterea vinum, lac, mel grata dona erant. Post sacrificia sacerdotes ad honorem deorum epulas parabant.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

7. Перекласти речення латинською мовою:

Розум веде людину до вершини знань.

(ratio, ōnis, f – розум; vertex, icis, m – вершина; disco, dixi, ductum, ēre – вести; ad (Acc.) – до; scientia, ae, f – знання)

Цицерон називає Платона богом філософів.

(Cicero, ōnis, m – Цицерон, Plato, ōnis, m – Платон, nomino, avi, atum, are – називати, philosophus, i, m – філософ)

8. Визначити, від яких латинських слів походять українські деривати: пацифіст, плебей, мілітаризм, егоїст, кредит.

9. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

oculus, i, m (око); fortis, e (сильний, хоробрий); anima, ae, f (душа); sum, fui, –, esse (бути); lumen, inis, n (світло); pessimus, a, um (найгірший); tango, tetigi, tactum, ere (торкатися); par, paris (рівний); pes, pedis, m (нога); vestis, is, f (одяг).

ВАРІАНТ 6

1. Визначити основу іменників III відміни, використовуючи подані варіанти відповідей: opus, ěris, n; laus, laudis, f

- a) op-; b) oper-; c) opus.
a) laud-; b) laus; c) laudi-

2. Визначити тип відмінювання іменників III відміни:
labor, čris, m; mare, is, n; voluntas, ātis, f; mos, moris m; vulpes, is, f; terror, čris, m; sitis, is, f; dens, dentis, m.

3. Узгодити прикметники з іменниками, записати відмінювання словосполучень:

mos, moris, m (antĳquus, a, um); nomen, inis, n (pulcher, chra, chrum).

4. Виконати морфологічний аналіз іменників III відміни, перекласти українською мовою:

scriptĳres, legum, civitatĳbus, virium, finis, cordis, Tiběrim, corpĳra, mentium, mari.

5. Перекласти українською мовою:

a) In pugnā plerumque non numěros milĳtum, sed fortitĳdo eĳrum vincit. Bella hominĳbus dolĳres varios et calamitātes portant. Multae urbes antĳqui arces firmas et turres altas haběbant.

b) Milĳtes antĳqui navĳbus longis pugnābant. Magna erat firmitĳdo navium longārum. Saepe in navĳbus longis turres erant, unde tela in hostes a militĳbus iactabantur. Magnae classes praesidium urbium maritimārum erant.

c) De Apollĳne et Diana

Apollo et Diana a Graecis et Romānis liberi Iovis et Latonae putabantur. Diana cum frater Apollĳne in insula Delo nata est. Apollĳni sol sacer erat, Dianae luna. Homines antiqui Apollĳnem deum solis, lucis, iuventutis et artium nominabant. Deus in terra, in silvis obscuris et inspeluncia atris habitabat. Diana ab hominibus antiquis dea silvarum, animalium, venationis et lunae putabatur. Arma Apollĳnis et Dianae sagittae errant. Apollĳni oracĳlum Delphĳcum sacrum erat.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

7. Перекласти речення латинською мовою:

Любов до Батьківщини – це обов'язок громадян.

(amor, čris, m – любов; officĳum, ĳi, n – обов'язок; civis, is, m – громадянин)

Стародавні римляни вшановували Марса, Венеру, Аполлона.

(colo, colui, cultum, ěre – вшановувати; Mars, Martis, m – Марс; Venus, ěris, f – Венера; Apollo, ĳnis, m – Аполлон)

8. Визначити, від яких латинських слів походять українські деривати:

новатор, цивільний, мутація, фабула, альбом.

9. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

pumma, ae, f (монета); animal, alis, n (тварина); utilis, e (корисний); maior, ius (більший); brevis, e (короткий); servio, ivi, itum, ire (служити); rarus, a, um (рідкісний); degusto, avi, atum, are (пробувати); gladius, i, m (меч); spiritus, us, m (дух).

ВАРІАНТ 7

1. Визначити основу іменників III відміни, використовуючи подані варіанти відповідей: testis, is, m; salus, ūtis, f

a) test-; b) testi-; c) testis.

a) saluti-; b) salut-; c) salus-.

2. Визначити тип відмінювання іменників III відміни:

iudex, ĩcis, m; tribunal, ālis, n; carmen, ĩnis, n; lex, legis, f; calcar, āris, n; ovis, is, f; tussis, is, f; pax, pacis, f.

3. Узгодити прикметники з іменникам, записати відмінювання словосполучень:

arx, arcis, f (maxĭmus, a, um); ius, iuris, n (privatus, a, um)

4. Виконати морфологічний аналіз іменників III відміни, перекласти українською мовою:

millĭtum, Iovem, corda, civitāti, nomĭne, mentes, tussim, marĭbus, vulpes, pasc.

5. Перекласти українською мовою:

a) Mare Rubrum colōre non adhorret a cetēris.

Similitūdo morum amicitiam creat.

Hiēme venti etiam validas arbōres frangunt.

b) Apud Romānos mos erat Cerēri immolāre. Primum servae et virgĭnes in agris aram florĭbus ornābant. Tum ministri porcam necābant. Pater familiae cor et alia extra in arā cremābat; etiam ossa in arā erant.

c) De Neptūno

Neptūnus, frater Iovis, a Romānis antĭquis deus flumĭnum et marĭum putabātur. Nautae perĭti Neptūnum saepe plus quam Iovem colēbant. Et mare, et omnia maris animalia a Neptūno gubernabantur. Dum deus vehicūlo aureo peragrābat maria, undae sedabantur et nubes dissipabantur. Interdum autem Neptūnus mare tempestatĭbus turbābat. Ex arborĭbus pinus deo sacra est, ex qua (якої) naves firmae aedificabantur. Nautae Neptūno equos et tauros immolābant.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

7. Перекласти речення латинською мовою:

Науки прикрашають юність, розважають старість.

(littĕra, ae, f – наука; iuventus, ūtis, f – юність; senectus, ūtis, f – старість; delecto, āvi, ātum, āre – розважати)

З квітів і трав люди виготовляють ліки.

(ex (Abl.) – з; flos, floris, m – квітка; praeparo, āvi, ātum, āre – виготовляти; medicamentum, i, n – лікарський засіб)

8. Визначити, від яких латинських слів походять українські деривати:

флора, міліція, Віктор, філіал, мізерний.

9. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

oculus, i, m (око); fortis, e (хоробрий); anima, ae, f (душа); ritus, us, m (обряд); muto, avi, atum, are (змінювати); ars, artis, f (мистецтво); poena, ae, f (покарання); quintus, a, um (п'ятий); pons, pontis, m (міст); dominus, i, m (господар).

ВАРІАНТ 8

1. Визначити основу іменників III відміни, використовуючи подані варіанти відповідей: flumen, ĩnis, n; hostis, is, m.

a) flumin-; b) flumen-; c) flumini-.

2) hostis; b) hosti-; c) host-.

2. Визначити тип відмінювання іменників III відміни:

flos, floris, m; homo, ĩnis, m; cochlear, āris, n; pons, pontis, m; orġgo, ĩnis, f; rex, regis, m; amor, ōris, m; animal, ālis, n.

3. Узгодити прикметники з іменниками, записати відмінювання словосполучень:

navis, is, f (longus, a, um); corpus, oris, n (sanus, a, um).

4. Виконати морфологічний аналіз іменників III відміни, перекласти українською мовою:

virtutġbus, bove, Tamġsis, florem, capġtum, urbes, exemplarium, hostis, secġri.

5. Перекласти українською мовою:

a) Ut leo rex animalium, ita aquġla regġna avium est.

Lacte et melle Scythae vivġbant, pelles ferinŃrum animalium erant Scythis pro vestġbus.

In Italiā antiquā homġnes libertātem amābant.

b) Graeci et Romāni homġnes libġri erant. Duces et milġtes GraecŃrum et RomanŃrum non tantum pro uxŃrum, matrum, sorŃrum liberŃrum vita, sed etiam pro libertāte cum magnā virtġte pugnābant. Itaque saepe victŃres erant.

c) De regnŃ PlutŃnis

PlutŃnis nomen horridum cum terrŃre homġnes antġqui vocābant. Dei regnum sub terrā situm erat et Orcus appellabātur. Orci tenebrae numquam solis gratŃ lumġne illustrabantur. Multa flumġna in OrcŃ erant. InfernŃrum flumġnum aquae terrārum incŃlas ab OrcŃ separābant. Imprġmis notum erat flumen nomġne Styx. Stygiārum aquārum custos

Charon erat. Charon mortuōrum homīnum anīmas navigiō parvō in Orcum transportābat.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

7. Перекласти речення латинською мовою:

Забарвлення і голоси птахів різноманітні.

(color, ōris, m – забарвлення; vox, vocis, f – голос; avis, is, f – птах)

Взимку сніг покриває поля і вершини гір.

(hiems, hiēmis, f – зима; nix, nivis, f – сніг; vertex, icis, m – вершина; tego, texti, tectum, ěre – вкривати)

8. Визначити, від яких латинських слів походять українські деривати: ноктюрн, артист, регалії, номінал, капітель.

9. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

mare, is, n (море); multus, a, um (численний); terra, ae, f (земля); flos, floris, m (квітка); brevis, e (короткий); servio, ivi, itum, ire (служити); avis, is, f (птах); orno, avi, atum, are (прикрашати); locus, i, m (місце); annus, i, m (рік).

ВАРІАНТ 9

1. Визначити основу іменників III відміни, використовуючи подані варіанти відповідей: origo, ĩnis, f; caput, ĩtis, n.

a) orig-; b) origin-; c) origini-.

a) caput-; b) capit-; c) capit-.

2. Визначити тип відмінювання іменників III відміни:

uxor, ōris, f; vectīgal, ālis, n; pars, partis, f; anser, ěris, m; orbis, is, m; frater, tris, m; pontifex, icis, m; mens, mentis, f.

3. Узгодити прикметники з іменниками, записати відмінювання словосполучень:

animal, ālis, n (ferus, a, um); mos, moris, m (Romanus, a, um).

4. Виконати морфологічний аналіз іменників III відміни, перекласти українською мовою:

regis, caritāte, vasa, mare, Tibēri, febrim, igne, noctībus, tempōra, animalium.

5. Перекласти українською мовою:

a) Homīnes ratiōne et linguā animalia supērant.

Antīquis temporībus Romāni in Tibēri, postea etiam in marībus navigābant.

Radīces nonnullōrum arbōrum bona remedia sunt.

b) Iuppīter in altō monte Olympō cum uxōre Iunōne regnābat.

Iuppīter tamen non semper in Olympō manēbat. Cum deus iratus erat, homīnes fulmīnis fragōre terrēbat. Sacerdōtes autem sacrificiis Iovis iram placābant.

c) De Orco

Ad ianuam Orci monstrum saevum habitabat. Cerberus appellabatur. Foeda erant bestiae capita, horridi in capitibus oculi. Somno Cerberus numquam recreabatur. In Orco iudices severi vitae morumque hominum mortuorum erant. Orci iudices olim reges clari erant. Malorum hominum animi in Tartaro ab iudicibus severis collocabantur. Elysium autem magnae virtutis praemium erat. Ibi aeterna erat aestas, mirae terrae pulchritudine delectabantur oculi.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

7. Перекласти речення латинською мовою:

Між Тибром і Неаполем знаходиться красива область.

(*Tiberis, is, m – Тибр; Neapolis, is, f – Неаполь; regio, onis, f – область; pulcher, chra, chrum – красивий*)

Римський народ був переможцем усіх народів Італії.

(*victor, oris, m – переможець*)

8. Визначити, від яких латинських слів походять українські деривати:

гербарій, ініціатива, апеляція, салют, репетиція.

9. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

unus, a, um (один); rarus, a, um (рідкісний); planta, ae, f (рослина); pons, pontis, m (міст); levis, e (легкий); sentio, sensum, sensum, ire (відчувати); navis, is, f (корабель); puto, avi, atum, are (думати, вважати); gladius, i, m (меч); poster, tra, trum (наш).

ВАРІАНТ 10

1. Визначити основу іменників III відміни, використовуючи подані варіанти відповідей: cupidus, inis, f; lumen, inis, n.

a) cupidin-; b) cupid-; c) cupidini-.

a) lumen-; b) lumin-; c) lumini-.

2. Визначити тип відмінювання іменників III відміни:

mens, mentis, f; calcar, aris, n; pax, pacis, f; nox, noctis, f; vox, vocis, f; piscis, is, m; crimen, inis, n; fons, fontis, m.

3. Узгодити прикметники з іменниками, записати відмінювання словосполучень:

mons, montis, m (altus, a, um); tempus, oris, n (beatus, a, um).

4. Виконати морфологічний аналіз іменників III відміни, перекласти українською мовою:

cupidine, temporibus, maria, artium, genere, fontes, Iovi, secūrim, aedis, cive.

5. Перекласти українською мовою:

a) Antiquis temporibus non omnia flumina et maria nota erant.

Apud Romānos antīquos maria erant sacra Neptūno, deo Oceani et flumīnum.

Origīnes fontium et flumīnum saepe in verticībūs montium sunt.

b) Inter antīquos scriptōres Romānos princeps est Marcus Tullius Cicēro. Libri Cicerōnis de philosophiā et de arte oratiōnis et nunc viros doctos delectant. Praeter Cicerōnem Sallustius, Caesar, Livius, Tacītus egregii scriptōres erant. Aetāte Augusti in Romā artes et littērae florēbant.

c) De Graecōrum et Romanōrum deis

Graeci et Romāni deos et deas ut Neptūnum, Mercurium, Aesculapium, Vestam, Dianam, Minervam sciebant et colebant. Iuppīter imperium mundi tenebat. Neptūnus, dominus Oceāni, aquis et fluviis imperabat. Nautae potentiam dei timebant, equos et tauros Neptūno immolabant. Sub terrā Plūto et Proserpīna habitabant. Pluto umbrārum dominus, deus inferōrum, ab hominibus antiquis putabatur. Graeci et Romāni templa deis aedificabant. Statuae et pictūrae templa ornabant.

6. Виконати граматичний розбір підкресленого речення.

7. Перекласти речення латинською мовою:

Давні римляни прикрашали статуї знаменитих людей вінками та квітами.

(*corōna, ae, f – вінок; statua, ae, f – статуя; clarus, a, m – знаменитий; flos, floris, m – квітка*)

Римські воїни були захистом держави.

(*civitas, atis, f – держава; defensio, ōnis, f – захист; miles, itis, m – воїн*)

8. Визначити, від яких латинських слів походять українські деривати:

міністр, факультет, лабораторія, канікули, натюрморт.

9. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

multus, a, m (численний); latus, a, m (широкий); scientia, ae, f (знання); caput, itis, n (голова); brevis, e (короткий); vestio, ivi, itum, ire (одягати); civis, is, m (громадянин); puto, avi, atum, are (вважати); ritus, us, m (обряд); reverentia, ae, f (повага).

GRADUS COMPARATIONIS ADIECTIVORUM ET ADVERBIORUM

ВАРІАНТ 1

1. Утворити ступені порівняння від прикметників:

salūber, bris, bre; facilis, e; antiq̄uus, a, um; necessarius, a, um; magnus, a, um.

2. Записати відмінювання словосполучення: mons altior.

3. Доповнити та перекласти речення:

Tempus magister... est, ...quam cet̄eri magistri. Tempus magistrōrum ... est.

4. Перекласти українською мовою:

a) Celēber erat Achilles, filius Pelei regis et Thetīdis deae. Omnium armōrum Graecōrum antiquōrum celeberrīma erant arma Achillis. Celeritatē suā incredibilissimā et maxīmā vi corpōris Achilles Troiānis terribilior cet̄eris Graecis erat. Achilles fortiōrem Hectōrem ad pugnam provocābat et virum audācem necābat.

b) De servis

Antiquissimis temporibus milites captivos in bellis non necābant. Captivi servōrum modo in civitatibus victōrum vivēbant et dominis opulenti serviēbant. Pessimi domini servos suos verberābant. Domini servos etiam interficere potērant. Praeterea domini in servos vitae necisque potestātem habēbant. Omnium dominōrum saevissimi Lacedaemonii erant. Itaque apud Lacedaemonios servōrum vita miserior erat, quam apud Athenienses. Athenis vita servōrum beator erat, nam cives sapientiōres et benigniōres Lacedaemoniis erant. Atheniensium enim leges puniunt dominum servos interficientem.

5. Виконати морфологічний аналіз підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою:

З усіх міст Італії найвідомішим є Рим.

(notus, a, um – відомий; urbs, urbis, f – місто)

Стародавні спартанці були відважніші за персів.

(Spartānus, i, m – спартанець; fortis, e – відважний; Persa, ae, m – перс)

ВАРІАНТ 2

1. Утворити ступені порівняння від прикметників:

bonus, a, um; miser, a, um; fortis, e; similis, e; varius, a, um.

2. Записати відмінювання словосполучення: frater altior.

3. Доповнити та перекласти речення:

Montes Asiae ...sunt, ...montibus Eurōpae. Montes Asiae ... omnium montium sunt.

4. Перекласти українською мовою:

a) Solo Atheniensis terras aliēnas libenter visitābat et aliquando ad regem Lydiae Croesum veniēbat. Croesus omnium regum divitissimus erat et Solōni maxīmas divitias suas monstrābat. Croesus Solōne divitior, sed Solo Croesō sapientior erat. Croesus se felicissimum putābat. Sed Solo alia cogitābat.

b) De militibus Romanōrum

Magnus erat numērus milītum Romanōrum. Milītes paupēres pedītes, divitiōres equītes erant. Alia arma a peditibus, alia ab equitibus gerebantur. Milītes pugnābant acerrīmis gladiis, brevissimis pilis et longissimis hastis. Pedītes gladiis brevibus et levibus, scutis magnis et gravibus armāti erant. Hastae arma equitum a Romānis putabantur. Pila breviōra et leviōra sunt quam hastae. Gladii equitum longiōres et graviōres sunt gladiis pedītum. Milītes Romāni fortes erant, fortiōres cetēris militibus, fortissimi omnium milītum. Terra marique copiae hostium a militibus Romānis superabantur. Clades Romanōrum rarae erant.

5. Виконати морфологічний аналіз підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою:

Римляни були хоробріші за інші народи.

(*fortis, e – хоробрий; cetērus, a, um – інший*)

З усіх гір Європи Альпи найвищі.

(*mons, montis, m – гора; Alpes, ium, f – Альпи; altus, a,*

um – високий)

ВАРІАНТ 3

1. Утворити ступені порівняння від прикметників:

malus, a, um; brevis, e; dissimilis, e; crudēlis, e; longus, a, um.

2. Записати відмінювання словосполучення: laus maxīma.

3. Доповнити та перекласти речення:

Dea Venus ... est, ... cetēris deis antīquis. Venus ... omnium deārum est.

4. Перекласти українською мовою:

a) Spartāni omnium Graecōrum puēros suos severissime educābant. Puēri Lacedaemoniōrum officia sua diligenter perficiēbant. Puēri Spartaе antīquae optīme discēbant, attentissime in agris laborābant, hortos curābant. Duces Spartanōrum sapientius cetēris Graecis exercitui praeērant et fortīter contra hostes pugnābant.

b) De templis antīquis

Pars Capitolii, quae in humillīma urbis regiōne sita erat, difficillimos adītus habēbat. Ea pars Iovi Optīmo Maxīmo sacra erat. Ibi templum veterrimum Iovis collocabātur. A Romānis artificibus pulchra et illustria templa aedificabāntur, sed templum Iovis clarissimum et

magnificentissimum omnium aedificiorum Romanorum antiquorum erat. In templo tres erant cellae; minores duae Iunoni et Minervae sacrae; media, quae maxima erat, Iovis simulacrum ingens habebat. In aditu templi a Romanis plurima dona Iovi, omnium deorum benevolentissimo, ponebantur. Non procul a Iovis templo cetera templa deis antiquis erant.

5. Виконати морфологічний аналіз підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою:

Римські землероби жили краще, ніж моряки.

З усіх людей на землі найдорожча мати.

(*carus, a, um – дорогий; mater, tris, f – мати*)

ВАРІАНТ 4

1. Утворити ступені порівняння від прикметників:

attentus, a, um; parvus, a, um; sapiens, entis; gracilis, e; celer, bris, bre.

2. Записати відмінювання словосполучення:

animal fortissimum.

3. Доповнити та перекласти речення:

Milites Romani ... sunt, ... ceteris militibus. Milites Romani ... sunt omnium militum.

4. Перекласти українською мовою:

a) Homines saepe ver et hiemem cum senectute et iuventute comparant. Iuvenes sunt audaciores (audaces fortuna iuvat), senes prudentiores et sapientiores. Itaque iuvenes in omni loco et semper senes digniores habent. Sed et iuvenes et senes sciunt: omnium bonorum dignitas optima est.

b) De viis Romae antiquae

In Roma non solum nota templa, theatra et aedificia aedificabantur, sed etiam itinera. Post victoriam finitimarum gentium a Romanis viae longae sternebantur. Romani vias saxis quadratis sternebant. Omnium viarum Romae nota erat via Flaminia, notior via Latina, notissima via Appia. Via Appia clarior et pulchrior putabatur a Romanis ceteris viis Romae antiquae. Romani viam Appiam reginam viarum nominabant. Viri docti Appium Claudium Caecum auctorem viae Appiae nominabant. Usque ad nostra tempora magni lapides viarum conservantur. Ab dextra et ab sinistra parte viarum etiam nunc sepulcra sunt.

5. Виконати морфологічний аналіз підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою:

Собака менший, ніж вовк.

(*canis, is, m – собака; lupus, i, m – вовк*)

Добробут батьківщини дорожчий за життя.

(*salus, utis, f – добробут; carus, a, um – дорогий*)

ВАРІАНТ 5

1. Утворити ступені порівняння від прикметників:

celer, a, um; malus, a, um; idoneus, a, um; rarus, a, um; humilis, e.

2. Записати відмінювання словосполучення:

tempus brevissimum.

3. Доповнити та перекласти речення:

Mensis Februarius ...est, ...quam cetēri menses anni. Mensis Februarius ... omnium mensium anni est.

4. Перекласти українською мовою:

a) Apud vetēres Romānos antiquissimis temporibus agricultūra in magnō honōre erat. Tum multi cives ruri habitābant. Duces peritissimi ab armis ad aratrum accedēbant, interdum senātus duces ab aratro ad bellum vocābat. Sed postquam divitiae mores mutābant. Romāni libēri agricultūram non studēbant. Tum omnia negotia rustica in servos imponēbant.

b) De varietāte morum

Est proverbium Latīnum: «Quot regiōnes, tot mores». Homīnes antiqui maxīme varios mores habēbant. Ut regiōnes dissimillimae sunt, ita mores incolārum dissimilimi sunt. Aliis temporibus popūli alios mores colēbant. Omnium morum maxīme varii mores Germanōrum et Romanōrum antiquōrum erant. Romāni pulcherrīma aedificia habēbant, praeclāra templa aedificābant, statuas simulacraque magnificentissima deōrum multōrum in eis collocābant. Casae Germanōrum antiquōrum humiliōres et angustīores erant domibus Romanōrum. Templa et arae a Germānis non aedificabantur.

5. Виконати морфологічний аналіз підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою:

Повітря легше за олію.

(aēr, aeris, m – повітря; levis, e – легкий; oleum, i, n – олія)

З усіх лих найгірша жорстокість.

(crudelitas, ātis, f – жорстокість; malum, i, n – лихо; malus, a, um – поганий)

ВАРІАНТ 6

1. Утворити ступені порівняння від прикметників:

facilis, e; magnus, a, um; iucundus, a, um; felix, īcis; acer, acris, acre.

2. Записати відмінювання словосполучення:

mos antiquissimus.

3. Доповнити та перекласти речення:

Exempla ... sunt, ... quam praescepta. Exempla ... sunt.

4. Перекласти українською мовою:

a) Roma septem montes occupābat. Antiquissimis temporibus Romāni totum spatium validissimō murō muniēbant. Murus per

multos annos urbem pulcherrimam ab hostibus defendēbat. Saeculo autem tertio aerae nostrae novus murus aedificātus erat. In muro maxīmae variae turres collocabantur.

b) De vere advenienti

Ver, tempus iucundissimum, propinquat. Sentimus ventos tepidos, videmus flores et arbōres florescentes, audimus aves cantantes. Tempus pulcherrimum anni advenit. Omnia sunt plena vitae, plena laetitiae et gaudii. Dies longiōres fiunt, noctes breviōres. Sol fovet terram, agros, prata. Terra plantis et floribus iucundissimis vestitur. Pruni et mali pulchre florent. Itaque ver iucundius ceteris temporibus anni est, iucundissimum omnium temporum. Sed illa pulchritudo non diu manent. Igitur debemus vere pulchritudine florum, arbōrum, cantu avium delectari.

5. Виконати морфологічний аналіз підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою:

Честь дорожча за життя.

(*dignitas, ātis, f* – честь; *carus, a, um* – дорогий)

Рабство – найбільше з лих.

(*servitus, ūtis, f* – рабство; *malum, i, n* – лихо)

ВАРІАНТ 7

1. Утворити ступені порівняння від прикметників:

gravis, e; honestus, a, um; bonus, a, um; asper, era, erum; simplex, icis.

2. Записати відмінювання словосполучення:

homo iustissimus.

3. Доповнити та перекласти речення:

Aurum metallum ... est, ... ceteris metallis. Aurum omnium metallorum ... est.

4. Перекласти українською мовою:

a) Omnium morum in terrā dissimillimi erant mores Romanorum et Germanorum antiquorum. Romāni urbes celeberrimas habebant; domus Germanorum humillimae et angustissimae erant. Nonnullae gentes Germanorum temporibus Caesaris certas sedes non habebant. Romāni pulcherrima simulacra deorum habebant, Germāni imagines deorum non habebant.

b) De animalibus

Multa genera animalium vivunt et in terrā, et in aquā, et in aēre. Populi antiqui leonem potentem regem omnium bestiarum putabant. Et nunc primum locum inter animalia rapacia leo tenet. Forma leonis gracilis et pulchra est, similis feli maxīmae. Caput rotundum animalis dentissimā iubā magnā ornatur. Dentes et ungues firmiores et acutiōres, quam apud ceteras bestias sunt. Omnia animalia ab minimis ad maxīma voce forti leonis terrentur. Animalium marinorum

maximus putatur cetus, delphinus velocissimus. Maxime variae sunt formae et voces animalium, diversae facultates eorum. Homo quoque animal est, sed animal sociale. Ratione, lingua, mente cetera animalia ab homine superantur.

5. Виконати морфологічний аналіз підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою:

Хлопці сильніші, ніж дівчата.

(puer, i, m – хлопець; virgo, inis, f – дівчина; fortis, e – сильний)

З усіх античних ораторів найвідомішим був Цицерон.

(orator, oris, m – оратор; Cicero, onis, m – Цицерон; notus, a,

um – відомий)

ВАРІАНТ 8

1. Утворити ступені порівняння від прикметників:

prudens, entis; altus, a, um; pulcher, chra, chrum; similis, e; malus, a, um.

2. Записати відмінювання словосполучення:

arbiter iustissimus.

3. Доповнити та перекласти речення:

Homērus poēta ... est, ... ceteris poētis Graecis. Homērus ... omnium poetarum Graecorum est.

4. Перекласти українською мовою:

a) Omnium herōum antiquōrum Hercūles, Iovis et Alcēnae filius, clarissimus erat. Is multos gravissimos labōres agēbat. Iam infans Hercūles duos dracōnes necābat. Hercūles cito crescēbat et virtūte incredibilissimā alios herōas superābat. Multae fabūlae de Hercūle, virō fortissimō, nobis narrant.

b) De educatiōne in Spartā

Antiquissimis temporibus educatio in maximō honōre apud gentes omnium civitātum erat. Athenienses artibus et littēris ab hominibus antiquis illustriores putabantur, Spartāni autem omnium Graecōrum fortissimi. Asperimis enim moribus puēri educabantur et ad belli labōres maxime idonei erant. Etiam hieme acerrimā levissima veste induebantur. Attamen frigōra atrocissima tolerābant quotidie in frigidā Eurotae aquā natantes et, pedibus nudis, celerrimo gradu, montes maxime arduos ascendentes. Sitim quoque et famem patiebantur. Itaque in bellō plerumque superiōres, raro inferiōres erant.

5. Виконати морфологічний аналіз підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою:

Наші кораблі міцніші від стародавніх кораблів.

(navis, is, f – корабель; strenuus, a, um – міцний)

Рим був найславнішим з усіх міст Італії.

ВАРІАНТ 9

1. Утворити ступені порівняння від прикметників:

bonus, a, um; necessarius, a, um; facilis, e; utilis, e; iustus, a, um.

2. Записати відмінювання словосполучення:

ver iucundissimum.

3. Доповнити та перекласти речення:

Cicero orator ... est, ... ceteris oratoribus Romanis. Cicero ... omnium oratorum Romanorum est.

4. Перекласти українською мовою:

a) Athenienses artibus et litteris illustriores erant, Spartani autem omnium Graecorum fortissimi. Asperrimis enim moribus a pueris educabantur et ad labores belli maxime idonei erant. Etiam hieme Spartani levissimas vestes vestiabant. Sitim quoque et famam tolerabant.

b) De victoria

Victoria in pugnis et gloria in vita semper antiquis hominibus gratissima erat. Militi forti nulla itinera longissima, nulli hostes terribiles sunt. Omnium gentium, quae terras antiquas incolabant, fortissimi erant Spartani. Nihil apud Lacedaemonios turpius erat militi quam e pugna sine clipeo redire. Duces clarissimi milites ad pugnas vocabant et in bella ducabant. «Aut cum scuto, aut in scuto», – antiqui dicebant et certamina plurima gerabant (alteri pro victoria et gloria, alteri pro libertate patriae). Monumenta illustria ab hominibus antiquis ducibus et militibus clarissimis aedificabantur.

5. Виконати морфологічний аналіз підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою:

Розум швидший за мову.

(ratio, opis, f – розум; celer, is, e – швидкий)

З усіх рік Італії річка Пад була найдовшою.

(flumen, inis, n – ріка; Padus, i, m – Пад; longus, a, um – довгий)

ВАРІАНТ 10

1. Утворити ступені порівняння від прикметників:

similis, e; multi, ae, a; velox, ocis; pauper, eris; illustris, e.

2. Записати відмінювання словосполучення:

populus fortior.

3. Доповнити та перекласти речення:

Via Appia ... est, ... quam ceterae viae Italiae. Via Appia ... via Italiae est.

4. Перекласти українською мовою:

a) Magna est varietas morum populorum. Ut regiones dissimillimae sunt, ita mores incolarum dissimilimi sunt. Aliis temporibus populus alii mores sunt. Omnium morum maxime varii mores Germanorum

antiquōrum et Romanōrum erant. Romāni pulcherrīma aedificia habēbant.

b) De Cloelia

Antiquissimis temporibus Etrusci Romanos vincēbant. Porsena, rex Etruscōrum, Cloeliam virginem notiōrem cetēris captīvis Romānis retinēbat. Cloelia pulcherrīma et sapiens erat: custōdes faciliter fraudēre potērat: noctu dolo equum capiēbat et Tibērim superābat. Rex Porsena irātus per legātos Romānis acerrīme dicēbat: «Cloelia captīva in castra Etruscōrum redīre debet. Virtūtem fortissimae omnium captivōrum virginis laudo et omnes petitiōnes Cloeliae faciam». Cloelia ad Porsenam adveniēbat; virgīnes liberosque capiēbat et in patriam rediēbat. A Romānis in Sacra via virgīni insidenti equo monumentum aedificabātur.

5. Виконати морфологічний аналіз підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою:

Дівчата старанніші, ніж хлопці.

(*diligens, entis* – старанний; *puer, i, m* – хлопець; *virgo, inis, f* – дівчина)

З усіх людей землі найдорожчою є мати.

(*carus, a, um* – дорогий; *mater, tris, f* – мати)

SUBSTANTIVA QUARTAE ET QUINTAE DECLINATIONUM

ВАРІАНТ 1

1. *Узгодити прикметник з іменником, записати відмінювання словосполучення:* gelu, us, n (asper, a, um).

2. *Визначити граматичні форми іменників, перекласти словосполучення українською мовою:*

domus nova; res gestae; spirituum; in domō nostrā; senatui Romano; contra spem.

3. *Перекласти речення рідною мовою:*

Cervi cornua magna et pulchra habent et cornibus certant.

In signis exercituum Romanōrum littērae erant: SPQR, quod est: Senātus Populusque Romānus.

Magnus erat apud Romānos diērum festōrum numērus, diebus festis Romāni templa ornābant.

Spes fidēi auxiliique dēōrum apud popūlos antīquos magna erat.

4. *Перекласти речення латинською мовою:*

Людина часто у вчинках керується випадком.

(rego, rexi, rectum, ere – керувати; factum, i, n – вчинок; casus, us, m – випадок)

ВАРІАНТ 2

1. *Узгодити прикметник з іменником, записати відмінювання словосполучення:* domus, us, f (novus, a, um).

2. *Визначити граматичні форми іменників, перекласти словосполучення українською мовою:*

die longō; sensus nostri; exercitum Romānum; e fructu; re publicā; cornua pulchra.

3. *Перекласти речення рідною мовою:*

Caesar cum omni exercitu in Britanniam contendit.

Herēdis fletus interdum sub personā risus est.

Diem ex die littēras tuas exspectābam.

«Res publica res popūli est», – sic Cicerō docet in librō «De re publicā».

4. *Перекласти речення латинською мовою:*

Римське військо мало хоробрих воїнів.

(exercitus, us, m – військо; miles, itis, m – воїн)

ВАРІАНТ 3

1. *Узгодити прикметник з іменником, записати відмінювання словосполучення:* exercitus, us, m (fortis, e).

2. Визначити граматичні форми іменників, перекласти словосполучення українською мовою:

in rebus, casus rectus, genua celēra; manum dextram; fructibus dulcibus; dies longus.

3. Перекласти речення рідною мовою:

In exercitu Romāno peditātus equitātum numērō superābat: equitātus erat in lateribus peditātus.

Duces Romāni magnum usum in bellō habēbant.

Bellum atrox erat causa perniciēi civitātis.

Iustitia fundamentum rei publicae est.

4. Перекласти речення латинською мовою:

Мороз небезпечний для птахів.

(*gelu, us, n – мороз; periculosus, a, um – небезпечний; avis, is, f – птах*)

ВАРІАНТ 4

1. Узгодити прикметник з іменником, записати відмінювання словосполучення: quercus, us, f (altus, a, um).

2. Визначити граматичні форми іменників, перекласти словосполучення українською мовою:

fructus dulcis; speciem herbārum; manus dextras; magistrātus varii; cornuum longōrum; diem festum.

3. Перекласти речення рідною мовою:

In Romā antiquā ordinarii magistrātus varii erant.

Redītus exercītus nostri ex proeliō clarus erat.

Concordia res parvas auget, discordia maxīmas delet.

Studia litterārum secundas res ornant, adversis perfugium et solatium praebent.

4. Перекласти речення латинською мовою:

Добра надія зміцнює сили людей.

(*spes, ei, f – надія; firto, āvi, ātum, āre – зміцнювати; vis – сила*)

ВАРІАНТ 5

1. Узгодити прикметник з іменником, записати відмінювання словосполучення: fructus, us, m (dulcis, e).

2. Визначити граматичні форми іменників, перекласти словосполучення українською мовою:

statu nostrō; dies longi; faciem pulchram; domuum novārum; spei bonae; cornua magna.

3. Перекласти речення рідною мовою:

Homīnes antīqui caput locum omnium fere sensuum putābant.

Consūles Romāni magistrātus annui erant.

Spes bona confirmat anīmos datque vires.
In regionībus nostris aestāte sunt dies longi, noctes breves; hieme
dies breves, noctae longae.

4. Перекласти речення латинською мовою:

Численні тварини мають гострий зір.

(acer, acris, acre – гострий; visus, us, m – зір)

ВАРІАНТ 6

1. Узгодити прикметник з іменником, записати відмінювання словосполучення: gradus, us, m (plenus, a, um).

2. Визначити граматичні форми іменників, перекласти словосполучення українською мовою:

casus letālis; domus altae; diērum brevium; contra spem; de exercītu Romānō; cornībus pulchris.

3. Перекласти речення рідною мовою:

Duces Romāni magnum usum in bellō habēbant.

Forti impētū legiōnes Romānae hostium exercītus superābant.

Nocte et die labōra: non datur e terrā ad astra via mollis.

Magna pars animalium homīnes acie sensuum supērat.

4. Перекласти речення латинською мовою:

Гарні роги прикрашають оленів.

(corni, us, n – ріг; cervus, i, m – олень; pulcher, chra, chrum – гарний)

ВАРІАНТ 7

1. Узгодити прикметник з іменником, записати відмінювання словосполучення: usus, us, m (magnus, a, um).

2. Визначити граматичні форми іменників, перекласти словосполучення українською мовою:

specie formōsā; manum sinistram; fructībus dulcībus; in domum novam; genua longa; cantuum pulchrōrum.

3. Перекласти речення рідною мовою:

In magnō periculō olim res publicā Atheniensium erat, nam Persae cum magnō exercītu in Atticam invadēbant.

Concordia civium rei publicae necessaria est.

Stultissīmus est, qui homīnem e veste aut habitu aestīmat.

Amīcos res secundae parant, res adversae probant.

4. Перекласти речення латинською мовою:

Військо греків було невеликим.

(exercītus, us, m – військо; parvus, a, um – невеликий)

ВАРІАНТ 8

1. *Узгодити прикметник з іменником, записати відмінювання словосполучення:* spes, ei, f (ultimus, a, um).

2. *Визначити граматичні форми іменників, перекласти словосполучення українською мовою:*

exercitus magni; spem novam; fructus dulces; facies pulchrae; planitiem magnam; quercum altam.

3. *Перекласти речення рідною мовою:*

Consules, censors, praetores, aediles summi erant rei publicae Romanorum magistratus.

Tauri cornibus se defendunt, equi pedibus, canes dentibus.

Longitudo dierum et noctium diversa sunt in diversis terrae regionibus.

Nemo nostrum amico in rebus adversis auxilium negabit.

4. *Перекласти речення латинською мовою:*

Великою була слава римського війська.

(gloria, ae, f – слава; exercitus, us, m – військо)

ВАРІАНТ 9

1. *Узгодити прикметник з іменником, записати відмінювання словосполучення:* manus, us, f (dexter, tra, trum).

2. *Визначити граматичні форми іменників, перекласти словосполучення українською мовою:*

manu sua; dierum festorum; lapsus linguae; gelu magnum; contractus nostrae; spei bonae.

3. *Перекласти речення рідною мовою:*

Aliae bestiae hominem visu, aliae auditu superant, omnes vero homo superat mente et ratione.

Exercitus Romanus pro patria pugnabat et victoria exercituum gloriam magnam patriae parabat.

In multis rebus mediocritas optima est.

Usus optimus magister rerum humanarum est.

4. *Перекласти речення латинською мовою:*

Тривалість днів взимку коротка.

(longitudo, inis, f – тривалість; hieme – взимку; brevis, e – короткий)

ВАРІАНТ 10

1. *Узгодити прикметник з іменником, записати відмінювання словосполучення:* usus, us, m (magnus, a, um).

2. *Визначити граматичні форми іменників, перекласти словосполучення українською мовою:*

diēbus longis; visu acri; species nova; spem bonam; fructuum maturōrum; magistrātus annui.

3. Перекласти речення рідною мовою:

Principātus magistratuum Romae in manibus consulum erat.

Naves hostium magnas tempestātes Oceāni magnosque impetus ventōrum sustinēbant.

Diligentia in omnibus rebus valet.

Nonnulla loca terrae ob gelu asperum incolas non habent.

4. Перекласти речення латинською мовою:

Дні юності подібні до днів весни.

(*iuventus, ūtis, f – юність; similis, e – подібний; ver, veris, n – весна*)

PRONOMINA

ВАРІАНТ 1

1. Провідміняти словосполучення:

ille scriptor clarus; nostra schola nova.

2. Визначити рід, число та відмінок займенників, перекласти словосполучення:

hi milītes Romāni; verba tua; quorum iuvēnum audacium; quos agricolās honestos; harum bestiārum innumerabilium; huic iuvēni.

3. Поставити вказівні займенники в правильній формі, перекласти речення:

Discipūli magistrum audiunt; in ... manībus librum vident.

Verba ... homīnis semper memoria tenebimus.

4. Перекласти українською мовою:

Qui discit sine libro, is aquam haurit cribro.

Scientia nobis lucet sicut stella in viā.

Sorōres meae sua ipsārum voluntāte domi manent.

Templa, quae incendiō delēta erant, ab incōlis restitūta sunt.

Qui non est nobiscum, adversus nos est.

5. Перекласти речення латинською мовою:

Цій людині я довіряю, тим людям не вірю.

(*credo, credīdi, credītum, ěre – довіряти*)

ВАРІАНТ 2

1. Провідміняти словосполучення:

haec legio Romāna; noster collēga doctus.

2. Визначити рід, число та відмінок займенників, перекласти словосполучення:

has multas civitātes; eis rebus novis; tibi et mihi; qui ocūli pulchri; horum ducum fortium; cuius animālis velōcis.

3. Поставити вказівні займенники в правильній формі, перекласти речення:

Romāni machīnas multas non habēbant, sed in ... urbībus multi servi laborābant.

Filia mea ... iuvēni saepe epistūlas scribit.

4. Перекласти українською мовою:

Nunquam tibi persuadēbo de hac re.

Saepe ii homīnes, qui sibi ipsis maxīme placent, aliis maxīme displicent.

Amāre simul et sapēre ipsi Iovi non datur.

Nemo prophēta accentus est in patria sua.

Qui non est nobiscum, adversus nos est.

5. Перекласти речення латинською мовою:

Чиї голоси ви почули?

(*vox, vocis, f – голос*)

ВАРІАНТ 3

1. Провідміняти словосполучення:

illud verbum breve; tuum praemium magnum.

2. Визначити рід, число та відмінок займенників, перекласти словосполучення:

quos homines sapientes; hoc tempus novum; nemo nostrum; quarum virginum pulchrarum; quod initium difficile; filia eius hominis.

3. Поставити вказівні займенники в правильній формі, перекласти речення:

In foro Romano multa templa erant; ...vestigia etiam hodie videmus.

Caesar ab ... duce saepe litteras accepit.

4. Перекласти українською мовою:

Eraminondas nemo Thebanorum par fuit eloquentia.

Haec sententia mihi placet, illa displicet.

Homines interdum non eadem dicunt, quae sentiunt.

Apud Romanos est proverbium: "Hodie mihi, cras tibi".

Natura nobis multa dona dat.

5. Перекласти речення латинською мовою:

Давнім народам були відомі ці моря і ріки.

(*mare, is, n – море; flumen, inis, n – ріка*)

ВАРІАНТ 4

1. Провідміняти словосполучення:

ille dies felix; nostra patria clara.

2. Визначити рід, число та відмінок займенників, перекласти словосполучення:

quorum montium altorum; hunc finem ultimum; epistulam tuam; eius viri fortis; eum pastorem regium; illi anni innumerabiles.

3. Поставити вказівні займенники в правильній формі, перекласти речення:

In ... libro ... scripta sunt.

... deam Romani antiqui valde colabant.

4. Перекласти українською мовою:

Alexander magnus filius erat Philippi, regis Macedonum.

Crede mihi, semper tibi credo.

Natus autem eadem nocte Alexander est, qua celeberrimum

Dianae Ephesiae templum deflagavit.

Id incenderat Herostratus quidem.

Scientia nobis lucet, ut stella in caelō.

5. Перекласти речення латинською мовою:

Що збудував Дедал на острові Крит?

(*aedifico, āvi, ātum, āre* – будувати; *insūla, ae, f* – острів;

Daedālus, i, m – Дедал; *Creta, ae, f* – Крит)

ВАРІАНТ 5

1. Провідміняти словосполучення:

is poēta Romānus; frater meus.

2. Визначити рід, число та відмінок займенників, перекласти словосполучення:

id templum antīquum; narro vobis de Roma; de illis viris Romānis; qua de causā; nemo amicōrum; quis carior est.

3. Поставити вказівні займенники в правильній формі, перекласти речення:

Semper magister ... discipulum bonum laudat.

Romāni per Alpes iter faciēbant et trans ... in Galliam perveniēbant.

4. Перекласти українською мовою:

Homīnem ex operībus eius cognoscimus.

Ignavia corpus hebētat, labor firmat; illa matūram senectūtem, hic longam adulescentiam reddit.

Ea est iucundissima amicitia, quam similitūdo morum coniungit. Interdum tecum in silva ambūlo.

Si tu bene te habes, ego bene me habeo.

5. Перекласти речення латинською мовою:

Кому з нас невідомі поеми Гомера?

(*ignōtus, a, um* – невідомий; *carmen, īnis, n* – пісня; *Homērus, i, m* – Гомер)

ВАРІАНТ 6

1. Провідміняти словосполучення:

ille dux clarus; magistra nostra.

2. Визначити рід, число та відмінок займенників, перекласти словосполучення:

eas artes; illius oratōris clari; filiam meam amo; harum regiōnum magnarum; quod initium difficile; quam partem magnam.

3. Поставити вказівні займенники в правильній формі, перекласти речення:

Amico meo ... libros, quos ipse legēram misi.

Divitiae ... regis Asiae ingentes erant.

4. Перекласти українською мовою:

Caesar eam legiōnem, quam secum habēbat, ad murum ducit.

Vere comoedia a Cicerōne «imago veritātis» dicitur, in qua homīnes mores et studia tam honesta, quam inhonesta exprimuntur.

Ille dolet vere, qui sine teste dolet.

Cur ambūlas et cenas sine me? Mecum ambūla et cena.

Si valētis, bene est; ego valeo.

5. Перекласти речення латинською мовою:

Хто з вас прочитав «Одіссею» Гомера?

(*Odyssēa, ae, f – Одіссея; Homērus, i, m – Гомер; lego, legi, lectum, ēre – читати*)

ВАРІАНТ 7

1. Провідміняти словосполучення:

is liber utilis; novus collega noster.

2. Визначити рід, число та відмінок займенників, перекласти словосполучення:

ea oratiōne longā; omnes hos cives; illi mores Romāni; istae femīnae; non credimus tibi; harum linguārum innumerabilium.

3. Поставити вказівні займенники в правильній формі, перекласти речення:

In Graeciā anfiqūa multa templa deōrum erant; ... vestigia et nunc sunt.

In signis exercitus Romāni ... littēras legimus: SPQR.

4. Перекласти українською мовою:

Tacitus, ille rerum gestarum scriptor Romānus, in libris suis de origine, moribus, situ, popūlis Germaniae scribēbat.

Hostes multas urbes exceperunt earumque incōlas in servitūtem abduxerunt.

Senātus haec intelligit, consul videt, hic tamen vivit.

Veni ad me; ad te saepe venio.

Responde mihi, si te rogo.

5. Перекласти речення латинською мовою:

Яких богів шанували стародавні римляни?

(*deus, i, m – бог; colo, colui, cultum, ēre – шанувати; Romānus, i, m – римлянин*)

ВАРІАНТ 8

1. Провідміняти словосполучення:

quisque homo honestus; mea amica fidelis.

2. Визначити рід, число та відмінок займенників, перекласти словосполучення:

ipsi viri valīdi; quis nostrōrum civium; eos homīnes fortes; haec flumīna magna; sententiam nostrum; quam iniuriam magnam.

3. Поставити вказівні займенники у правильній формі, перекласти речення:

Divites et nobiles Romani saepe filios suos ad ... oratorem mittēbant.

Campus ... flumine irrigatur.

4. Перекласти українською мовою:

Caesar in «Comentariis de bello Gallico» de bellis, quae Romani in Gallia, Germania, Britannia diu gerēbant, et de moribus eorum populorum scribit.

Quid agis, mi amice?

Natura eius regionis nobis ignota est.

Virtutem enim illius viri amamus.

5. Перекласти речення латинською мовою:

Ці слова матері я завжди пам'ятатиму.

(*verbum, i, n* – слово; *semper* – завжди; *memoria tenere* – пам'ятати)

ВАРІАНТ 9

1. Провідніяти словосполучення:

id consilium utile; tua sententia.

2. Визначити рід, число та відмінок займенників, перекласти словосполучення:

eadem ratione; cogitate de vobis et liberis vestris; huic homini sapienti; quos milites fortes; quarum orationum clararum; nemo vestrum.

3. Поставити вказівні займенники в правильній формі, перекласти речення:

Cum omni exercitu dux ad ... urbem contendit.

Ego ... virginem amo et ... amat me.

4. Перекласти українською мовою:

Mores et studia nautarum et agricolarum diversa sunt; hi locum mutant, illi stabilem sedem habent.

Romani multos inimicos in ea pugna vicērunt.

Illa oppida vallō fossaque muniebantur.

Incolae nihil secum habent et patriam relinquunt.

Avarus ipse miseriae causa est suae.

5. Перекласти речення латинською мовою:

У якому місті ви проживаєте?

(*habito, avi, atum, are* – проживати; *oppidum, i, n* – місто)

ВАРІАНТ 10

1. Провідніяти словосполучення:

id consilium simplex; .

2. Визначити рід, число та відмінок займенників, перекласти словосполучення:

eis temporibus antiquis; in schola nostra; ad illum oratorem; horum castrorum Romanorum; ea colloquia nostra; quos homines sapientes.

3. Поставити вказівні займенники у правильній формі, перекласти речення:

Dux ... urbem defendere statuit.

Caesar non longe ab ... loco castra posuit.

4. Перекласти українською мовою:

In idem flumen bis non descendimus.

Nemo sapientior fuit quam Socrates, qui dicebat: «Нос unum scio: nihil scio». Nemo enim omnia scit.

Superbi se laudant, sed homines eos non laudant.

Nemo nostrum non peccat.

Nec tecum possum vivere, nec sine te.

5. Перекласти речення латинською мовою:

До кого ви вже написали листи?

(*epistula, ae, f* – лист; *scribo, scripsi, scriptum, ere* – писати)

SYSTEMA TEMPORUM PERFECTI

ВАРІАНТ 1

1. Записати основні форми дієслів, підкреслити основи інфекта та перфекта:

laedo; orno; ludo; punio.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

laudāvit, laudātus es; laudaverāmus, laudaverīnt; laudāti erātis.

3. Утворити та перекласти першу особу множини усіх часів доконаного виду від дієслова:

maneo, mansi, mansum, ēre.

4. Перекласти українською мовою:

a) Caesar oppīdum vallō castellisque circumvenīre instituit.

Vergilius, poēta Romanōrum, egregiis carminībus Aeneae errōres cecinit.

Gaius Iulius Caesar, postquam Pharnācem, regem Pontīcum, facile superavērat, ad amīcum suum scripsit: «Veni, vidi, vici».

b) Romāni bellum cum Karthagīne gerere constituērunt. Hannibal cum magnis copiis Poenōrum sociorumque Alpes superāvit et Italiam intrāvit. In itinere inter saxa et nives altas homīnes multos et magnam partem onēris et elephantōrum amīsīt.

c) De ruinis Troiae

Diu Graeci Troiam expugnāvērunt. Annō decimō Ulixes, rex Ithacōrum, fraudem excogitāvit. Milites Graeci iussu Ulixis equum ligneum fecērunt. Equus tam altus erat quam collis, tam latus quam navis. Equum in litore Troiae relinquērunt. Troiani eum in oppīdum ad templum Minervae traxērunt. Nocte Ulixes et comites portas Troiae aperuērunt. Milites Graeci in urbem invaserunt. Non solum viri, sed etiam mulieres, senes et infantes a Graecis sine misericordiā necati sunt. Tandem milites victores omnes urbis domos, etiam sacra templa incendērunt. Ita antiquam urbem, quae diu omnium admirationem movērat, delevērunt. Arbores in eo loco crevērunt, ubi fuērunt alta moenia Troiae.

5. Виконати морфологічний розбір підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою.

Учні прочитали (давно прочитали і прочитають) численні книги.

(lego, legi, lectum, ēre – читати; discipulus, i, m – учень; liber, bri, m – книга)

Грецькі воїни спалили у Трої всі будинки і храми богів.

7. Визначити, від яких латинських слів походять в українській мові деривати:

мікстура, сепаративний, петиція, кредит, понтон.

8. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

unus, a, um; multus, a, um; terra, ae, f; flos, floris, m; brevis, e; servio, ivi, itum, ire; avis, is, f; degusto, avi, atum, are; locus, i, m; annus, i, m.

ВАРІАНТ 2

1. Записати основні форми дієслів, підкреслити основи інфекта та перфекта:

mitto; laudo; sentio; deleo.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

descripti erant; descripsērunt; descripsēris; descripta est; descripsisti.

3. Утворити та перекласти другу особу множини усіх часів доконаного виду від дієслова:

sentio, sensi, sensum, ire.

4. Перекласти українською мовою:

a) Socrātes, dum vixit, iuvēnes docuit.

Romāni Cicerōnem consūlem, postquam civitātem Romānam servāvit, patrem patriae nomināvērunt.

In summō apud Graecos honōre geometria fuit.

b) Post mortem Philippi, regis Macedōnum, Alexander, eius filius, regnum occupavērat. Exercitum suum in Asiam transportavērat et Persas ad flumen Granicum vicinavit. Itaque vir Alexander totam Asiam a servitūte barbarōrum liberāvit. In Aegyptō urbem condidit et Alexandria nomināvit.

c) De Ulixē et Lothophagis

Diu propter dei odium Ulixes cum comitibus per maria errabat. Denique Ulixis classis Ciconum fines pervenit. Ibi Graeci, cum saevis incolis pugnantes, urbem Ismarum vi cepērunt. Paulo post novus Ciconum impetus eos ex urbe expulit. Multi Graeci a Ciconibus interfecti sunt. Sed Ulixes ab eorum finibus cum sociis fugit. Post novem dies et noctes misēri nautae terram vidērunt. Ulixes tres comites ad Lotophagos, eius regiōnis incolas, misit. Lotophagi eos benigne acceperunt et eis egregia poma dedērunt. Tum Graeci non iam patriae meminērunt et in Lotophagorum finibus manere cupivērunt. Ulixes diu comitum reditum exspectavērat, tandem ad eos processit et eos invitos ad naves vi duxit.

5. Виконати морфологічний розбір підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою.

Мешканці міста давно побудували, побудували і побудують новий храм.

(*incola, ae, m – мешканець; aedifico, āvi, ātum, āre – будувати; templum, i, n – храм; novus, a, um – новий*)

Лотофаги радісно прийняли супутників Одісея.

7. Визначити, від яких латинських слів походять в українській мові деривати:

амбулаторія, транспорт, натюрморт, аквамарин, ректор.

8. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

urbs, urbis, f; finis, is, m; mare, is, n; valeo, ui, –, ere; laboro, avi, atum, are; navis, is, f; patria, ae, f; gravis, e; debeo, ui, –, ere; medius, a, um.

ВАРІАНТ 3

1. Записати основні форми дієслів, підкреслити основи інфекта та перфекта:

curro; venio; suadeo; clamo.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

audivisti; audītus sum; audiverāmus; audīti eritis; audivērunt.

3. Утворити та перекласти третю особу множини усіх часів доконаного виду від дієслова:

libero, āvi, ātum, āre.

4. Перекласти українською мовою:

a) Milītes Romāni multas urbes in Galliā expugnavērunt et ingentem eārum numērū delevērunt.

Romūlus, Martis filius, Romam condidit et multos annos regnāvit.

In pugnā apud Marathōnem innumerabiles Persae cecidērunt.

b) Apud vetēres Romānos primis rei publicae temporibus agricultūra in magnō honōre fuit. Agrum saepe popūlus ei donāvit, qui cum periculō vitae pro patriā pugnāverat. Id fuit maximum praemium virtūtis. Sed postquam divitiae et luxuria mores mutāverunt, cives Romāni agricultūram neglexērunt.

c) De equo Troiano

Graeci diu urbem Troiam capere non poterant. Tum fraus ab Ulixē, rege Ithacae, inventa est. Milites iussu Ulixidis equum ligneum fecērunt. Equus tam altus erat quam collis, tam latus quam navis. Fortes duces Ulixes, Menelaus et Pyrrhus in equum ingentem intravērunt. Equum in Troiae litore relinquerunt. Mane Troiani, hostium classem non videntes, sine metu ex oppido in campum exiērunt. Plurimi Troiani cupiebant mirum equum in oppidum trahere. Laocoon tamen sacerdos atque Cassandra, Priami filia, eos ita monuerunt: «Nolite id facere, timete Graecorum donum!». Troiani nec Laocoonis, nec Cassandreae

verbis credidērunt et equum ad templum Minervae traxērunt. Media nocte Graeci ex equo exierunt.

5. Виконати морфологічний розбір підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою.

Поети прославили, давно прославили і прославлять Рим.

(*celebro, āvi, ātum, āre – прославляти*)

Греки за наказом Одісея спорудили величезного коня.

7. Визначити, від яких латинських слів походять в українській мові деривати:

абрєвіатура, лєвітація, вокальний, пєтиція, рєклама.

8. Написати слова з рідної (англ., нїм., франц.) мов, які походять від латинських:

altus, a, um; herba, ae, f; manus, us, f; nomino, avi, atum, are; dico, dixi, dictum, ere; solus, a, um; opus, eris, n; faber, bri, m; sol, solis, m; duo, a, o.

ВАРІАНТ 4

1. Записати основні форми дієслів, підкреслити основи інфекта та перфекта:

restituo; facio; habeo; muto.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

mutātus eras; mutavistis; mutaverātis; mutavērunt; mutavēro.

3. Утворити та перекласти першу особу однини усіх часів доконаного виду від дієслова:

doceo, docui, doctum, ēre.

4. Перекласти українською мовою:

a) Democritus, cui pater ingentes divitias reliquērat, omne fere patrimonium civibus donāvit.

Graeci multos annos cum Troiānis bellavērunt.

Sententiam mutabītis, si omnia audiverītis.

b) Tarquinius Superbus ultīmus rex Romanōrum fuit. Ob crudelitāte suā ex Romā expulsus est. Romāni in eius locum duos consūles creavērunt. Ita Romae res publica constitūta est. Tarquinius ad regem Etruscōrum confugit et auxilium implorāvit. Rex ingentem exercitum contra Romānos duxit.

c) De Romae antiquae initio

Si Plutarcho, scriptori Graeco, credimus, urbs Roma eo modo condita est. Loco occupato, Romulus, vir summā religione, immortales deos oravit et victimas sacras immolavit. Amicitīā cum deis Romulus auxilium perpetuum immortalium et praesidium attulit. Confectis rebus, fossam in colle Palatino fecit. Tum universi eius comites concurrērunt: in eam fossam fructus Albae collectos iecerunt et humum, quam ex ea urbe secum portaverunt. Ut fossa plena fuit,

Romulus, igne facto, ibi aram collocavit. Deinde aratro sacrum sulcum duxit, in quo urbis moenia postea aedificata sunt. Aratro tamen aliquando sublato, supererant certa spatia, ubi portae urbis fuerunt.

5. Виконати морфологічний розбір підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою.

Квіти і трави вкрили (давно вкрили і вкриють) землю.

(*flos, floris, m – квітка, vestio, ūvi, ūtum, ūre – вкривати*)

Ромул, перший цар римлян, заснував на Палатині місто Рим.

7. Визначити, від яких латинських слів походять в українській мові деривати:

офіціант, факультет, альбом, раритет, фатальний.

8. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

scribo, scripsi, scriptum, ere; aqua, ae, f; centum; mens, mentis, f; populus, i, m; ventus, i, m; grandis, e; lex, legis, f; caput, it is, n; utilis, e.

ВАРІАНТ 5

1. Записати основні форми дієслів, підкреслити основи інфекта та перфекта:

venio; ambūlo; peto; capio.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

condidit; conditus est; condidērant; condidisti; condiderimus.

3. Утворити та перекласти другу особу однини усіх часів доконаного виду від дієслова:

video, vidī, visum, ēre.

4. Перекласти українською мовою:

a) Magna Italiae pars olim a rege Pyrrho vastāta est.

Diu Graeci ante moenia Troiae magna cum virtūte et pertinaciā pugnavērunt.

Multis hominibus notae sunt oratiōnes, qui Cicēro de coniuratiōne Catilinae habuit.

b) Popūlus Sabīnus Romānis finitimus fuit. Ad eos Romūlus, quia Romāni uxōres non habēbant, misit legātos. Legatio a Sabīnis non accepta est, ludibrium etiam additum: «Quaerite vobis alias uxōres, nostras filias vobis non dabimus». Irritavit ea iniuria Romūlum.

c) De De Minerva

Veteres fabulas de origine deorum libenter audimus. De Minerva quaeque mira fibula a poetis narrabatur. Olim Iuppiter, qui magno capitis dolore opprimebatur, magna voce clamabat. Celeriter ad eum heroes et dei venērunt. Tum Iuppiter inter deos Vulcanum filium delegit et ab eo quaesivit: «Nonne mihi adesse potes? Gravi securi tua aperi caput meum: ita doloris causa tolletur». Vulcanus paret et patris caput

ferit. Simul e vulnere exit virgo egregia pulchritudine: Minerva nata est. Quod e Iovis capite exierat, sapientiae dea habebatur. Praeterea Minerva a hominibus antiquis dea silvarum et belli nominata est. Dea hastam et lorīcam habet. Praeterea Minerva tunīca et palla amicta est.

5. Виконати морфологічний розбір підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою.

Учень вивчив (давно вивчив і вивчить) новий вірш.

(discipulus, i, m – ; edoceo, docui, doctum, ēre – вивчати; carmen, īnis, n – вірш)

Ми охоче прочитали міф про народження Мінерви.

(partus, us, m – народження)

7. Визначити, від яких латинських слів походять в українській мові деривати:

курс, регіональний, мораль, оптимізм, вентилятор.

8. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

lingua, ae, f; audio, ivi, itum, ire; officium, ii, n; optimus, a, um; dominus, i, m; video, vidi, visum, ere; albus, a, um; quartus, a, um; separo, avi, atum, are; macula, ae, f.

ВАРІАНТ 6

1. Записати основні форми дієслів, підкреслити основи інфекта та перфекта:

sano; verto; tendo; stringo.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

statuimus; satūtum erat; statuisti; statueritis; statūtum est.

3. Утворити та перекласти третю особу однини усіх часів доконаного виду від дієслова:

reporto, āvi, ātum, āre.

4. Перекласти українською мовою:

a) Multae fabūlae de Hercūle a poetis et scriptoribus antīquis fictae sunt.

Herodōtus, scriptor Graecōrum, mores multārum gentium descripsit.

Si propter virtūtem laudāti erīmus, gloria nostra vera erit.

b) Hannībal filius Hamilcāris, ducis Karthaginiensium, fuit. Post mortem patris Hannībal adulescens a militibus imperātor creātus est. In Hispaniā multas gentes vicit urbesque expugnāvit. Deinde Saguntum urbem sociōrum popūli Romāni occupāvit.

c) De Ulixē et Cyclopibus

Ulixes ad litus pervenit, ubi habitabant Cyclopes, saeva monstra, quibus unus oculus in fronte erat. Cyclopes homines miseros, quos capere poterant, devoraverunt. Vir cum fortissimis comitibus in Polyphemi Cyclopis antrum sine metu intravit. Ille magna voce

clamavit: «Qui estis? Quod nomen vobis est?». Tum Ulixes: «Graeci sumus, ad patriam redimus. Saevus deus in litus tuum nos coniēcit. Oramus te: noli nobis nocēre». Ulixis autem verba Cyclopem non movērunt. Monstrum sex Ulixis comites devorāvit. Ulixes Polyphemo vinum praebuit. Cum somnus eum oppressit, Graeci eius oculum effoderunt. Ulixes sub ovibus comites alligavit. Prima luce oves ex antro exierunt, monstrum frustra terga eārum manibus tetigit. Graeci ex antro salvi exiērunt.

5. Виконати морфологічний розбір підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою.

Народи побудували, давно побудували і побудують численні міста.
(*aedifico, āvi, ātum, āre – будувати*)

Супутники Одісея викололи око циклопу Поліфему.

7. Визначити, від яких латинських слів походять в українській мові деривати:

орбіта, паритет, комплекс, утилітарний, ветеран.

8. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

oculus, i, m; fortis, e; anima, ae, f; sum, fui, –, esse; lumen, inis, n; pessimus, a, um; tango, tetigi, tactum, ere; par, paris; pes, pedis, m; vestis, is, f.

ВАРІАНТ 7

1. Записати основні форми дієслів, підкреслити основи інфекта та перфекта:

occupo; timeo; adscribo; munio.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

lectus est; legisti; legerātis; legēro; legērunt.

3. Утворити та перекласти першу особу множини усіх часів доконаного виду від дієслова:

invīto, āvi, ātum, āre.

4. Перекласти українською мовою:

a) Oppīdum permultis monumentis statuisque ornātum est.

Ocūlis magis, quam auribus credidērunt.

Aristotēles tres libros de eloquentiā scripsit.

b) Proserpīna filia Cerēris fuit. Pulchritūdo virgīnis amōrem Plutōnis, regis Orci, incitāvit. Aliquando Pluto e regnō suō evolāvit et virgīnem in Orcum asportāvit. Non omni tempore in Orcō Proserpīna manēbit, sed dimidium anni cum matre in terrā, dimidium autem cum Plutōne sub terrā erit.

c) Fabula de Arachne

Mira de Arachne fabula ab antiquis poētis narrata est. Arachne maxima arte telas texere didicērat. Itaque puellae fama in dies crescebat.

Tam egregiā arte invidia Minervae vehementer movetur; nam dea in omnibus artibus prima esse cupit. Tum Arachne sine timore Minervae dixit: «Ego profecto pulchriorem telam quam tu texam». Puella et dea cum maxima diligentia telas texunt, in quibus fabulae videri poterant. Dea litem de urbis nomine texit, pinxit certamen Neptuni, dei marium et omnium fluviorum, et Minervae, deae sapientiae, de principatu. Arachne clarissima Iovis facta texit. Puellae autem tela pulchrior quam deae tela fuit. Irata dea Arachnem in araneam mutavit.

5. Виконати морфологічний розбір підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою.

Лікар вилікував, давно вилікував і вилікує хворого.

(*medīcus, i, m* – лікар; *aegrōtus, i, m* – хворий; *curo, āvi, ātum, āre* – лікувати)

Розгнівана богиня мудрості перетворила дівчину на павука.

7. Визначити, від яких латинських слів походять в українській мові деривати:

легенда, меморандум, квінтет, традиція, фаталізм.

8. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських: aēr, aēris, m; planta, ae, f; creo, avi, atum, are; fatum, i, n; pars, partis, f; inspicio, speci, spectrum ere; poena, ae, f; mille; pons, pontis, m; deus, i, m.

ВАРІАНТ 8

1. Записати основні форми дієслів, підкреслити основи інфекта та перфекта:

mando; lego; debeo; cresco.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

punīti sumus; punivērunt; puniverītis; punītus erat; punīvi.

3. Утворити та перекласти другу особу множини усіх часів доконаного виду від дієслова:

supēro, āvi, ātum, āre.

4. Перекласти українською мовою:

a) Antīquis temporibus multae urbes muris altis cinctae sunt.

Causa belli fuit, quod Romāni agrum Sabīnum ferrō ignique vastavērunt.

Si interrogātus eris, non respondēbis?

b) Socii Ulixis boves sacras dei Solis interfecērunt et ad coenam paravērunt. Qua de causā in altō mari omnes naves Ulixis fulmīne fractae erant et socii necāti sunt. Ulixes in insulā Ogygiam pervenit, ubi nymp̄ha Calypso habitābat, et ibi septem annos vixit.

c) De Polycrate

Antiquis temporibus Polycrates, vir maxīmae potestātis, in Samo insulā regnābat. Beatissimus quoque ex omnibus regibus

fuit. Aegyptiōrum autem rex Polycrati dixit: «Deōrum invidia nimia homīnum felicitāte movētur. Itaque iace in mare carissimam ex omnibus rebus tuis. Ita enim deōrum invidia placāri potest». Polycrates statim in navem conscendit et anūlum aureum egregiā pulchritudine in altum mare iecit. Postea nauta ingentem piscem cepērat et ad Polycratem portāvit. Piscis a servō secatus est. Ecce servus in piscis ventre aureum anūlum regis invenit. Regis timor magnus fuit: «Quoniam dei donum meum recusant, profecto mihi irāti sunt». Paulo post insidiae ab hostibus parātae erant et rex necātus est.

5. Виконати морфологічний розбір підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою.

Вчитель похвалив, давно похвалив і похвалить добрих учнів.

Вороги жорстоко вбили Полікрата, найщасливішого із царів.

7. Визначити, від яких латинських слів походять в українській мові деривати:

філіал, інтелект, вікторина, регулярний, ініціали.

8. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

multus, a, um; latus, a, um; scientia, ae, f; caput, itis, n; brevis, e; sentio, si, senum, ire; civis, is, m; degusto, avi, atum, are; ritus, us, m; annus, i, m.

ВАРІАНТ 9

1. Записати основні форми дієслів, підкреслити основи інфекта та перфекта:

cado; facio; tego; finio.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

migrātus erat; migravistis; migravērat; migrātus ero; migravēre.

3. Утворити та перекласти першу особу множини усіх часів доконаного виду від дієслова:

occido, cidi, cisum, ěre.

4. Перекласти українською мовою:

a) Magna classis Persārum parvō numērō navium Graecōrum victa est.

Lupa Romūlum et Remum, conditōres urbis Romae, nutrīvit.

Si angustias occupaveritis, hostes proelium non renovābunt.

b) Daedalus arte suā e carcēre regis Minois se et Icārum, filium suum, quem secum habēbat, liberāvit. Alas sibi et filio fabricavērat. Pennae cerā iunxit et in lacertis fixit. Puer in summum caelum ascendit. Ignis solis ceram mollīvit. Icarus in mare cecidit.

c) De Parīde

Olim in Troia Priāmus regnavērat. Multa oppīda finitima a Priamo superata erant. Ita magnas divitias comparāvit. Uxor Priāmi Hecuba

fuit. Priāmus et Hecuba multos et claros liberos habuērunt. Sed postquam Hecuba Parīdem pepērit, dei clamavērunt: «O Priāme, filius tuus Troiānis magnum pericūlum afferet, nisi Parīdem expulēris!». Verba deōrum Priāmum terruērunt. Lacrīmae uxōris anīmum Priāmi non movērunt. Servum fidum ad se vocāvit et iussit: «Puērūm in locō desertō, ubi bestiae ferae habitant, relique!». Sed Paris miser a bestiis non devorātus est. Nam agricōla puērūm invenit. Uxor agricōlae Parīdem cum magnā curā educāvit. Itaque sevērūm consilium Priāmi Troiam non servāvit. Paris bellum Troiānum excitāvit.

5. Виконати морфологічний розбір підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою.

Господар покарав, давно покарав і покарає своїх рабів.

(domīnus, i, m – господар; servus, i, m – раб; punio; īvi, ītum,

īre – карати)

Раб залишив Паріса, сина Гекуби, у безлюдному місці.

7. Визначити, від яких латинських слів походять в українській мові деривати:

урбанізація, мариніст, анімалізм, соліст, фальсифікація.

8. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

mare, is, n; multus, a, um; terra, ae, f; flos, floris, m; brevis, e; servio, ivi, itum, ire; avis, is, f; degusto, avi, atum, are; locus, i, m; annus, i, m.

ВАРІАНТ 10

1. Записати основні форми дієслів, підкреслити основи інфекта та перфекта:

defendo; tango; suadeo; porto.

2. Визначити та перекласти дієслівні форми:

nomināti sumus; nominavērat; nominavērunt; nominātus erit; nominavisti.

3. Утворити та перекласти першу особу множини усіх часів доконаного виду від дієслова:

noto, āvi, ātum, āre.

4. Перекласти українською мовою:

a) Oratio ducis virtūtem milītum auxit.

Hostes multos nostrōrum milītum vulneravērant, itaque proelium non renovāvīmus.

Ut fuērīt industria vestra, ita etiam praemium vestrum erit.

b) Antīquis temporībus saevum monstrum incōlas Thebanōrum opprimēbat. Monstrum virgīnis caput, sed leōnis corpus habēbat. Animal a Thebānis Sphinx appellātus est. Oedipus, regis filius, ex exiliō in patriam rediens, consilium cepit Sphingem e patriā expellere.

c) De Iovis pueritia

Iuppiter Saturni et Rheae filius erat. Saturnus autem saevus pater erat, nam liberos suos vorabat. Tamen Rhea Iovem, carum filium mira fraude servare potuit. Saturno enim pro filio dedit magnum lapidem, quem veste alba celaverat. Saturnus, deus stultus, lapidem voravit. Rhea autem infantem suum in antro insulae Cretae celavit. Ibi capra Amalthea misero infanti ubera praebuit. Circum eum sacerdotes antiquo more saltabant, scutorumque ac gladiatorum fragore infantis vocem superabant. Ita Iovis vita salva fuit. Iuppiter in Creta mulos annos mansit, adulescens autem factus, corporis maxima vi hominum admirationem movebat. Tandem in magno pugna Saturnum patrem superavit. Ex eo tempore Iuppiter rex deorum fuit.

5. Виконати морфологічний розбір підкреслених речень.

6. Перекласти латинською мовою.

Трава вкрила, давно вкрила і вкриє наші поля.

(*vestio, īvi, ītum, īre – вкривати; campus, i, m – поле*)

Рея сховала Юпітера, дорогого сина, на острові Крит.

7. Визначити, від яких латинських слів походять в українській мові деривати:

позиція, флора, регіон, капітель, пацифіст.

8. Написати слова з рідної (англ., нім., франц.) мов, які походять від латинських:

infans, antis; gladius, i, m; vita, ae, f; flos, floris, m; brevis, e; corrigo, rexi, rectum, ere; cura, ae, f; studio, ui, –, ere; astrum, i, n; acus, us, f.

NUMERALIA

ВАРІАНТ 1

1. Визначити календарні дати, написати латинською мовою:

2 листопада, 4 жовтня, 5 лютого, 19 серпня, 11 квітня.

2. Перекласти латинською мовою.

Василь Стус народився у 1938 році, 6 січня.

3. Написати словами та римськими цифрами.

1959р., у 1712 р., у 476 році до н.е., 1841 рік, у 665 році до нашої ери.

4. Перекласти українською мовою.

a) In legiōne Romānā Caesāris tempore sex milia militum erant.

Romāni annos ab conditā Romā numerābant, qui annus septingentesimus quinquagesimus tertius erat ante aeram nostram. Duae res sunt, quae homīnes ad maleficium impellunt: luxuria et avaritia.

b) Rapina Sabinarum

Roma annō septingentesimo quinquagesimō tertiō ante aeram nostram in Latiō a Romulō et Remō condita est. Sed numērus feminārum in oppidō novō parvus erat. Vicini autem Romānis filias suas in matrimonium non dabant. Itaque Romulus dolum excogitāvit: Sabīnos cum matrōnis filiisque ad suos ludos publicos Romam invitāvit. Tum Romāni filias Sabinōrum comprehendērunt et in matrimonium duxērunt. Sabīni statim bellum paravērunt. Sed filiae Sabinōrum iam Romānos amavērunt et discordiam populōrum placavērunt. Itaque Sabīni Romam relinquerunt.

5. Виконати граматичний аналіз підкреслених речень.

ВАРІАНТ 2

1. Визначити календарні дати, написати латинською мовою:

30 листопада, 7 жовтня, 4 вересня, 24 січня, 1 березня.

2. Перекласти латинською мовою.

Олена Теліга народилася у 1907 році, 21 липня.

3. Написати словами та римськими цифрами.

1961 рік, у 1848 році, у 504 році до н.е., 1812 рік, у 555 році до нашої ери.

4. Перекласти українською мовою.

a) Decimus annus ab Romā conditā, ut nobis Livius narrat, felix erat. Tum primus rex Romānus Romūlus regnābat.

Saeculō quintō aerae nostrae imperium Romānum delētum est.

Annō septingentesimō septuagesimō sextō in Graeciā prima Olympia constitūta est.

b) De Ancō Marciō

In Romā antiquā, ut Tacitus in libris suis «Ab Urbe condita»

scripsit, septem reges fuērunt. Quartus rex Ancus Marcius vocabātur. Hic vir fortissimus cum exercitu suo nonnullas civitates Italiae vi cepit et fines Romae auxit. Multas urbes expugnāvit, incōlas Romam traduxit, captivos in servitūtem vendidit. Ancus Marcius ad arbitrium suum multos annos regnāvit. Post mortem Anci Marci regnum Tarquinio Prisco permissum erat.

5. Виконати граматичний аналіз підкреслених речень.

ВАРІАНТ 3

1. Визначити календарні дати, написати латинською мовою:

31 жовтня, 5 грудня, 20 серпня, 8 серпня, 5 жовтня.

2. Перекласти латинською мовою.

Іван Франко народився у 1856 році, 27 серпня.

3. Написати словами та римськими цифрами.

1784 рік, у 1945 році, у 863 році до н.е., 1952 рік, у 635 році до нашої ери.

4. Перекласти українською мовою.

a) In urbe Roma septem reges regnābant.

Romūlus, primus rex Romanōrum, septem et triginta annos regnābat, Numa Pompilius, secundus rex, tres et quadraginta.

Annō autem quingentesimō nonō ante aeram nostram duo consules creāti sunt.

b) De Socrātis discipulō

Aliquando Socrāti a discipulis multa dona portāta sunt. Tum unus e adolescentibus tristiter dixit: «Pauperrimus sum; nihil tibi donāre possum. Itaque unum, quod habeo, me ipsum, tibi dono». Socrātes respondit: «Dignissimam modestiam habes. Anīmam tuam mihi das. Libenter accipio. Nunc curābo meliōrem anīmam tibi reddēre, quam accēpi».

5. Виконати граматичний аналіз підкреслених речень.

ВАРІАНТ 4

1. Визначити календарні дати, написати латинською мовою:

12 жовтня, 17 лютого, 5 січня, 9 серпня, 1 вересня.

2. Перекласти латинською мовою.

Максим Рильський народився у 1895 році, 19 березня.

3. Написати словами та римськими цифрами.

1725 рік, у 1958 році, у 246 році до н.е., 1929 рік, у 475 році до нашої ери.

4. Перекласти українською мовою.

a) Annō ducentesimō sexagesimō quartō Romāni primam victoriam de Carthaginensibus reportābant.

Cicēro suam primam oratiōnem in Catilīnam in senātu ante diem

sextum Idus Novembres annō quinquagesimō tertio decimō ante aeram nostram habēbat.

Homo viginti annōrum est adulescens, homo sexaginta annos natus est senex.

b) De viro avaro

Faber probus domum cum tribus securibus properāvit et vicinis omnia narrāvit. Tum unus vicinus ad fluvium properāvit et securim suam in aquam demisit; ad fluvium sedens lementāvit. Fluvii deus, qui fletum viri audivērat, interrogāvit: «Cur ploras?». Tum vir: «Eheu, securis mea excidit in aquam». Paulo post securis aurea a deo ex aqua gesta est. «Est tua?». Vir clamāvit: «Sic!». Deus iratus: «Homo es avārus et mendax! Neque auream neque tuam securim habēbis».

5. Виконати граматичний аналіз підкреслених речень.

ВАРІАНТ 5

1. Визначити календарні дати, написати латинською мовою:

1 листопада, 13 грудня, 14 жовтня, 22 липня, 4 вересня.

2. Перекласти латинською мовою.

Ліна Костенко народилася у 1930 році, 19 березня.

3. Написати словами та римськими цифрами.

1268 рік, у 1974 році, у 435 році до н.е., 1982 рік, у 738 році до нашої ери.

4. Перекласти українською мовою.

a) Condita est Carthāgo septuaginta duobus annis ante, quam Roma, vel annō octingentesimō vicesimō quintō ante aeram nostram.

Iam annō ducentesimō sexagesimō sexto ante aeram nostram tota fere Italia in potestate Romanōrum erat.

Classem septuaginta navium Miltiades habēbat.

b) De pugnā ad Thermopylas facta

Annō ante aeram nostram quadringentesimo octogesimo Xerxes, rex Persarum, magnum exercitum in Eurōpam ducēbat. Via e Macedonia in Graeciam fuit per angustias Thermopylarum. Leonidas, rex Lacaedaemoniorum, cum sex milibus militum angustias occupāvit. Omnes Graeci maximo amore patriae flagrabant virique fortissimi fuerunt. Itaque omnes hostium impetus a Graecis sustenti erant.

5. Виконати граматичний аналіз підкреслених речень.

ВАРІАНТ 6

1. Визначити календарні дати, написати латинською мовою:

1 травня, 7 січня, 24 лютого, 5 жовтня, 13 квітня.

2. Перекласти латинською мовою.

Олесь Гончар народився у 1918 році, 3 квітня.

3. Написати словами та римськими цифрами.

У 527 році до нашої ери, 1983 рік, у 1428 році, у 672 році до н.е., 1662 рік.

4. Перекласти українською мовою.

a) In legiōne Romānā decem cohortes, in cohorte tres manipŭli, in manipŭlō duae centuriae erant, centuria centum milītes habēbat, deinde quinquaginta.

Annō trecentēsīmō nonagesīmō ante aeram nostram Galli exercitum Romānum vincēbant et ad urbem Romam contendēbant.

Initio reges per annos circīter ducentos quinquaginta civitātem Romānam ad arbitrium suum regēbant.

b) Clades praedōnum

Viginti fere annos praedōnes navigatiōnem impedivērant. Deinde Gabinius, tribŭnus plebis, postulāvit, uti imperium ad Pompeium deterrētur (annō sexagesīmō septimō). Qui tum undequadragesima annos natus erat.

Pompeius universum mare divisit in partes tredēcim. Deinde in Cilicia praedōnes magna pugna devicit arcesque eōrum diruit. Tum decem milia praedōnum a Pompeiō interfecta sunt, viginti milia capta.

5. Виконати граматичний аналіз підкреслених речень.

ВАРІАНТ 7

1. Визначити календарні дати, написати латинською мовою:

1 липня, 5 серпня, 18 березня, 6 червня, 11 квітня.

2. Перекласти латинською мовою.

Євген Маланюк народився у 1897 році, 2 лютого.

3. Написати словами та римськими цифрами.

1575 рік, 1929 рік, у 1784 році, у 153 році до н.е., у 347 році до нашої ери.

4. Перекласти українською мовою.

a) Regnum Romānum ducentos quadraginta quattuor annos vigēbat.

Annō septuagesīmō tertio ante aeram nostram in Campaniā septuaginta quattuor gladiatōres vincŭla rumpēbant, e ludō gladiatorio effugebant, in monte Vesuviō castra faciēbant.

Quadringentos duodetriginta annos res publica Romāna a consulibus gubernāta est.

b) Summarium historiae Romānae

Annos numerābant Romāni ab anno urbis condītae (ab Urbe condīta), qui annus fuit ante aeram nostram septingentesīmus quinquagesīmus tertius. Initio reges per annos circīter ducentos quinquaginta civitātem ad arbitrium suum rexērunt. Anno quingentesīmo nono, sive ab Urbe condīta ducentēsīmo quadregesīmo quarto, postquam expulsus est ex regno Tarquinius Superbus, creati sunt duo annui consules, qui potestātem parem habēbant atque alter altērum coercēbat. Hunc statum quinque fere saecŭla observavērunt

Romāni. Iam anno ducentesīmo sexagesīmo sexto fere Italia in potestāte Romānōrum fuit.

5. Виконати граматичний аналіз підкреслених речень.

ВАРІАНТ 8

1. Визначити календарні дати, написати латинською мовою:

1 квітня, 12 грудня, 26 березня, 6 жовтня, 7 вересня.

2. Перекласти латинською мовою.

Гете народився у 1749 році, 28 серпня.

3. Написати словами та римськими цифрами.

1739 рік, у 1942 році, у 257 році до н.е., 1387 рік, у 319 році до нашої ери.

4. Перекласти українською мовою.

a) Romūli temporibus legio Romāna ex tribus milibus pedītum et trecentis equitibus constābat.

Annō quadringentesīmō nonagesīmo tertiō ante aeram nostram decem legiōnes in exercītu Romānō erant.

In ore homīnis triginta duo dentes sunt.

b) De mensibus

Apud Romānos annus decem menses habēbat. Primi mensis nomen erat Martius, secundi – Aprīlis, tertii – Maius, quarti – Iunius, quinti – Quintīlis, sexti – Sextīlis, septīmi – September, octāvi – October, noni – November, decīmi – December. Numa, secundus rex Romanōrum, numērum mensium duōbus augēbat. Postea Romāni Quintilem mensem Iulium, Sextilem – Augustum nominābant. Iulii nomen est a Iulio Caesāre, Augusti – ab Augusto imperatōre. Primus mensis dies Kalendae nominabātur, quintus – Nonae, tertius decīmus – Idus; in mensibus autem Martio, Maio, Iulio, Octobri septīmi diēi nomen erat Nonae, Idus – quinti decīmi.

5. Виконати граматичний аналіз підкреслених речень.

ВАРІАНТ 9

1. Визначити календарні дати, написати латинською мовою:

2 грудня, 15 жовтня, 13 листопада, 28 серпня, 10 липня.

2. Перекласти латинською мовою.

Микола Гоголь народився у 1809 році, 1 квітня.

3. Написати словами та римськими цифрами.

1345 рік, у 1932 році, у 479 році до н.е., 1898 рік, у 547 році до нашої ери.

4. Перекласти українською мовою.

a) Constantīni Magni aetāte, id est quartō saeculō aerae nostrae, in urbe Roma erant octo pontes, duodēcim fora, undēcim thermae, undeviginti aquaeductus, duodetrīginta bibliothēcae, triginta sex arcus

marmorei, decem basilicae, duo circi.

Saeculo quinto aerae nostrae imperium Romanum delatum est.

Ovidius quattuor libros Epistularum ex Ponto scripsit.

b) Oedipus et Sphinx

Antiquis temporibus Thebani multa mala Sphinge, horribili monstro, patiebantur. Sphinx in saxo ante portas oppidi sedebat. Omnibus viatoribus aenigma solvere proponebat. Eos, qui solvere non poterant, immisericorditer interficiebat. Hoc erat aenigma: «Quid mane graditur quattuor pedibus, meridie – duobus, vespere – tribus?». Multis milibus civium iam inperfectis, Oedipus ad Thebas venit. Ex prima attentatione illud aenigma solvit: «Homo infans gradiens utitur pedibus et manibus, vir – solum pedibus, senex – pedibus etiam baculo». Tum Sphinx de saxo se deiecit.

5. Виконати граматичний аналіз підкреслених речень.

ВАРІАНТ 10

1. Визначити календарні дати, написати латинською мовою:

2 лютого, 11 березня, 24 травня, 5 жовтня, 13 червня.

2. Перекласти латинською мовою.

Пантелеймон Куліш народився у 1819 році, 7 серпня.

3. Написати словами та римськими цифрами.

1648 рік, 1988 рік, у 1947 році, у 365 році до н.е., у 496 році до нашої ери.

4. Перекласти українською мовою.

a) Anno tricesimo ante aeram nostram imperium occupabat Augustus, qui primus imperator populi Romani erat.

In pugna Marathonica occisi sunt e numero Persarum sex milia quadringenti, e numero Atheniensium – centum nonaginta duo.

In toto corpore humano numerantur ossa ducenta sexaginta.

b) De novem Musis

Musae Iovis filiae et Mnemosynēs, deae memoriae, sunt. Haec novem doctae sorores nominantur, nam deae artium et scientiarum putantur, nomina autem earum Graecae originis sunt. Prima Musarum Calliope vocatur et Musa poësis epicae atque mater Orphēi putabatur. Secunda est Euterpe, musicae artis Musa. Tertia – Erato, quae Musa carminum amatoriorum habetur. Quarta est Melpomene, Musa tragoediae atque poësis lyricae vocatur. Quinta nominatur Thalia, Musa comoediae atque dea epularum et festarum est. Sexta, Terpsichore nominata, Musa est saltationis atque chororum. Septima est Clio, Musa historiae dicitur. Octava nomine Urania Musa est astronomiae. Denique nona, cuius nomen Polyhymnia est, Musa hymnorum sacrorum deinde etiam symphoniae putatur.

5. Виконати граматичний аналіз підкреслених речень.

SYNTAXYS. CONIUNCTIVUS.

ВАРІАНТ 1

1. *Визначити дієвідміну і граматичну форму особових форм дієслова (час, спосіб, стан, особу); написати переклад:*

scribis, scripsēram, afflixit, faciam, potuēro, immolāta erit, repertae sunt, pronuntiābat, fiat, pereat, sit, pingēret, esset, reliquisset, quasivēris.

2. *Визначити дієвідміну і граматичну форму безособових форм дієслова (час, спосіб, стан, відмінок – якщо є):*

laborāre, exstingui, reversūrum esse, habuisse, docente, devictis, creāri.

3. *Перекласти речення, виконати морфологічний аналіз виділених речень. Виконати синтаксичний аналіз речень.*

a) Litterārum radīces amārae sunt, fructus dulciōres.

b) Nihil scribis, neque ad te scripsēram ut me levavērat tuus adventus, sic discessus afflixit.

c) Faciam, si potuēro.

d) Calchas sacerdos Graecis in Troiam navigantibus: «Non solventur naves, – inquit, – priusquam Agamemnōnis filia immolāta erit».

e) Veritātem laborāre nimis saepe, aiunt, exstingui nunquam.

f) Dux iurāvit se nisi victōrem in castra non reversūrum esse.

g) Multos scriptōres rerum suārum Magnus ille Alexander secum habuisse dicūtur.

h) Artes innumerabiles repertae sunt, docente naturā.

i) Caesar, Gallis devictis, Romam rediit.

j) Leges Aeduōrum duo ex unā familiā, utrōque vivō, magistrātus creāri vetābant.

k) Mortalibus mos est ex magnis maiōra cupiendi.

l) Cato delendam esse Carthaginem pronuntiābat, Scipio Nasica – servandam.

m) Fiat iustitia et pereat mundus!

n) Homo, ne sit sine dolōre, fortūnam invenit.

o) Alexander edixit, ne quis ipsum alius, quam Apelles, pingēret, – quam Pyrgotēles, scalpēret, – quam Lysippus, ex aēre ducēret.

p) Zenōnem, cum Athenis essem, audiēbam frequenter.

q) Plato varios Socrātis sermōnes immortalitāti scriptis suis tradīdit, cum Socrātes ipse littēram nullam reliquisset.

r) Lac gallinaceum si quasivēris, invenies.

s) Bene dormit, qui non sentit quam male dormiat.

t) Diogēnes aliquando accensam lucernam manū tenens in forō ambulābat, cum dies esset. A civibus interrogātus, cur lucernam accendisset: «Homīnem, – inquit, – quaero».

u) Amīco inimicōque bonum semper praebe consilium, quia amīcus accipit, inimīcus abiicit.

v) Iudices reos interrogābant, quibus causis ad scelera commōti essent.

4. Знайти у реченнях, виписати, назвати і перекласти синтаксичні звороти.

5. Знайти у реченнях і виписати всі випадки вживання герундія і герундіва; вказати назву віддієслівної форми, відмінок; для герундіва зазначити також його функцію (узгоджене означення або іменна частина присудка).

ВАРІАНТ 2

1. Визначити дієвідміну і граматичну форму особових форм дієслова (час, спосіб, стан, особу):

notus erat, necāvērant, impedīvērīnt, veniēmus, sunt iuncta, occupāvērunt, vidētur, vivīmus, vivāmus, date, ploret, uterentur, parāret, coniunxisset, sequitur.

2. Визначити дієвідміну і граматичну форму безособових форм дієслова (час, спосіб, стан, відмінок – якщо є):

posse, delētum iri, translāta esse, advenientībus, necāto, nuntiātā, dixisse, genuisse.

3. Перекласти речення, виконати морфологічний аналіз виділених речень. Виконати синтаксичний аналіз речень.

a) Adventus peditātus nostri hostībus notus non erat.

b) Graeci homīnes deōrum honōres tribuunt iis viris, qui tyrannos necāvērant.

c) Nisi nives iter nostrum impedīvērīnt, veniēmus.

d) Labor voluptasque, dissimillīmā naturā, societāte quādam inter se naturāli sunt iuncta.

e) Scio quidvis homīni accidere posse.

f) Oracūlum datum erat Troiam a Graecis delētum iri.

g) Disciplīna druīdum in Britannīā reperta atque inde in Galliam translāta esse existimātur.

h) Graeci, advenientībus Persis, Thermopylas occupāvērunt.

i) Caesāre necāto, triumvīri rem publicam obtinuērunt.

j) Anaxagōram ferunt, nuntiātā morte filii, dixisse: «Sciēbam me genuisse mortālem».

k) Multa ignoscendo fit potens potentior.

l) Pendēmus toti ex aliēnis iudiciis, et id optīmum nobis vidētur, quod petītōres laudatoresque multos habet, non id, quod laudandum petendumque est.

m) Amīci, dum vivīmus, vivāmus!

n) Date puēro panem, ne ploret!

o) Lycurgus instituit, ut omnes Lacedaemonii sine ullō discrimīne commūni mensā uterentur.

p) Philippus, cum bellum contra Persas parāret, occīsus est.

q) Cum Spartācus cum sociis, servis et ingenuis se coniunxisset, ingentes copias comparāvit easque multum exercuit.

r) Desīnes timēre si sperāre desiēris: nam spem metus sequitur.

s) Multi nesciunt, quam vim scientia habeat.

t) Cum Alexander Magnus pirātam comprehensum interrogāvisset, quō iure maria infestāret, ille: «Eōdem iure, – inquit, – quō tu orbem terrārum. Ego, quia parvō navigiō id facio, pirāta vocor, tu, quia id magnō exercītu facis, imperātor».

u) Caesar hostes non impediēbat, quin flumen transirent.

v) Plato varios Socratis sermōnes hominibus tradidit, cum Socrates ipse litteram nullam reliquisset.

4. Знайти у реченнях, виписати, назвати і перекласти синтаксичні звороти.

5. Знайти у реченнях і виписати всі випадки вживання герундія і герундіва; вказати назву віддієслівної форми, відмінок; для герундіва зазначити також його функцію (узгоджене означення або іменна частина присудка).

ВАРІАНТ 3

1. Визначити дієвідміну і граматичну форму особових форм дієслова (час, спосіб, стан, особу); написати переклад:

finiunt, fuit, vastāverant, strinxerit, reperti sunt, audiebat, utebatur, habeas, vivam, redigēret, venissem, volui, possim, irascērer, fuerit.

2. Визначити дієвідміну і граматичну форму безособових форм дієслова (час, спосіб, стан, відмінок – якщо є):

esse, esse morituros, disposuisse, deliberante, superatis, comparata, delectis.

3. Перекласти речення, виконати морфологічний аналіз виділених речень. Виконати синтаксичний аналіз речень.

a) Galli spatia omnis temporis non numero dierum, sed noctium finiunt.

b) Ea causa belli fuit, quod Romani agrum Sabini ferrum ignique vastaverant.

c) Qui prior strinxerit ferrum, eius victoria erit.

d) In omnibus saeculis pauciores viri reperti sunt, qui suas cupiditates, quam qui hostium copias vicerunt.

e) Mendacem memorem esse oportet.

f) Medici nunquam aegris dicunt illo morbo eos esse morituros.

g) Pisistratus primus Homeri libros, confusos antea, sic disposuisse dicitur, ut nunc habemus.

- h) Romā deliberante, Saguntum periit.
- i) Alpībus superātis, Hannībal in Italiam vēnit.
- j) Caesar re frumentaria comparāta equitibusque delectis, iter in ea loca facere coepit, quibus in locis esse Germānos audiēbat.
- k) Saepe metuendo sapiens evitat mālum.
- l) Atōmus est corpuscūlum minūtum et individuum, quō in explicanda origine mundi utebatur Democrītus et post eum Epicūrus.
- m) Utinam bonos amīcos habeas!
- n) Nihil aliud curo, quam ut bene honesteque vivam.
- o) Dareus, ut Graeciam redigēret in suam potestātem, classem quingentārum navium comparavit.
- p) Cum in tabernam vēnissem, ibi et cenāre et noctem agere volui.
- q) Quid mihi iucundius, quam, cum coram tecum loqui non possim, aut scribere ad te, aut tuas legere littēras?
- r) Socrātes servo: «Caedērem te, – inquit, – nisi irascērer».
- s) Ex epistūlis Demosthēnis intellēgi licet, quam frequens fuerit Platōnis audītōr.
- t) Cum Alexander Darei condiōnes repudiāvisset, Parmenio: «Ego, – inquit, – si Alexander essem, pacis condiōnes accipērem».
Cui ille: «Ego quoque accipērem, si Parmenio essem».
- u) Epaminondas, cum venisset ad Lacedaemonios et ipse graviter vulnerātus esset, quaesivit, salvusne esset clipeus.
- v) Spero, sic moriar, ut mortuus non erubescam.

4. Знайти у реченнях, виписати, назвати і перекласти синтаксичні звороти, логічні присудки яких було зазначено у попередньому завданні.

5. Знайти у реченнях і виписати всі випадки вживання герундія і герундива; вказати назву віддієслівної форми, відмінок; для герундива зазначити також його функцію (узгоджене означення або іменна частина присудка).

ВАРІАНТ 4

1. Визначити дієвідміну і граматичну форму особових форм дієслова (час, спосіб, стан, особу); написати переклад:
 exspectābam, fēcērat, minuit, mutābitis, audivēritis, appellātus erat, multātus est, natus est, faciāmus, sis, habērent, reverterētur, venisset, delectātus sim, vellet.

2. Визначити дієвідміну і граматичну форму безособових форм дієслова (час, спосіб, стан, відмінок – якщо є):
 invidēre, fuisse, movēri, regnante, amissis, accessisse, pollicītus esse, traditūrum esse, quaesivisse.

3. Перекласти речення, виконати морфологічний аналіз

виділених речень. Виконати синтаксичний аналіз речень.

- a) Diem ex die littēras tuas exspectābam.
- b) Tandem exspectāta lux omnia, quae terribiliōra nox fēcērat, minuit.
- c) Sententiam mutābītis, si omnia audivēritis.
- d) Titus Manlius, qui Capitolium servāvērat et Capitolīnus appellātus erat a Romānis, postea a civībus morte multātus est.
- e) Inter omnes constat malos homīnes virtūti aliēnae et fortūnae invidēre.
- f) Scīmus Cicerōnem oratōrem fuisse clarum.
- g) Navigantībus movēri videntur ea, quae stant.
- h) Priāmō regnante, Troia capta erat.
- i) Omnībus bonis amissis, homo sapiens dives est.
- j) Ad Themistoclem quidam doctus homo accessisse dicitur eique artem memoriae pollicītus esse se traditūrum.
- k) Ut ad cursum equus, ad arandum bos, ad indagandum canis, sic homo ad duas res, ad intellegendum et agendum natus est.
- l) Adhibenda est in iocandō moderatio.
- m) Sed quid faciāmus?
- n) Ūt sis nócte levīs, sīt tibi céna brevīs.
- o) Mos erat a maiōribus Lacedaemoniis tradītus, ut duos habērent semper reges.
- p) Agesilaus, cum ex Aegypto reverterētur vēnissetque in portum, decessit.
- q) Marcelli Scipiōnis domus, cum honōre ac virtūte florērent, signis et tabūlis pictis erant vacuae.
- r) Nisi dolēres tu, ego dolērem.
- s) Dici non potest, quam sim hesternā disputatiōne tuā delectātus.
- t) Cum Alexander in ruīnis Troiae esset, sacerdos quidam ex eō quaesivisse dicitur, num lyram Parīdis vidēre vellet. Cui ille respondit: «Malo hastam Achillis, quam lyram Parīdis».
- u) Italia inferior a Romānis magna Graecia appellabātur, quod Graeci prioribus temporibus plurimas colonias eo deduxerant.
- v) Erras, si existimas, nobiscum vitia nasci; supervenērunt, ingesta sunt.

4. Знайти у реченнях, виписати, назвати і перекласти синтаксичні звороти.

5. Знайти у реченнях і виписати всі випадки вживання герундія і герундива; вказати назву віддієслівної форми, відмінок; для герундива зазначити також його функцію (узгоджене означення або іменна частина присудка).

ВАРІАНТ 5

1. Визначити дієвідміну і граматичну форму особових форм дієслова (час, спосіб, стан, особу):

consumitur, minuērat, respondēbo, respondēris, educati erant, statuērunt, sperābat, vidēmur, feras, floreant, constituēret, orta est, consuevērīt, odissent, definivisset.

2. Визначити дієвідміну і граматичну форму безособових форм дієслова (час, спосіб, стан, відмінок – якщо є):

reverti, victūrum esse, vixisse, posse, appropinquantibus, aedificātō, futūros esse, definītum esse, esse.

3. Перекласти речення, виконати морфологічний аналіз виділених речень. Виконати синтаксичний аналіз речень.

- a) Gūtta cavāt lapidēm, consumitur ānulus ūsu.
- b) Milītum vires inopia frumenti minuērat.
- c) Respondēbo tibi, sed non ante, quam tu ipse mihi respondēris.
- d) Romūlus et Remus, ut fama est, in iisdem locis, ubi exposīti educatique erant, urbem condēre statuērunt.
- e) Caesar legātos ad se reverti iussit.
- f) Adulescens sperābat se diu victūrum esse, senex potest dicēre se diu vixisse.
- g) Ante omnia necesse est se ipsum aestimāre, quia ferre plus nobis vidēmur posse, quam possumus.
- h) Persis appropinquantibus, Athenienses resistēre constituērunt.
- i) Caesar exercitum Romānum, ponte paucis diēbus aedificātō, Rhenum fluvium transportāvit.
- j) Romāni, Hannibāle vivō, nunquam se sine insidiis futūros existimābant.
- k) Caesar oppidum expugnāvit et ad diripiendum militibus concessit.
- l) Et hodie in Italiā usitātum est proverbium agricolārum: laudandos montes, sed a planitiē non recedendum.
- m) Ames parentem, si aequus est, si alīter, feras.
- n) Sol efficit ut omnia floreant.
- o) Imperātor Adriānus equos et canes sic amāvit, ut eis sepulchra constituēret.
- p) Chabrias multa in Eurōpa bella administrāvit, cum dux Atheniensium esset.
- q) In Aegyptō geometria orta est, cum non tantum terrae, sed et maris, et caeli, et aēris spatia metīri consuevērīt.
- r) Illi, nisi odissent patriam, nunquam inimīci nobis fuissent.
- s) Athenienses mīsērunt Delphos consultum, quidnam facērent de rebus suis.
- t) Cum Plato philosophus homīnem ita definivisset: «Homo

est animal bipes implūme», – et discipūli eius recte sic homīnem definitum esse censuissent, Diogēnes gallum, cui pennas evellērat, in scholam Platōnis attulit et hunc homīnem Platōnis esse dixit.

u) Natūram, si sequēmur ducem, nunquam aberrabimus.

v) Populus Romānus sibi tribūnos plebis, quasi proprios iudices et defensōres, creāvit, per quos contra senātum et consules tutus esse posset.

4. Знайти у реченнях, виписати, назвати і перекласти синтаксичні звороти.

5. Знайти у реченнях і виписати всі випадки вживання герундія і герундива; вказати назву віддієслівної форми, відмінок; для герундива зазначити також його функцію (узгоджене означення або іменна частина присудка).

ВАРІАНТ 6

1. Визначити дієвідміну і граматичну форму особових форм дієслова (час, спосіб, стан, особу):

pervēnērunt, populabantur, rediēris, explēbītur, carpīte, carptus erit, proclamāvērunt, maluit, incensi sumus, possit, orirētur, sint, vidisset, loquerētur, commōti sint.

2. Визначити дієвідміну і граматичну форму безособових форм дієслова (час, спосіб, стан, відмінок – якщо є):

nutrīri, esse servātam, fugisse, defendente, captis, murīri, interfectis, timēre.

3. Перекласти речення, виконати морфологічний аналіз виділених речень. Виконати синтаксичний аналіз речень.

a) Amīcus certus in rē incerta cernītur.

b) Helvetii in Aeduōrum fines pervēnērunt eorumque agros populabantur.

c) Quando tandem, amīce carissīme, ex Hispaniā tua Romam rediēris et omnium tuōrum expectatio explēbītur?

d) Cārpīte flōrem, quī, nisi cārpus erit, tūrpiter ipse cadēt.

e) Vetus sententia est artes honōre nutrīri.

f) Post pugnam Marathoniam Graeci proclamāvērunt patriam esse servātam.

g) Fugisse ex proeliō dicuntur potissīmi latrōnum duces.

h) Galli, nullō defendente, in urbem Romam invāsērunt.

i) Alexander Magnus, urbībus maritīmis captis, interiōrem Asiam occupāvit.

j) Sulla, tametsi, suppliciō hostium partes suas munīri intellegēbat, tamen, paucis interfectis, cetēros beneficiō, quam metū, retinēre maluit.

k) Beāte vivendi cupiditāte omnes incensi sumus.

- l) Audendum est: fortes iuvat ipsa Venus.
 m) Quis fallere possit amantem?
 n) Nunquam imperator ita paci credit, ut non se praepararet bellum.
 o) Periculum erat, ne ex magna militum offensione seditio oriretur.
 p) Litterae, cum sint paucae, tamen innumerabilia verba efficiunt.
 q) Diogenes, cum gladium in via iacentem vidisset: «Quis, – inquit, – te perdidit, aut quem tu?»
 r) Pluribus verbis ad te scriberem, si res verba desideraret ac non pro se ipsa loqueretur.
 s) Iudices reos interrogant, quibus causis ad scelera commoti sint.
 t) Erat caelum grave sordidis nubibus, quae fere in aquam aut in ventum resolvuntur. Nondum erat tempestas, sed iam inclinatio maris ac subinde crebrior fluctus. Rogavi gubernatorem, ut me in aliquo litore exponeret. Dicebat ille, nihil se aequae in tempestate timere, ac terram.
 u) Rectum est, ut eos, qui nobis carissimi esse debeant, aequae ac nosmet ipsos amemus.
 v) Amicus meus, cum sit aeger, tamen omnibus studiis interest.

4. Знайти у реченнях, виписати, назвати і перекласти синтаксичні звороти.

5. Знайти у реченнях і виписати всі випадки вживання герундія і герундива; вказати назву віддієслівної форми, відмінок; для герундива зазначити також його функцію (узгоджене означення або іменна частина присудка).

ВАРІАНТ 7

1. Визначити дієвідміну і граматичну форму особових форм дієслова (час, спосіб, стан, особу); написати переклад:

vixi, dedērat, perēgi, adhibuēris, convalesces, gesta sunt, putat, sperābat, ortum est, vidētur, loquāris, cogites, possit, persequerentur, novisset.

2. Визначити дієвідміну і граматичну форму безособових форм дієслова (час, спосіб, стан, відмінок – якщо є):

mitti, superatūrum esse, appropinquāre, ademptō, dixisse, convenire.

3. Перекласти речення, виконати морфологічний аналіз виділених речень. Виконати синтаксичний аналіз речень.

a) Dux rei militaris peritus unus in proelio interdum plus valet, quam omnis multitudo militum.

b) Vixi et quem dedērat cursum fortuna perēgi.

c) Si fatum tibi est ex isto morbe convalescere, sive tu medicum adhibuēris, sive non adhibuēris, convalesces.

d) Multa bella a Romanis terra marique gesta sunt.

- e) Vulgus putat a Iove somnia mitti.
- f) Pyrrhus, rex Epīri, se copias Romānas superatūrum esse sperābat.
- g) Caesar appropinquāre dicebātur, magnusque terror incidit Pompēii exercitui.
- h) Omnis flamma, ademptō aēre, exstinguītur.
- i) Cicerōne puērō, bellum inter Marium et Sullam ortum est.
- j) Gúttā cavát lapidém non ví, sed saépe cadéndo.
- k) Apud Pythagōram discipūlis quinque annos tacendum erat.
- l) Recte mihi vidētur Ovidius dixisse, emendandi labōrem maiōrem esse, quam scribēdi.
- m) De inimīco ne loquāris male, sed cogītes.
- n) Tantam vim habet oratio, ut etiam repugnantem capēre possit.
- o) Caesar milītes equitesque mīsit, ut eos, qui fugērant, persequerentur.
- p) Pyrrhus, cum Argos oppīdum oppugnāret in Peloponnessō, lapīde ictus interiit.
- q) Cum haec ita sint, tamen vobiscum pacem confirmābo, si obsīdes a vobis mihi dabuntur.
- r) Hectōrem quis novisset, felix si Troia fuisset?
- s) Epictētus, interrogātus, quis esset dives, «Cui, – inquit, – satis est quod habet».
- t) Urbem cuidam Alexander donābat. Cum ille, cui donabātur, se ipse mensus, tanti munēris invidiam refugisset, dicens, non convenīre fortunae suae: «Non quaero, – inquit, – quid te accipēre deceat, sed quid me dare».
- u) Populus Romānus sibi tribūnos plebis, quasi proprios iudices et defensōres, creāvit, per quos contra senātum et consules tutus esse posset.
- v) Nunquam Hercules ad deos abisset, nisi eam sibi viam virtūte munivisset.

4. Знайти у реченнях, виписати, назвати і перекласти синтаксичні звороти.

5. Знайти у реченнях і виписати всі випадки вживання герундія і герундива; вказати назву віддієслівної форми, відмінок; для герундива зазначити також його функцію (узгоджене означення або іменна частина присудка).

ВАРІАНТ 8

1. Визначити дієвідміну і граматичну форму особових форм дієслова (час, спосіб, стан, особу); написати переклад:

traxisti, fuērat, veniam, vocāvēris, occīsus erat, fertur, convenērunt, ignōtum est, sint, amēris, esto, lavarentur, vīdisset, possent, locūtus est.

2. Визначити дієвідміну і граматичну форму безособових форм дієслова (час, спосіб, стан, відмінок – якщо є):

constitui, delētum iri, praedixisse, confectō, absente, exclamāvisse, captis, interfici.

3. Перекласти речення, виконати морфологічний аналіз виділених речень. Виконати синтаксичний аналіз речень.

a) Falsi rumōres de adventū hostium imperatōri et militibus magnum metum movent.

b) Non Hectōrem traxisti, Achilles, sed corpus quod fuērat Hectōris.

c) Veniam, quocumque vocāvēris.

d) Postquam Philippus occīsus erat, Alexander ab exercitibus rex appellātus est.

e) Galli turrim constitui procul vident.

f) Oracūlum Delphicum Lacedaemoniis respondit Spartam nullā rē aliā nisi avaritiā delētum iri.

g) Thales primus defectiōnem solis praedixisse fertur.

h) Bellō Helveotiōrum confectō, totiūs fere Galliae legāti ad Caesarem gratulātum convenērunt.

i) Me absente, consilium bonum captum est.

j) Homīnis mens discendo alitur et cogitando.

k) Nunc est bibendum, nūnc pede liberō pulsānda tēllus.

l) Cui ignōtum est illud Catōnis: «Cetērum censeo Carthaginem delendam esse».

m) Sint sane ista bona, quae putantur.

n) Ut amēris, amabilis esto!

o) Antiquis mos erat, ut cotidie lavarentur: hinc tot balnea publica et privata.

p) Philosophus Crates, cum indoctum puērū vīdisset, paedagōgum eius accusāvit.

q) Aedui, cum se defendere ab Helvetiis non possent, legātos ad Caesarem misērunt.

r) Locūtus est senex: «Si adulescens essem, nemo pugnāret fortius».

s) Quam bene vivas, refert, non quam diu.

t) «Noli tangere circulos meos!». Haec verba, vel similia Archimēdes exclamāvisse traditur, cum, Syracūsis captis, miles Romānus praedandi causā domum eius intrāvisset. Is, ignārus, quis ille esset, Archimēdem necāvit, quamquam Marcellus, dux Romanōrum virum illum doctissimum interfici noluerat.

u) Ista veritas, etiamsi iucunda non est, mihi tamen grata est.

v) Ut Plato ait, nemo prudens punit, quia peccātum est, sed ne peccetur.

4. Знайти у реченнях, виписати, назвати і перекласти синтаксичні звороти.

5. Знайти у реченнях і виписати всі випадки вживання герундія і герундіва; вказати назву віддієслівної форми, відмінок; для герундіва зазначити також його функцію (узгоджене означення або іменна частина присудка).

ВАРІАНТ 9

1. Визначити дієвідміну і граматичну форму особових форм дієслова (час, спосіб, стан, особу); написати переклад:

vulnerāvērant, renovāvīmus, ēgēro, scies, actus est, volunt, fis, intellegebantur, scripta erant, sim, transvōlent, cernēret, accessisset, petiērunt, egrediātur.

2. Визначити дієвідміну і граматичну форму безособових форм дієслова (час, спосіб, стан, відмінок – якщо є):

esse, inventas esse, condidisse, fuisse, accedente, regnante, audīvisse, contendisse.

3. Перекласти речення, виконати морфологічний аналіз виділених речень. Виконати синтаксичний аналіз речень.

a) Vi ventōrum aqua marium, lacuum, flumīnum agitātur.

b) Hostes multos nostrōrum vulnerāvērant, itāque proelium non renovāvīmus.

c) Quidquid ēgēro, continuo scies.

d) Ulixes, fame et frigore confectus, ad Phaeācum insūlam actus est, qui eum bene accēpērunt et paulo post in patriam mīsērunt.

e) Parentes te diligentem esse volunt, nolunt malos tibi esse amīcos.

f) Constat ad salūtem civium inventas leges esse.

g) Romūlus non solum Urbem condidisse, sed etiam ipse optīmus augur fuisse dicītur.

h) Lenior et melior fis, accedente senectā.

i) M. Cicerōnis quidem temporibus intellegebantur ea, quae, regnante Romūlō aut Numā, scripta erant.

j) Ut medicīna valetudīnis, sic vivendi ars est prudentia.

k) Non omnis error stultitia est dicenda.

l) Audīvisse te credo Platōnem, Socrāte mortuō, primum in Aegyptum discendi causa, post in Italiam et in Siciliam contendisse.

m) Ita sim felix!

n) Delphīni tantā vi exsiliunt, ut plerumque vela navium transvōlent.

o) Nero urbem Romam incendit, ut spectacūli eius imaginem cernēret, quali olim Troia capta arsērat.

p) Multi, cum in potestāte hostium aut tyrannōrum essent,

dolōrem suum doctrinae studiis levāvērunt.

q) Cum Caesar ad oppidum accessisset castraque ibi ponēret, puēri mulieresque ex murō pacem ab Romānis petivērunt.

r) Felices essent artes, si de illis soli artifices iudicārent.

s) Quaerunt a me, ubi sit pecunia.

t) Diogēnes philosophus aliquando in oppidum parvum vēnit. Cum portas amplas et magnificas vidēret, illūdens: «Portas, – inquit, – claudite, ne urbs vestra egrediātur».

u) Cum Scipio in Africam venisset et Carthaginem obsedisset, sero Carthaginienses intellexērunt, quam imprudenter Hannibalis consiliis obsecūti non essent.

v) Populus Romānus sibi tribūnos plebis, quasi proprios iudices et defensōres, creāvīt, per quos contra senātum et consules tutus esse posset.

4. Знайти у реченнях, виписати, назвати і перекласти синтаксичні звороти.

5. Знайти у реченнях і виписати всі випадки вживання герундія і герундива; вказати назву віддієслівної форми, відмінок; для герундива зазначити також його функцію (узгоджене означення або іменна частина присудка).

ВАРІАНТ 10

1. Визначити дієвідміну і граматичну форму особових форм дієслова (час, спосіб, стан, особу); написати переклад:

erit, necāvit, pugnāvērat, abundāvērit, erit contentus, missi sunt, dimīsit, bibāmus, gaudeāmus, crede, sit, vivērem, decēdam, tenuissent, ēgērint.

2. Визначити дієвідміну і граматичну форму безособових форм дієслова (час, спосіб, стан, відмінок – якщо є):

iuvāre, datūrum esse, necatūrum esse, cecinisse, acceptā, dormiente, adiuvāre, futūrum esse.

3. Перекласти речення, виконати морфологічний аналіз виділених речень. Виконати синтаксичний аналіз речень.

a) In angustiis exercitus noster magnō periculō erit.

b) Manlius Torquātus filium suum necāvit, quia contra imperium cum inimicis pugnāvērat.

c) Stultus, si omnibus rebus abundāvērit, non erit contentus.

d) Legāti ad Caesarem ab iis nationibus, quae trans Rhenum incōlunt, missi sunt pacem rogātum.

e) Eventus docuit fortes Fortūnam iuvāre.

f) Perfūga a Pyrrhō in senātum vēnit dixitque se venēnum regi datūrum et eum necatūrum esse.

g) Epaminondas fidibus praeclāre cecinisse dicītur.

- h) Verres praedōnum duces, acceptā pecuniā, dimisit.
- i) Mēdicus vēnit, aegrōtō dormiente.
- j) Miles fortis exemplum aliis ad imitandum dedit.
- k) Aesopus, ob deformitātem ab aliquo culpātus: «Non forma, – inquit, – sed mens aspicienda est».
- l) Socrātes dicebātur adiuvāre Euripīdem in tragoediis scribendis.
- m) Edāmus, bibāmus, gaudeāmus; post mortem nulla voluptas.
- n) Ita crede amīco, ne sit inimīco loco.
- o) Sapiens quidam ad amīcum scripsit: «Ante senectūtem curāvi, ut bene vivērem, nunc curo, ut bene vitā decēdam».
- p) Maiōres nostri, convēnae pastoresque, cum in his locis nihil praeter silvas paludesque esset, novam urbem tam brevi aedificāvērunt.
- q) Cum solitūdo et vita sine amīcis insidiārum et metūs plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparāre.
- r) Nisi Athenienses Solōnis disciplīnam tenuissent, res publica eōrum non tam diu floruisset.
- s) Nescīre, quid ante nos ēgērint homīnes, est in tenēbris vivēre.
- t) Cum Platōni parvūlo, in cunis dormienti, apes in labellis consēdissent, responsum est illum singulāri suavitate oratiōnis futurum esse; ita futūra eloquentia provīsa in infante est.
- u) Erat iter tale, per quod vix tranquillum ab hostili metu agmen expediti posset.
- v) Nisi Graeci dolum adhibuissent, Troiam non expugnāvissent.
4. Знайти у реченнях, виписати, назвати і перекласти синтаксичні звороти.
5. Знайти у реченнях і виписати всі випадки вживання герундія і герундіва; вказати назву віддієслівної форми, відмінок; для герундіва зазначити також його функцію (узгоджене означення або іменна частина присудка).

ЛАТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

А

a, ab (Abl.) – від
abdūco, duxi, ductum, ěre – відводити
absentia, ae, f – відсутність, нестача
absolvo, solvi, solūtum, ěre – відділяти, виправдовувати
abstineo, tinui, tentum, ěre (з Abl) – стримуватися; утримувати
abstulit див. aufero
absum, afui, –, abesse – відстоювати, бути відсутнім
absūmo, sumpsi, sumptum ěre – нищити
absurdus, a, um – немилозвучний, недоцільний, безглуздий, дурний, нездатний
abundo, āvi, ātum, āre – розливатися, переповнювати, бути в достатній кількості
accedo, cessi, cessum, ěre – підходити, наближатися
accipio, cepi, ceptum, ěre – брати, приймати, отримувати
acclinis, e – похилий; схильний
accuro, āvi, ātum, āre – намагатися, пильнувати, піклуватися
accūso, āvi, ātum, āre (з Gen.) – обвинувачувати, засуджувати
acer, acris, acre – гострий, запеклий, тонкий
Achaia, ae, f – Ахея (місцевість у Греції, пізніше – Греція)
Achilles, is, m – Ахілл
acidus, a, um – кислий
acies, ēi, f – вістря, лезо, бойовий стрій, вершина
acriter – гостро, жваво
actio, ōnis, f – дія
acumen, inis, n – вістря, гострота, витонченість
acuо, ui, ūtum, ěre – загострювати, заохочувати, витончувати
acūtus, a, um – гострий
accendo, cendi, censum, ěre – запалювати, розпалювати
ad (Acc.) – до, для
adiūtor, ōris, m – помічник
ad (Acc.) – до, для, на
adamas, ntis, m – сталь, твердість, непохитність, алмаз
addico, dixi, dictum, ěre – засуджувати, доручати
addo, didi, ditum, ěre – додавати
addormio, īvi, ītum, īre – відпочивати, спати
adduco, duxi, ductum, ěre – приводити, обертати, спонукати
adeo – до такого ступеня, так, навіть, особливо
adeo, ii, itum, īre – приходити, відвідувати
adhibeo, hibui, hibitum, ěre – вживати, застосовувати, запрошувати
adhorreo, ui, –, ěre – тремтіти, здригатися, трепетати

adhuc – дотепер
adimo, ēmi, emptum, ěre – віднімати
adipiscor, adeptus sum, adipisci – досягати, добиватися, одержувати
adiicio, iēci, iectum, ěre – підкидати, додавати, вливати
adiuvo, iūvi, iūtum, āre (Acc.) – допомагати
administro, āvi, ātum, āre (Acc.) – керувати, управляти
admīror, miratus sum, mirari (Acc) – дивуватися, захоплюватися
admodum – дуже
admoneo, monui, monitum, ěre (Acc.) – спонукати, радити, давати раду
admōveo, mōvi, motum, ěre – наближати, присувати, підводити
adōro, āvi, ātum, āre (Acc.) – обожнювати, поклонятися
adpeto див. appeto
Adriānus, i, m – Адріан
adscribo, scripsi, scriptum, ěre – надписувати
adsum, affui (adfui), adesse – знаходитися, бути присутнім, наближатися (про час), допомагати
adūlescens, entis, m, f – хлопець, молода людина, молода дівчина
adulescentia, ae, f – юність, молодість
adveho, vexi, vectum, ěre – приводити
advenio, vēni, ventum, ĩre – приходити, прибувати, наближатися, виникати
adventus, us, m – прибуття
adversarius, ii, m – противник
advorsor, versatum sum, versari – опиратися, ставитися вороже
adversus (Acc.) – проти, всупереч
adversus, a, um – несприятливий, ворожий, протилежний
advolo, āvi, ātum, āre – прилітати
aedes, is, f – кімната,
aedificātus, a, um – споруджений, побудований
aedificium, ii, n – будівля, споруда
aedifico, āvi, ātum, āre – будувати, споруджувати
aedīles, is, m – едил
Aedui, orum – едуї (галльське плем'я)
aeger, gra, grum – хворий
aegre – насилу, ледве
aegrōtus, a, um – хворий
Aegyptius, i, m – єгиптянин
Aegyptus. i, f – Єгипет
Aenēas, ae, m – Еней
aeneus, a, um – мідний
aenigma, atis, n – загадка
Aeolius, a, um – еолійській
aeque – однаково, так само

aequinoctium, ii, n – рівнодення
aequo, āvi, ātum, āre – рівняти, робити рівним, порівнюватися, дорівнювати
aequus, a, um – рівний, спокійний, рівний, однаковий, справедливий
aequum est – слід;
aequo animo – спокійно;
āer, eris, m – повітря
aera, ae, f – ера
aes, aeris, n – мідь, гроші; a. alienum борг
Aesculapius, ii, m – Асклепій
Aesōpus, i, m – Езоп
aestas, ātis, f – літо
aestimo, āvi, ātum, āre – оцінювати, визначати, вважати
aestuo, āvi, ātum, āre – палати, горіти
aestuosus, a, um – спекотний
aetas, ātis, f – життя, століття, час, покоління, вік
aeternus, a, um – вічний
affectus, us, m – стан, настрій
affero, attuli, allātum, afferre – приносити, доставляти
afficio, fēcī, fectum, ēre – заподіювати, наділяти, виснажувати
afflīgo, flixi, flictum, ēre – засмучувати
Africa, ae, f – Африка
Agamemnon, onis, m – Агамемнон
age (imperativus до ago) – ну, давай
ager, agri, m – поле, земля
Agesilaus, i, m – Агесилай
aggredior, gressus sum, ari (Acc.) – робити, братися, нападати
Agis, idis, m – Агід (спартанський цар)
agito, āvi, ātum, āre – гнати
agmen, inis, n – фронт (бойовий порядок), загін
agnus, i, m – ягня
ago, egi, actum, ēre – робити, діяти, вести
agrestis, e – сільський, неосвічений
agricōla, ae, m – землероб
agricultūra, ae, f – землеробство
aiō, ait, –, – говорити
ala, ae, f – крило
alācer, cris, cre – бадьорий, збуджений
alacritas, ātis, f – бадьорість, натхнення
Albanus, a, um – албанський (італійський)
albus, a, um – білий
Alcibiādes, is, m – Алкивіад
Alcmēna, ae, f – Алкмена

alea, ae, f – гральна кістка, доля, гра в кістки
Alexander, dri, m – Олесандр
Alexandria, ae, f – Олександрія
alias – іншим разом, в інших випадках
alibi – у іншому місці
aliēnus, a, um – чужий, сторонній, іноземний
aliquando – якимось, одного разу, коли-небудь
aliquis – хтось, якийсь
aliter – інакше
alius, a, ud – інший
alii... alii – одні... інші
allatum див. affero
alligo, āvi, ātum, āre – прив'язувати
alludo, lusi, lusum, ěre – грати, загравати
almus, a, um – благодатний, той, що годує
alo, alui, alitum, ěre – годувати, жити
Alpes, ium, f – Альпи
alter, a, um – другий, інший
altum, i, n – висота, відкрите море
altus, a, um – високий, глибокий
alumnus, i, m – вихованець
alveus, i, m – кошик
amabilis, e – гідний любові, приємний
amārus, a, um – гіркий, дратівливий
ambo, ambae, ambo – обидва
ambulo, āvi, ātum, āre – прогулюватися
amens, entis – божевільний, нерозсудливий
amīca, ae, f – подруга
amicitia, ae, f – дружба
amicus, a, um – одягнений
amiculum, i, n – одяг, плащ
amiculus, i, m – дружок
amīcus, a, um – прихильний, дорогий, вірний
amīcus, i, m – друг
amitto, missi, missum, ěre – втрачати, позбавлятися
amo, āvi, ātum, āre – любити
amor, ōris, m – кохання, любов
amoveo, mōvi, motum, ěre – віддаляти
amplius, a, um (compar. до ample) – сильніший
amplus, a, um – великий
Amulius, ii, m – Амулій
an – або, хіба
Anaxagoras, ae, m – Анаксагор

ancilla, ae, f – служниця
Andragoras, ae, m – Андрагор
anguis, is, m, f – змії, змія
angustia, ae, f – тіснота, звужене місце
angustiae, arum, f – обмеженість, ущелина
angustus, a, um – вузький, тісний
anima, ae, f – душа, життя
animadverto, verti, versum, ěre – помічати; + in (Acc.) карати
animal, alis, n – тварина
anĭmus, i, m – дух, душа, відвага
annuo, nui, nĭtum, ěre – кивати головою (на знак згоди)
annus, i, m – рік
annuus, a, um – річний
anser, eris, m – гусак
ante (Acc.) – перед, до
ante – раніше
antecedo, cessi, cessum, ěre – іти попереду, випереджати,
перевершувати
antero, posui, positum, ěre (Dat.) – ставити вище, ставити,
вважати за краще
antequam – перш ніж
Antiochus, i, m – Антиох
antiquitas, ātis, f – старовина
antiquitus – в давнину
antĭquus, a, um – давній, стародавній
Antonius, i, m – Антоній
anulus, i, m – кільце, перстень
Apelles, is, m – Апелес (грецький художник)
aperio, perui, pertum, ĩre – відкривати
Apollo, inis, m – Аполлон
apparo, āvi, ātum, āre – готувати
appello, āvi, ātum, āre – називати, кликати
appĕto, petĭvi, petĭtum, ěre (Acc.) – прагнути, домагатися
Arpius, a, um – Апієвий
Arĭlis, e – квітневий
apud (Acc.) – біля, коло, при, у
aqua, ae, f – вода
aquaeductus, us, m – водопровід
aquĭla, ae, f – орел
Aquila, ōnis, m – Аквілон (північний вітер)
Aquitani, orum, m – аквітани (галльське плем'я)
Aquitania, ae, f – Аквітанія (область в Італії)
ara, ae, f – вівтар

arātor, ōris, m – орач
aratrum, i, n – плуг
arbīter, tri, m – суддя
arbitrium, ii, n – судження, рішення, розсуд
arbitror, atus sum, āri – думати, вважати
arbor, ōris, f – дерево
Arcadia, ae, f – Аркадія (грецька місцевість)
Archias, ae, m – Архій
Archimedes, is, m – Архімед
arcus, us, m – лук, арка
ardeo, arsi, arsum, ēre – палати, горіти
arduus, a, um – важкий
arēna, ae, f – пісок
argentum, i, n – срібло; гроші
argumentum, i, n – доказ
arguo, ui, utum, ēre (Gen.) – обвинувачувати
aridus, a, um – сухий, посушливий; худий
arista, ae, f – колосся; плід; обжинки
Aristippus, i, m – Аристип
Aristotēles, is, m – Арістотель
arma, ōrum, n – зброя, обладунки
armātus, a, um – озброєний
aro, āvi, ātum, āre – орати
arripio, ripui, reptum, ēre – хапати
ars, artis, f – мистецтво, ремесло, наука; заняття; artes liberales – вільні мистецтва
ars, artis, f – мистецтво, ремесло, наука
artifex, icis, m – художник, майстер, артист
arvum, i, n – рілля, хлів, стайня
arch, arcis, f – фортеця, укріплення
as, assis, m – асс (римська мідна монета)
ascendo, scendi, scensum, ēre – підніматися, вилазити
ascribo, psi, ptum, ēre – приписувати, надписувати
asellus, i, m – віслюк
Asia, ae, f – Азія
asinus, i, m – осел
aspectus, us, m – вигляд
asper, a, um – жорстокий, колючий
asper, era, erum – нерівний, шорсткий, важкий
aspicio, pexi, spectum, ēre – помічати, звертати увагу
asporto, āvi, ātum, āre – відносити, відвозити
assequor, secūtus sum, sequi – наздоганяти, досягати, одержувати
assigno, āvi, ātum, āre – призначати, доручати

astrum, i, n – зірка
astutia, ae, f – хитрість
at – але
ater, era, erum – чорний
Athēnae, arum, f – Афіни
Athenagoras, ae, m – Афінагор
Atheniensis, is, m – афінянин
atheos, i, m – атеїст, безбожник
atomus, i, f – атом
atque – і, а також, як
atqui – проте, тим часом
atramentum, i, n – чорнила
atrox, ōcis – жорстокий, страшний
attendo, tendi, tentum, ěre – звертати увагу
attente – уважно, старанно
attentus, a, um – уважний
Attīca, ae, f – Аттика
attineo, tinui, tentum, ěre – міцно тримати, утримувати
attinet – потрібно
attingo, tigi, tactum (Acc.) – торкатися, чіпати
attraho, traxi, tractum ěre – притягувати, схилити
attul див. affero
auctor, ōris, m – засновник, творець
auctoritas, ātis, f – повага, значення, вплив, авторитет
audacia, ae, f – сміливість, зухвалість
audax, ācis – хоробрий, зухвалий
audeo, ausus sum, audēre – насмілюватися
audio, īvi, ītum, ĩre – слухати
auditor, ōris, m – слухач
audītus, us, m – слух
aufero, abstuli, ablātum, auferre – віднімати, викрадати, зупиняти
Aufidus, i, m – Ауфід (річка в Італії)
aufugio, fugi, ěre – тікати, уникати
augeo, auxi, auctum, ěre – збільшувати
augur, uris, m – авгур, жрець
Augustus, i, m – Август (ім'я)
Augustus, i, m – серпень
aula, ae, f – двір, палац
Aurelius, i, m – Аврелій
aureus, a, um – золотий
auris, is, f – вухо
Aurōra, ae, f – вранішня зоря, богиня вранішньої зорі
aurum, i, n – золото

aut – або
autem – а, же
autumnus, i, m – осінь
auxilium, ii, n – допомога
avaritia, ae, f – жадібність
avārus, a, um – жадібний, скупий
ave – вітаю
avēna, ae, f – овес
aversus, a, um – повернений в інший бік, протилежний
aviditas, ātis, f – жадність
avidus, a, um – жадібний
avis, is, f – птах
avolo, āvi, ātum, āre – відлітати
avus, i, m – предок, дід

B

Babylon, ōnis, f – Вавилон
Babylonius, i, m – вавилонянин
Bacchus, i, m – Вакх
balneum, i, n – баня
barba, ae, f – борода
barbārus, a, um – дикий, варварський
barbārus, i, m – варвар, чужинець
basilīca, ae, f – базиліка, каплиця
beātus, a, um – щасливий, блаженний
Belgae, ārum, m – бельги
belle – прекрасно
bellicōsus, a, um – войовничий
bellipotes, ntis – сильний на війні
bello, āvi, ātum, āre – воювати
bellum, i, n – війна
bene – добре
benedico, dixi, dictum, ěre – благословляти
benedictus, a, um – благословений
benefacio, fēci, factum, ěre – творити добро, допомагати
beneficium, i, n – благодіяння, послуга, милість, подарунок
benevolentia, ae, f – доброзичливість
benignitas, ātis, f – доброта, щедрість
benignus, a, um – прихильний, ласкавий
bestia, ae, f – тварина, звір
Bias, antis, m – Біант
bibliothēca, ae, f – бібліотека
bibo, bibi, ěre – пити

bilis, is, f – жовч
bini – по два; два
bipes, idis – двоногий
bis – двічі
blandimentum, i, n – ласка
blandulus, a, um – ніжненький
blandus, a, um – ласкавий, підлабузник
bobus – Abl. Pl. до bos
Boeotius, a, um – беотійській
bonitas, ātis, f – гарна якість
bonum, i, n – благо, добро
bonus, a, um – добрий
bos, bovis, m, f – бик, віл
brachium, ii, n – передпліччя
brevis, e – короткий
Britannia, ae, f – Британія
Britannus, i, m – британець
Brundisium, i, n – Брундизій (портове місто в Італії)
brutus, a, um – безрозсудний, безглуздий
Brutus, i, m – Брут

С

Cadmea, ae, f – Кадмея (кремль Фів)
cado, cecīdi, cāsum, ěre – падати, померати, гинути
Caecilianus, i, m – Цециліан
caecus, a, um – сліпий
caedes, is, f – вбивство
caedo, cecīdi, caesum, ěre – бити, вбивати
caelestes, ium, m – небожителі
caelum, i, n – небо
Caesar, āris, m – Цезар
calamitas, ātis, f – нещастя, поразка
calāmus, i, m – очерет, перо (для письма)
calceus, i, m – чобіт
Calchas, antis, m – Калхант (пророк греків)
calculus, i, m – камінець
Calendae тільки pl – календи (перший день місяця в римському календарі)
calidus, a, um – теплий
callidus, a, um – спритний, хитрий, розумний
calor, oris, m – жар, спека
Calypso, us, f – Каліпсо
Campania, ae, f – кампанія

campus, i, m – поле
cancer, cri, m – рак
candeo, ui, ēre – розпалювати
candidus, a, um – білий, білосніжний
Canicula, ae, f – букв. собачка; перен. Сиріус
caninus, a, um – собачий
canis, is, m, f – собака
Cannae, arum, f – Канни
cano, cecīni, cantum, ěre – співати, оспівувати
canticula, ae, f – пісенька
canto, āvi, ātum, āre – співати
cantus, us, m – спів, пісня
canus, a, um – сивий
caper, pri, m – козел
capillus, i, m – волос, волосся
capio, cepi, captum, ěre – брати, захоплювати, одержувати, полонити
Capitolīnus, a, um – капітолійський
Capitolium, i, n – Капітолій
caprella, ae, f – кізочка
capŕivus, i, m – полонений
capto, āvi, ātum, āre – ловити, прагнути
caput, ĩtis, n – голова, столиця
carbo, ōnis, m – вугілля
carcer, ěris, m – в'язниця
careo, ui, – ěre – бути позбавленим, бути вільним, не мати
caritas, ātis, f – любов, шана, повага
carmen, ĩnis, n – пісня
carpo, psi, ptum, ěre – зривати, куштувати
Carthaginiensis, is, m – карфагенянин
Carthāgo, inis, f – Карфаген
carus, a, um – дорогий, любий
casa, ae, f – дім
caseus, i, m – сир
cassus, a, um – порожній, позбавлений, даремний, непридатний
castellum, i, n – фортеця, замок
castĭgo, āvi, ātum, āre – виправляти
Castor, ōris, m – Кастор
castra, orum, n – табір; с. рoneге отаборитися
castrensis, e – табірний
castrum, i, n – укріплення, військовий табір
casus, us, m – випадок, відмінок
catēna, ae, f – ланцюг
Catilīna, ae, m – Луцій Сергій Катіліна

Cato, ōnis, m – Катон
Catullus, i, m – Катулл
catulus, i, m – дитинча, щеня
catus, i, m – кіт
cauda, ae, f – хвіст
causa, ae, f – причина, справа
cautus, a, um – обережний
cavea, ae, f – клітка
caveo, cavi, cautum, ēre (Acc.) – стерегтися
cavo, āvi, ātum, āre – точити
celeber, bris, bre – знаменитий, урочистий
celer, is, e – швидкий
celeritas, ātis, f – швидкість
Celsus, i, m – Цельс (автор твору «De medicina»)
Celtae, arum, m – кельти
censor, ōris, m – цензор
Centaurus, i m – Кентавр
centeni – по сто
centum – сто
centuria, ae, f – сотня, центурія
centurio, ōnis, m – центуріон (командир невеликого загону)
cera, ae, f – цибуля
cera, ae, f – віск
cerebrum, i, n – розум
Ceres, ēris, f – Церера
certo, āvi, ātum, āre – боротися, змагатися, сперечатися
certus, a, um – надійний. вірний, правильний
cervus, i, m – олень
cetērus, a, um – інший
chaos, n – хаос
charta, ae, f – папір, документ
Chilon, onis, m – Хілон
cibus, i, m – їжа, харч
cicātrix, īcis, f – шрам
Cicēro, ōnis, m – Цицерон
Cincinnātus, i, m – Цинцинат
cingo, cingi, cinctum, ēre – оточувати, обперезувати
cinis, eris, m – попіл
Cinna, ae, m – Цина
circa (Acc.) – навколо, до, приблизно
circenses, ium, m – циркові видовища
circiter – поблизу, приблизно
circiter (Acc.) – біля, коло

circulus, i, m – круг, орбіта
circum – навколо
circumdo, dēdi, dātum, āre – розташовувати навколо, ставати, оточувати
circumvenio, veni, ventum, īre – оточувати, обходити
circus, i, m – цирк
cito – швидко
citra – по цей бік
civīlis, e – цивільний
civis, is, m – громадянин
civitas, ātis, f – держава
clamito, āvi, ātum, āre – вигукувати
clamo, āvi, ātum, āre – кричати
clamor, ōris, m – крик
claritas, ātis, f – ясність
clarus, a, um – ясний, знаменитий, славний
classis, is, f – флот
claudio, si, sum, ěre – замикати, обмежувати
claudus, a, um – кульгавий
clavus, i, m – цвях
clementia, ae, f – помірність, поблажливість
clerus, i, m – клірик, церковний служба
clipeus, i, m – щит
clivus, i, m – пагорб
coelum, i, n – небо (див. також caelum)
coemo, ěmi, ěmptum, ěre – скуповувати, закупати
coena, ae, f – обід
cogitatio, ōnis, f – роздум, думка, намір, мрія
cogito, āvi, ātum, āre – думати, мислити
cognitio, ōnis, f – вивчення, знання
cognomen, inis, n – прізвисько
cognosco, nōvi, nītum, ěre – пізнавати
cogo, ěgi, actum, ěre – примушувати
cohibeo, hibui, hibitum, ěre – стримувати
cohors, hortis, f – когорта
collēga, ae, m – товариш
colligo, lēgi, lectum, ěre – збирати, робити висновок
collis, is, m – пагорб
colloco, āvi, ātum, āre – розміщати, розташовувати
colloquium, ii, n – бесіда
colloquor, locūtus sum, loqui – розмовляти
colo, colui, cultum, ěre – вшановувати, обробляти
color, ōris, m – колір

columba, ae, f – голубка, голуб
coma, ae, f – волосся, зачіска, кучері, крона (дерева)
comedo, ēdi, esum, ěre – їсти
comes, itis, m – супутник
comicus, a, um – комічний
comitor, atus sum, ari – супроводити
commemoro, āvi, ātum, āre – пригадувати, нагадувати, згадувати
commendatio, onis, f – рекомендація
commendo, āvi, ātum, āre – рекомендувати, передавати
commentarius, ii, m – записка
committo, mīsi, missum, ěre – доручати, ввіряти
commodum, i, n – вигода
commoveo, mōvi, mōtum, ěre – хвилювати
commūnis, e – загальний, ввічливий
commuto, āvi, ātum, āre – змінювати, замінювати, обмінюватися
comoedia, ae, f – комедія
comparatio, ōnis, f – порівняння
comparo, āvi, ātum, āre – готувати, здобувати, порівнювати
compello, puli, pulsum, ěre – зганяти, гнати
comperio, peri, pertum, ĩre – дізнаватися, бути обізнаним
complector, plexus sum, plecti – обіймати, охоплювати
compleo, plēvi, plētum, ěre – наповнювати, освітлювати, прожити
complures, ium – декілька
compōno, posui, positum, ěre – складати, влаштовувати
comporto, āvi, ātum, āre – зносити
comprehendo, prehendi, prehensum, ěre – схоплювати, ловити
conātus, us, m – зусилля, справа
concāvus, a, um – увігнутий
concēdo, cessi, cessum, ěre – поступатися, дозволяти, дарувати
concilio, āvi, ātum, āre (Acc., Dat.) – розташовувати, влаштовувати
conclamo, āvi, ātum, āre – голосно повідомляти, гучно схвалювати, вигукувати
conclūdo, clūsi, clūsum, ěre – замикати, загатити
concordia, ae, f – згода
concordo, āvi, ātum, āre – узгоджуватися
concurro, curri, cursum, ěre – збігатися, вступати в бій
concutio, cussi, cussum, ěre – хитати, трясти, збурювати
condemno, āvi, ātum, āre – засуджувати
condicio, ōnis, f – умова, доля, можливість
conditor, ōris, m – засновник
condo, dīdi, dītum, ěre – засновувати
condūco, duxi, ductum, ěre – наймати
confero, contuli, collātum, conferre – порівнювати, вживати, надавати.

conficio, fēci, fectum, ěre – робити, виготовляти, здійснювати, прожити, нажити
confido, fīsus sum, fidere (Abl.) – бути впевненим, сподіватися
confirmo, āvi, ātum, āre – зміцнювати
confiteor, fessus sum, ěri (Acc.) – зізнаватися, визнавати
confligo, flīxi, flictum, ěre – битися, вступати в битву
confluo, fluxi, fluctum, ěre – стікатися
confugio, fugi, ere – тікати, шукати притулку
confundo, fudi, fusum, ěre – лити, ганьбити
confuto, āvi, ātum, āre – стримувати, зупиняти, викривати
congregior, gressus sum, gredi – сходитися, вступати в бій
coniunx, ugis, m, f – чоловік, дружина
coniungo, iunxi, iunctum, ěre – приєднувати, з'єднувати
coniicio, iēci, iectum, ěre – кидати
coniugium, i, n – спілка, шлюб
coniungo, iunxi, iunctum, ěre – приєднувати, поєднувати
coniuratio, ōnis, f – змова
Conon, ōnis, m – Конон
conor, atus sum, āri – намагатися, пробувати
conscientia, ae, f – свідомість, совість
consciūs, a, um – обізнаний
conscribo, scripsi, scriptum, ěre – набирати, вносити в сенаторські списки
consensus, us, m – згода, одностайність
consentio, sensi, sensum, ěre – погоджуватися
consero, sēvi, situm, ěre – засівати, засадити
conservo, āvi, ātum, āre – берегти, охороняти, дотримуватися, рятувати
consido, sēdi, sessum, ěre – сидати
consilium, ii, n – нарада, згода, рішення
consisto, stiti, ěre – зупинятися, стояти
consolatio, ōnis, f – утіха
consolor, āri – втішатися
conspēctus, us, m – вигляд
conspicio, spēxi, spectum – бачити, помічати
constans, antis – твердий, стійкий, осілий, серйозний
constantia, ae, f – твердість, стійкість
Constantīnus, i, m – Констянтин
constituo, ui, ūtum, ěre – вирішувати, встановлювати
consto, stiti, statūrus, āre – складатися, твердо стояти
consuesco, suēvi, suētum – звикати, consuevi perf. мати звичай
consuetūdo, inis, f – звичка
consul, ūlis, m – консул, радник
consulātus, us, m – консульство
consulo, lui, ltum, ěre – піклуватися, запитувати, радитися

consultatio, ōnis, f – нарада, обговорення
consultor, ōris, m – радник
consūmo, sumpsi, sumptum, ěre – їсти, поглинати, винищувати, виснажувати
contemno, tempsi, temptum, ěre (Acc.) – зневажати, нехтувати
contemplatio, ōnis, f – споглядання
contemplor, atus sum, ari – оглядати, споглядати
contendo, tendi, tentum, ěre – прагнути, прямувати, боротися
contentio, ōnis, f – напруга, суперечка
contentus, a, um – задоволений
conticeo, cui, ěre – мовчати, замовчувати
contineo, tinui, tentum, ěre – стримувати, підтримувати, утримувати
contingo, tigi, tactum, ěre – випадати на долю, діставатися
continuo – негайно ж
continuo, āvi, ātum, āre – тривати
contio, ōnis, f – збори (народні)
contra (Acc.) – проти
contra – навпаки, проти
contractus, us, m – угода
contrāho, traxi, tractum, ěre – зав’язувати, укладати
contrarium, i, n – протилежність
contrarius, a, um – протилежний
controversia, ae, f – суперечка
contul – див. confero
contumelia, ae, f – образа, лайливе слово
conubium, i, n – шлюб
convalesco, lui, ěre – видужувати
convena, ae, m – прибулець
convenio, veni, ventum, ĩre – сходитися, збиратися
converto, verti, versum, ěre – повертати, обертати, перетворювати; змінювати
convicior, atus sum, ari – ляяти
convicium, i, n – лайка
convīva, ae, m – гість
convivium, i, n – бенкет
coria, ae, f – чисельність, достаток, багатство
coriae, arum, f – військо
coquus, i, m – кухар
cor, cordis, n – серце
coram – особисто
Corinthus, i, f – Коринф (місто в Греції)
cornu, us, n – ріг, фланг
cornum, i, n – кизил

corōna, ae, f – вінок
corōno, āvi, ātum, āre – вінчати, увінчувати
corpus, ōris, n – тіло
corpusculum, i, n – тільце, частка
corrigo, gexi, rectum, ěre – виправляти
corripio, rīpui, rertum, ěre – хапати, схоплювати, осягати, за-
суджувати, лаяти
corrumpo, rūri, rurtum, ěre – псувати, знищувати, підкуповувати
corvus, i, m – ворона
cotidiānus, a, um – щоденний
cotidie – щоденно
cras – завтра
crastinus, a, um – завтрашній
creatura, ae, f – творінн, істота, створіння
creber, bra, brum – частий
creditor, ōris, m – кредитор
credo, dīdi, dītum, ěre – вірити
credulus, a, um – легковірний
cremo, āvi, ātum, āre – палити
creo, āvi, ātum, āre – обирати, створювати
crepo, ui, itum, āre – звучати, дзвеніти, тріщати
cresco, crēvi, crētum, ěre – рости
Creta, ae, f – Крит
cribrum, i, n – решето
crimen, inis, n – злочин, провина
criminosus, a, um – звинувачувальний, злочинний
cristallinus, a, um – кришталевий
crocodīlus, i, m – крокодил
Croesus, i, m – Крез
crudēlis, e – жорстокий
crudelītas, ātis, f – жорстокість
cruх, cis, f – хрест
cubo, bui, bitum, āre – лежати, спати
cui – кому (див. quis)
cuiusmodi – який
culpa, ae, f – провина, помилка
culpo, āvi, ātum, āre – лаяти
cultor, ōris, m – землероб, шанувальник
cultūra, ae, f; cultus, us, m – обробка
cum – коли
cum (Abl.) – з
cunae, arum, f – колиска
cunctatio, ōnis, f – повільність

cunctus, a, um – весь
cupiditas, ātis, f – пристрасть, бажання, жадність
cupido, ĩnis, f – прагнення, пристрасть
cupidus, a, um – спраглий, прагнучий, упереджений
cupio, pīvi, pītum, ěre – бажати
cur – чому, навіщо
cura, ae, f – турбота, піклування
curo, āvi, ātum, āre – піклуватися, лікувати
curriculum, i, n – біг, путь
curro, cucurri, cursum, ěre – бігти, поспішати
cursus, us, m – біг, шлях, течія
custodio, ĩvi, ĩtum, ĩre – охороняти
custos, ōdis, m – сторож
cutis, is, f – шкіра
Cyprus, i, f – Кіпр

D

da – дай (Imper. до do)
Daedālus, i, m – Дедал
damno, āvi, ātum, āre – засуджувати
damnum, i, n – збиток, втрата
Danaus, i, m – данаєць (тобто грек)
Danuvius, ii, m – Дунай
Dardania, ae, f – Дарданія (область в Малій Азії)
Dartius, i (Darĕus), m – Дарій
dator, oris, m – той, хто дає
Daunus, i, m – Давн
de (Abl.) – від, з, про, через
dea, ae, f – богиня
debeo, debui, debītum, ěre – бути зобов'язаним
debitor, ōris, m – боржник
decanus, i, m – декан (старший серед десяти монахів, настоятель монастиря)
decĕdo, cessi, cessum, ěre – відступати, вмирати
decem – десять
deceo, uī, ěre – слід, личить
decerno, crĕvi, crĕtum, ěre – ухвалювати, вирішувати, призначати
decimus, a, um – десятий
Decimus, i, m – Децим
decipio, cĕpi, cĕptum ěre – обдурювати
Decius, i, m – Деций
decor, ōris, m – краса
decŕus, a, um – належний, почесний

decreasco, crēvi, crētum, ěre – зменшуватися, йти на спад
decus, oris, n – прикраса, слава, гордість
dedisco, didici, ěre – забувати
deditio, ōnis, f – здача
deditus, a, um – відданий
dedūco, duxi, ductum, ěre – відводити, переносити
defatigo, āvi, ātum, āre – стомлювати
defectio, ōnis, f – відпадання, затемнення сонця
defendo, ndi, fensum, ěre – захищати
defessus, a, um – втомлений
deficio, fēci, fectum, ěre – не вистачати; animo d. падати духом, слабнути
definio, īvi, ītum, īre – обмежувати, визначати
definitio, ōnis, f – визначення
deflagro, āvi, ātum, āre – палати, горіти
deflecto, flexi, flexum, ěre – відводити, відхилити, відвертати, відступати
defluo, fluxi, fluxum, ěre – стікати
deformitas, ātis, f – потворність
defungor, functus sum, fungi – вмирати
deinde – згодом
deicio, iēci, iectum, ěre – скидати, видаляти
delectatio, ōnis, f – забава, задоволення
delecto, āvi, ātum, āre – приваблювати, радувати, втішати
deleo, ēvi, ētum, ěre – руйнувати, знищувати
delibero, āvi, ātum, āre – обмірковувати, розмірковувати
deliciae, arum, f – втіха, насолода, радість
delictum, i, n – провина; погрішність
deligo, lēgi, lectum, ěre – вибирати, обирати
delinquo, līqui, lictum, ěre – скоювати злочин
Delphi, ōrum, n – Дельфи (місто в Греції)
Delphicus, a, um – дельфійський
delphīnus, i, m – дельфін
demens, entis – божевільний, нерозсудливий
dementia, ae, f – безумство
demento, āvi, ātum, āre – зводити з глузду
demeto, messui, messum, ěre – жати
demo, dempsi, demptum, ěre – віднімати, зменшувати
Democritus, i, m – Демокрит
demonstro, āvi, ātum, āre – вказувати, показувати
Demosthenes, is, m – Демосфен
demum – тільки
denique – нарешті

dens, dentis, m – зуб
densus, a, um – густий
denudo, āvi, ātum, āre – оголювати, виявляти
depōno, posui, positum, ̄ere – знімати, (Асс.) відмовлятися
derīdeo, rīsi, rīsum, ̄ere – висміювати
descendo, ndi, nsum, ̄ere – спускатися, звертатися
describo, scripsi, scriptum, ̄ere – описувати
descriptio, ōnis, f – опис
desero, serui, sertum, ̄ere – покидати, залишати
desiderium, i, n – бажання
desidero, āvi, ātum, āre – бажати, сумувати, вимагати
designo, āvi, ātum, āre – призначати, визначати
desilio, silui, sultum, īre – зіскакувати
desino, sii, situm, ̄ere – переставати, припинятися
desipiens, entis – божевільний
desisto, stiti, stitum, ̄ere – відмовлятися, переставати
desperatio, ōnis, f – відчай
desp̄ero, āvi, ātum, āre – зневірятися
despicio, spexi, spectum, ̄ere – зневажати
destino, āvi, ātum, āre – призначати
destruo, struxi, structum, ̄ere – ламати, нищити
desum, fui, esse – не вистачати
deterior, ius – гірший
deterreo, terrui, territum, ̄ere – відлякувати, відхилювати, відраджувати
detrāho, traxi, tractum, ̄ere – віднімати, знімати
detrimentum, i, n – збиток
deus, i, m – бог
devenio, vēni, ventum, īre – спускатися, приходити
devinco, vīci, victum, ̄ere – перемагати
devoco, āvi, ātum, āre – скликати донизу, відкликати
devoro, āvi, ātum, āre – пожирати, ковтати, поглинати
devoceo, vōvi, vōtum, ̄ere – прирікати, присвячувати (богам)
dexter, tra, trum – правий
diabolus, i, m – диявол
diaeta, ae, f – дієта, правильний спосіб життя
Dīāna, ae, f – Діана
dico, dixi, dictum, ̄ere – говорити
dictātor, ōris, m – диктатор
dictum, i, n – слово, вираз, вислів
didici див. disco
diduco, duxi, ductum, ̄ere – розводити, розсувати, розкривати, розділяти
dies, ēi, m, f – день
differo, distuli, dilātum, differre – відкладати, відрізнятись

difficile – важко
difficilis, e – важкий
diffluo, ui, ere – розливатися
diffugio, fūgi, ěre – розбігатися, танути
diffundo, fudi, fusum, ěre – розсипати
dignitas, ātis, f – гідність
digno, āvi, ātum, āre – шанувати
dignus, a, um – гідний
diuidico, āvi, ātum, āre – вирішувати, розрізняти
dilabor, lapsus sum, labi – руйнуватися, минати, розходитися,
розсіватися
diligenter – старанно
diligentia, ae, f – старанність
diligo, lexi, lectum, ěre – любити, шанувати, цінувати
diluculum, i, n – вдосвіта, світанок
dimidium, ii, n – половина
dimitto, mīsi, missum, ěre – відправляти, відпускати
Diogenes, is, m – Діоген
Dionysius, i, m – Діонісій
directus, a, um – прямий
diruo, rui, rutum, ěre – руйнувати
discēdo, cessi, cessum, ěre – іти, виїжджати, відступати
discidium, i, n – розбрат
disciplīna, ae, f – наука, вчення, освіта, дисципліна
discipūlus, i, m – учень
disco, didici, ere – вчитися
discordia, ae, f – незгода, розбрат
discordo, avi, āre – не погоджуватися, ворогувати
discrepo, crepavi, āre – розходитися, не погоджуватися
discrimen, inis, n – відстань, різниця, вирішальний момент
discurro, (cu)curri, cursum, ěre – розбігатися, розпадатися, поши-
рюватися
discutio, cussi, cussum, ěre – розбивати, розганяти, розпорозувати
disertus, a, um – красномовний
dispergo, spersi, spersum, ěre – розсіювати
displiceo, cui, citum, ěre – бути неприємним, не подобатися
dispōno, posui, positum, ěre – влаштовувати
disputatio, ōnis, f – міркування
disputo, āvi, ātum, āre – міркувати, сперечатися
dissentio, sensi, sensum, ěre – не погоджуватися
dissero, serui, sertum, ěre – міркувати
dissideo, sēdi, ěre – не погоджуватися
dissimilis, e – неподібний

distinguo, stīnxi, stīnctum, ěre – розподіляти, відділяти; закінчувати
disto, distiti, āre – відстояти
distrāho, traxi, tractum, ěre – розділяти, роздробляти, розколювати
distribuo, tribui, tribūtum, ěre – розділяти, розподіляти
diu – довго
diurnus, a, um – денний
diurnitas, ātis, f – довго тривалість, тривалість
diurnus, a, um – тривалий
diversus, a, um – різний, протилежний, різноманітний
diversus, a, um – протилежний
dives, itis – багатий
dives, itis – багатий
divido, vīsi, vīsum, ěre – ділити, розділяти
divīnus, a, um – божественний
divitiae, ārum – багатство
divitiae, arum, f – тільки pl багатство
do, dedi, dātum dare – давати;
d. crimini (vītio) (з Dat) – ставити у провину; poenas d.
do, dedi, datum, āre – давати, дарувати
doceo, ui, ctum, ěre – навчати
doctor, ōris, m – учитель, наставник
doctrina, ae, f – ученість, освіченість, навчання, наука
doctus, a, um – вчений
doctus, a, um – учений
doleo, ui, ěre – страждати
dolor, ōris, m – біль, страждання
dolorosus, a, um – скорботний
dolosus, a, um – хитрий, підступний
dolus, i, m – хитрість, обман
domesticus, a, um – внутрішній, домашній
domi – вдома
domicilium, ii, n – житло
domina, ae, f – господиня
domīnus, i, m – господар, хазяїн
domito, āvi, ātum, āre – приручати
domo, ui, itum, āre – приборкувати, підкорювати
domus, us, f – дім, будинок
donec – доки
dono, āvi, ātum, āre – дарувати
donum, i, n – дарунок
dormio, īvi, ītum, īre – спати, відпочивати
dorsum, i, n – спина
dos, dotis, f – посаг

drachma, ae, f – драхма (грецька монета)
Druides, um, m – друїди (жерці у галлів)
dubito, āvi, ātum, āre – сумніватися, вагатися
dubius, a, um – сумнівний
ducentesīmus, a, um – двохсотий
ducenti, ae, a – двісті
duco, duxi, ductum, ěre – вести, проводити, командувати, робити, відводити вважати
dulcis, e – солодкий, приємний
dum – доки
duo, ae, o – два
duodecim – дванадцять
duodeviginti – вісімнадцять
duplex, icis – подвійний
duro, āvi, ātum, āre – робити твердим, гартувати, витримувати
durus, a, um – твердий, суворий, важкий, тяжкий
dux, ducis, m – вождь

Е

ea див. is
ebrius, a, um – п'яний, п'яниця
ebur, oris, m – слонова кість
ecquid – чи, не... чи
edax, ācis – їдкий
edisco, didici, ěre – вивчати. вчити напам'ять
edo, didi, ditum, eděre – видавати, виготовляти
edo, didi, esum, ěre – їсти
educō, āvi, ātum, āre – виховувати
edūco, duxi, ductum, ěre – виводити, виймати, виходити
effectus, us, m – результат, наслідок
effemino, āvi, ātum, āre – розслабляти, розніжувати
effero, extuli, elātum, efferre – виносити, захоплювати, звеличувати
efficax, ācis – успішний
efficio, fěci, fectum, ěre – робити, створювати, викликати, виконувати
efflo, āvi, ātum, āre – видихати; animam e. вмирати
effōdio, fōdi, fōssum ěre – викопувати, виривати
effugio, fugi, fugitūrus, ěre – втікати, уникати, ухилитися
effundo, fudi, fusum, ěre – виливати, поширювати, щедро роздавати
egeo, ui, – ěre – мати потребу
egestas, ātis, f – бідність
ego – я
egomet – саме я
egredior, gressus sum, gredi – виходити, йти

egregius, a, um – видатний
eiicio, iēci, iectum, ēre – викидати, виганяти
eius – його (див. is)
eiusmodi (= eius + modi) – такий
elegantia, ae, f – витонченість
elephantus, i, m – слон
elevo, āvi, ātum, āre – піднімати, збирати, зменшувати, послабляти, принижувати
elicio, licui, licitum, ēre – заманювати, витягувати, довідуватися, вимушувати
eligo, lēgi, lectum, ēre – вибирати
eloquens, entis – красномовний
eloquentia, ae, f – красномовство
eloquor, loquutus (locutus) sum, loqui – розповідати, говорити
elūdo, lūsi, lūsum, ēre – висміювати
emendo, āvi, ātum, āre – виправляти
emineo, minui, –, ēre – виступати, виявлятися, відрізнитися
emitto, mīsi, missum ēre – випускати, висилати
emo, emi, emptum, ēre – купувати
emior, mortuus sum, mori – помирати
en – ось
enim – саме, дійсно
Ennius, i, m – Енній
enumero, āvi, ātum, āre – перераховувати
eōdem – туди ж
Eraminondas, ae, m – Епамінонд
Ericūrus, i, m – Ерікур
epigramma, ātis, n – епіграма
epistūla, ae, f – лист
epulae, arum, f – їжа, бенкет
epulor, atus sum, ari – їсти, обідати
eques, itis, m – вершник
equidem – я з свого боку; що стосується мене
equitātus, us, m – кіннота
equus, i, m – кінь
erectus, a, um – піднесений
ergo – отже
eripio, rīpui, reptum, ēre – виривати, виймати, викрадати
erro, āvi, ātum, āre – помилятися, блукати
error, ōris, m – помилка, блукання
erubesco, rubui, –, ēre – червоніти
erudio, īvi, ītum, īre – навчати, привчати, давати освіту
eruditus, a, um – освічений, учений

erumpo, rupi, ruptum, ěre – вириватися
 eruo, rui, rutum, ěre – виривати
 esca, ae, f – їжа
 escendo, scendi, scensum, ěre – підійматися
 esurio, ivi, itum, ěre – відчувати голод
 et – і
 etiam – навіть, також
 etiamsi (etsi) – навіть якщо, хоча б
 Etruria, ae, f – Етрурія (область в Італії)
 Etruscus, a, um – етруський
 Etruscus, i, m – етруск
 etsi – навіть якщо, хоча і
 Euripides, is, m – Еврипід
 Eurōpa, ae, f – Європа
 evado, evāsi, evāsum, ěre – виходити, вирушати, ставати
 evello, velli, vulsum, ěre – витягувати, витримувати
 evenio, vēni, ventum, ěre – траплятися, збуватися
 eventus, us, m – кінець, результат
 evertō, verti, versum, ěre – скидати, руйнувати
 evito, āvi, ātum, āre – уникати
 evolo, āvi, ātum, āre – вилітати
 ex (Abl.) – з, із
 exaudio, īvi, itum, ěre – вислуховувати
 excēdo, cessi, cessum, ěre – йти, перевищувати, перевершувати
 excelsus, a, um – високий, кремезний, знатний
 exceptio, ōnis, f – виняток
 excipio, cepi, ceptum, ěre – виймати, вибирати, виключати
 excito, āvi, ātum, āre – викликати
 exclamatio, ōnis, f – вигук
 exclāmo, āvi, ātum, āre – кричати
 excludo, clūsi, clusum, ěre – виключати, вилучати, відмовляти,
 перешкоджати,
 excogito, āvi, ātum, āre – вигадувати
 excrucio, āvi, ātum, āre – мучити; pass. страждати
 excusatio, ōnis, f – вибачення; юр. звільнення від обов'язків
 excuso, āvi, ātum, āre – вибачати, вибачатися, спокутувати
 exemplar, āris, n – приклад, зразок
 exemplum, i, n – приклад
 exeo, ii, itum, ěre – виходити, рушати, виступати, виростати,
 ставати відомим
 exerceo, cui, citum, ěre – вправляти, навчати, обробляти, займатися,
 вправлятися
 exercitatio, ōnis, f – вправа

exercitus, us, m – військо
exigo, ēgi, actum, ěre – вимагати, споруджувати, проводити (про час)
exiguus, a, um – малий, незначний
exilium, ii, n – вигнання
eximius, a, um – незвичайний
eximo, ěmi, emptum, ěre – вилучати
existimo, āvi, ātum, āre – думати, вважати
exitus, us, m – результат, вихід
exorior, ortus sum, origi – сходити, підійматися
expedit – безособ. вигідно
expeditio, ōnis, f – похід
expello, puli, pulsum, ěre – виганяти
experior, pertus sum, periri – випробовувати
explāno, āvi, ātum, āre пояснювати
explico, āvi, ātum, āre – висловлювати
explorator, oris, m – дослідник, розвідник
explorātus, a, um – достовірний
exploro, āvi, ātum, āre – досліджувати, розвідувати
exrōno, posui, positum, ěre – висаджувати, висловлювати
exrimo, pressi, pressum, ěre – висловлювати, виражати
expugno, āvi, ātum, āre – завойовувати
exsilio, silui, –, ěre – вистрибувати
exsilium, i, n – вигнання
exsisto, stiti, –, ěre – видаватися, виникати, ставати, полягати, бувати
exspectātio, ōnis, f – очікування, бажання, нетерпіння
exspecto, āvi, ātum, āre – чекати, сподіватися
exstinguo, stinxi, stinctum, ěre – гасити
exstruo, struxi, structum, ěre – споруджувати
exsul, ulis, m – вигнанець
extra(Acc.) – поза, зовні
extra, ōrum, n – нутрощі
extrāho, traxi, tractum, ěre – виривати
extrēmus, a, um – останній, крайній
exul = exsul, ulis, m – вигнанець
exuo, ui, ūtum, ěre – позбавляти, віднімати
exemplum, i, n – приклад
expello, puli, pulsum, ěre – виганяти
expergisor, perrectus sum –прокидатися

F

fabella, ae, f – оповідка, баєчка
faber, bri, m – майстер, ремісник, творець
fabrico, āvi, ātum, āre – виготовляти

fabūla, ae, f – казка, байка
facetiae, arum, f – жарти, гумор
facies, eī, f – зовнішність, обличчя
facile – легко
facilis, e – легкий
facilitas, ātis, f – люб’язність; ввічливість
facinus, oris, n – вчинок, діло, діяння, подвиг
facio, feci, factum, ěre – робити, діяти
factum, i, n справа, вчинок
facultas, ātis, f – можливість, здатність
fallacia, ae, f – брехня, обман, підступ
fallax, ācis – брехливий
fallo, fefelli, –, ěre – обдурювати, помилятися
falsus, a, um – помилковий
fama, ae, f – чутка
fames, is, f – голод
familia, ae, f – сім’я
familiaris, e – домашній, дружній, близький
familiāris, is, m – друг, знайомий
fas – дозволено
fastigium, i, n – верхівка
fateor, fassus sum, feteri – зізнаватися, визнавати
fatīgo, āvi, ātum, āre – стомлювати
fatum, i, n – доля, смерть
fatuus, a, um – дурний
fauces, ium, f – горло, глотка
Faustūlus, i, m – Фаустул
faustus, a, um – щасливий
faveo, favi, fautum, ěre – сприяти, бути прихильним
favilla, ae, f – попіл, іскра
febris, is, f – лихоманка
Februarius, ii, m – лютий
fecundus, a, um – родючий
fefelli див. fallo
fel, fellis, n – жовч
feles, is, f – кішка
felicitas, ātis, f – щастя
felix, īcis – щасливий
femīna, ae, f – жінка
fenestra, ae, f – вікно, отвір
fera, ae, f – дикий звір
ferax, ācis – родючий
fere – майже, близько

ferīnus, a, um – звіриний
fero, tuli, latum, ferre – носити, витримувати, переносити, говорити
ferox, ōcis – суворий, войовничий
ferreus, a, um – залізний
ferrum, i, n – залізо
fertilis, e – родючий
fertur – кажуть (див. fero)
ferus, a, um – дикий, грубий
fessus, a, um – втомлений
festinatio, ōnis, f – поспішність
festīno, āvi, ātum āre – поспішати
festus, a, um – святковий
fetus, a, um – вагітний, родючий
fetus, us, m – врожай
fictus, a, um – вигаданий
fidēlis, e – вірний, надійний
fides, ēi, f – віра, довір'я
fidus, a, um – вірний, надійний
figo, fixi, fixum, ēre – встромляти, відобразити
figūra, ae, f – фігура
fīlia, ae, f – дочка
fīlius, ii, m – син
fīlum, i, n – нитка
fīnalis, e – межовий, кінцевий
fīngo, fīnxi, fīnctum, ēre – кріпити
fīnio, īvi, ītum, īre – закінчувати, обмежувати, припиняти
fīnis, is, m – межа, кордон, кінець
fīnitīmus, a, um – прикордонний, сусідній
fīnitīmus, i, m – сусід
fīo, factus um, fieri (pass. до facio) – робитися, траплятися, відбуватися, ставати
fīrmitūdo, īnis, f – міцність, сила
fīrmo, āvi, ātum, āre – укріплювати
fīrmus, a, um – міцний, надійний, вірний
fīamma, ae, f – вогонь, полум'я
fīavus, a, um – жовтогарячий, золотавий
fīecto, flexi, flexum, ēre – спрямовувати, схилити – змінювати
fīleo, flevi, fletum, ēre – плакати, оплакувати
fīletus, us, m – плач
fīlexuosārus, a, um – заплутаний
fīlo, āvi, ātum, āre – дути, віяти, видихати
fīloreo, ui, -, ere – цвісти, процвітати
fīlos, floris, m – квітка

fluctus, us, m – хвилювання, хвиля
flumen, inis, n – ріка
fluo, fluxi, fluxum, ěre – литися, текти
fluvius, ii, m – ріка
fluxus, a, um – нестійкий, нестійний
fodio, fodi, fossum, ěre – рити, копати
foedus, a, um – потворний, похмурий, темний,огидний
foedus, eris, n – договір, угода
folium, i, n – лист (дерева)
fons, fontis, m – джерело
forma, ae, f – вигляд
formōsus, a, um – гарний, стрункий, вродливий
fors, tis, f – випадок
forsitan, fortasse – може бути
forte – випадково, якось
fortis, e – сильний, хоробрий, відважний
fortiter – сміливо, хоробро
fortitūdo, ĩnis, f – міцність, сила, сміливість
fortūna, ae, f – доля, щастя
fortunātus, a, um – щасливий
forum, i, n – площа
fossa, ae, f – яма, канава, рів
fovea, ae, f – яма
foveo, fovi, fotum, ěre – гріти, зігрівати, піклуватися
fragor, ōris, m – шум, тріск, гул
frango, fregi, fractum, ěre – ламати, розбивати
frater, tris, m – брат
fraus, fraudis, f – обман, неправда
fremo, ui, – , ěre – шуміти, тріщати, ревіти, галасувати
frequens, entis – частий, багатий
frequenter – часто
fretum, i, n – протока
fretus, a, um – довірливий
frigidus, a, um – холодний
frigus, oris, n – холод
frons, ntis, f – лоб, вираз обличчя
fructuōsus, a, um – родючий, вигідний, прибутковий
fructus, us, m – плід
frumentarius, a, um – хлібний
frumentum, i, n – хліб (в зерні)
fruor, fruitus (fructus) sum – насолоджуватися, користуватися
frustra – марно, дарма
frux, gis, f – плід

fuga, ae, f – втеча, біг
fugio, fugi, fugitum, ěre – тікати
fulgeo, lsi, –, ěre – блищати, виблискувати, сяяти
fulgur, uris, n – блискавка
fulmen, ĩnis, n – блискавка
fulmino, āvi, ātum, āre – метати блискавки, трясти
fumus, i, m – дим
fundamentum, i, n – основа
funditus – вщент, зовсім
fundo, fudi, fustum, ěre – лити, проливати, розсіювати, розбивати
fungor, functus sum frui – виконувати
funus, eris, n – похорони
fur, furis, m – злодій
furca, ae, f – вила
furor, ōris, m – сказ, безумство
furtum, i, n – крадіжка
futurus, a, um – майбутній

G

Gaius Iulius Caesar – Гай Юлій Цезар
Gaius, i, m – Гай
galea, ae, f – шолом
Galli, ōrum, m – галли
Gallia, ae, f – Галлія
Gallicus, a, um – галльський
gallīna, ae, f – курка
gallinaceus, a, um – курячий
gallus, i, m – півень
Garumna, ae, f – Гарумна (річка)
gaudeo, gavīsus sum, gaudēre – радіти
gaudium, i, n – радість, насолода
gelidus, a, um – холодний
gelo, āvi, ātum, āre – заморожувати
gelu, us, n – мороз, холод
gemīni, ōrum, m – близнюки
gemma, ae, f – коштовний камінь
gemo, ui, itum, ěre – стогнати
gener, eri, m – зять
genero, āvi, ātum, āre – народжувати, створювати
gens, gentis, f – рід, плем'я
genu, us, n – коліно, покоління
genus, ěris, n – рід, вид, походження
geometria, ae, f – геометрія

Germania, ae, f – Германія
germanus, a, um – рідний, єдинокровний, справжній
Germānus, i, m – германець
gero, gessi, gestum, ěre – вести, діяти, нести
gesto, āvi, ātum, āre – носити, приносити, нести
gestus, a, um – принесений
gigno, genui, genitum, ěre – народжувати, зростати
gladiatorius, a, um – гладіаторський
gladius, ii, m – меч
glans, ndis, f – жолудь
gloria, ae, f – слава
glorior, atus sum, ari – хвалитися
gloriōsus, a, um – славетний
gradior, gressus sum, gradi – ступати, ходити
gradus, us, m – крок, ступінь
Graecia, ae, f – Греція
Graecus, a, um – грецький
Graecus, i, m – грек
gramen, inis, n – трава
grammatica, ae, f – граматики
grammaticus, i, m – граматики, філолог
grando, inis, f – град
Granicus, i, m – Гранік
granum, i, n – зернина, дрібка
gratiā (Gen.) – заради, для
gratiā, ae, f – подяка, прихильність, приязнь, приятельські відносини
gratiam habere/agere – дякувати
gratulor, atus sum, ari – вітати
gratus, a, um – приємний, вдячний
gravidus, a, um – вагітний, обтяжений
gravis, e – важкий
gravo, āvi, ātum, āre – обтяжувати
grego, āvi, ātum, āre збирати в отару
grex, gis, f – отара, натовп
gubernātor, ōris, m – керманіч
guberno, āvi, ātum, āre – правити, керувати
gustus, us, m – смак
gutta, ae, f – крапля
gymnasium, ii, n – гімнасій

Н

habeo, ui, itum, ěre – мати, володіти, вважати
habito, āvi, ātum, āre – проживати

habitus, us, m – зовнішність, вигляд
haec; haec – див. hic
haereo, haesi, haesum, ēre – загрузнути
haesito, āvi, ātum, āre – коливатися
Hamilcar, āris, m – Гамількар
hamus, i, m – гачок
Hannibal, ālis, m – Ганнібал
harena, ae, f – пісок
hasta, ae, f – спис
haud – не
haudquāquam – зовсім не
haurio, hausi, haustum, ĩre – черпати
hebedo, āvi, ātum, āre – послаблювати, затуляти
Hector, ōris, m – Гектор
Helena, ae, f – Гелена
Helvetii, orum, m – гельвети
Heraclitus, i, m – Геракліт
herba, ae, f – трава
Hercūles, is, m – Геркулес
heres, ēdis, m – спадкоємець
heri – вчора
Herodotus, i, m – Геродот
heros, is, m – герой
herus, i, m – хазяїн, господар
Herodōtus, i, m – Геродот
hesternus, a, um – вчорашній
heu! – на жаль! шкода!
hibernus, a, um – зимовий
Hiberus, a, um – іберійський (іспанський)
Hiberus, i, m – іберієць, Ібер (назва річки)
hic – тут
hic, haec, hoc – цей, ця, це
hiems, hiemis, f – зима
hilāris, e – веселий
hinc – звідси
Hippocrātes, is, m – Гіппократ (грецький лікар)
hircus, i, m – козел
hirundo, inis, f – ластівка
Hispania, ae, f – Іспанія
historia, ae, f – історія
historicus, i, m – історик
hodie – сьогодні
Homērus, i, m – Гомер

homo, ĩnis, m – людина
honestas, ātis, f – чесність
honestus, a, um – чесний, гідний, шановний, поважний
honor, ōris, m – честь, повага
honoratus, a, um – шановний
honos, ōris, m – почесть, пошана, почесна посада
hora, ae, f – година
Horatius, i m Горацій
horreo, ui, –, ēre – цїпенїти, мерзнути, тремтіти, лякатися
horresco, horruī, –, ěre – здригатися, жахатися, ставати дїбки, бушувати
horribilis, e – страшний, жахливий
horridus, a, um – страшний, суворий
hortor, atus sum, ari – підбадьорювати, умовляти, переконувати
hortulus, i, m – садок
hortus, i, m – сад
horum – яких, серед яких (див. hic)
hospes, itis, m – іноземець, гїсть
hostia, ae, f – жертвна тварина, жертва
hostĭlis, e – ворожий
hostis, is, m – ворог
huc – сюди, до цього
humanitas, ātis, f – гуманність
humānus, a, um – людський, людяний
humerus, i, m – плече
humĭlis, e – низький
humus, i, f – земля

I

iaceo, cui, ēre – лежати
iacio, ieci, iactum, ěre – кидати
iacto, āvi, ātum, āre – кидати
iam – вже
ianua, ae, f – двері
Ianus, i, m – Янус
ibant – ішли (див. eo)
ibi – там
ibĭdem – там же
Icārus, i, m – Ікар
ico (icio), ici, ictum, ěre – бити, влучати, вражати
ictus, us, m – удар
idcirco – тому, з цієї причини
idem, eādem, idem – той же самий
identidem adv. – неодноразово, постійно

idoneus, a, um – зручний, придатний
Idus, uum, f – Іди
igitur – отже
ignārus, a, um – незначний, недосвідчений
ignavia, ae, f – бездіяльність
ignāvus, a, um – боязкий
ignis, is, m – вогонь
ignorantia, ae, f – незнання
ignoro, āvi, ātum, āre – не знати, не вміти
ignosco, nōvi, nōtum, ěre – вибачати
ignōtus, a, um – невідомий, незнайомий
Ilion, i, n – Іліон (Троя)
ille, illa, illud – той, та, те
illic – там
illudo, lusi, lusum, ěre – грати, насміхатися
illustris, e – світлий, знаменитий
illustro, āvi, ātum, āre – освітлювати
imāgo, ĩnis, f – зображення, образ
imber, imbris, m – дощ
imitatio, ōnis, f – наслідування
imitor, atus sum, ari – наслідувати
immānis, e – величезний, лютий
immensus, a, um – безмірний, величезний
immineo, -, -, ěre – загрожувати
immitto, misi, missum, ěre – відпускати, посилати
immo; imo – ні, навпаки, навіть, мало того
immoderate – не помірно
immolo, āvi, ātum, āre – приносити жертви
immortālis, e – безсмертний
immōtus, a, um – нерухомий
immunis, e – вільний від податків, непричетний
immunitas, atis, f – пільга, свобода
impedio, ĩvi, ĩtum, ĩre – перешкоджати, заважати, утримувати
impello, puli, pulsum, ěre – приводити в рух, відштовхувати,
вражати, заважати, штовхати, спонукати
impenetrabilis, e – непроникний, недоступний
imperātor, ōris, m – імператор, полководець
imperĭtus, a, um – недосвідчений; безрозсудний
imperium, ĩi, n – влада, імперія
impero, āvi, ātum, āre – володарювати, наказувати
impertio, ĩvi, ĩtum, ĩre – давати, надавати
impetro, āvi, ātum, āre – домагатися
impetus, us, m – напад, натиск

impīus, a, um – нечестивий, злочинний
impleo, ēvi, ētum, ēre – наповнювати
imploro, āvi, ātum, āre – слізно благати, просити
impono, posui, positum, ěre – класти, накладати
importo, āvi, ātum, āre – ввозити
impotens, entis – безсилий
imprīmis – перш за все, особливо
improbitas, atis, f – негідність, безсоромність, зухвалість
improbus, a, um – анебний, поганий, негідник
improvīsus, a, um – несподіваний, раптовий
impudens, entis – безсоромний
impendeo, –, –, ěre – висіти, загрожувати
impendo, pendī, pensum, ěre – витратити, присвячувати
in (Acc., Abl.) – в, у, на
inānis, e – марний
inaratus, a, um – незораний
incēdo, cessi, cessum, ěre – ходити; з’являтися, іти, охоплювати
incendium, ii, n – пожежа, вогонь
incendo, cendi, censum, ěre – запалювати, підпалювати
incertus, a, um – сумнівний, хиткий, невизначений, невідомий, неясний
incido, cidi, –, ěre – падати, потрапляти, впадати, (з Dat) нападати
incipio, cēpi, septum, ěre – починати, починатися
incito, āvi, ātum, āre – викликати
inclinatio, ōnis, f – коливання
inclūdo, clūsi, clūsum, ěre – містити
incognītus, a, um – невідомий
incōla, ae, m – житель, мешканець
incolo, colui, cultum, ěre – жити, населяти
incolumis, e – неушкоджений
incommodum, i, n – незручність, неприємність
incommodus, a, um – незручний
incorruptus, a, um – непошкоджений, непорочний, непідкупний
incredībilis, e – неймовірний
incultus, a, um – необроблений
incumbo, cubui, cubitum, ěre – старанно займатися
incunabula, orum, n – пелюшки, початок
incurro, curre, cursum, ěre – наступати, кидатися, наштотхнутися, зазнавати, трапитися
inde – згодом, внаслідок цього
index, icis, m – вказівний палець, зміст, покажчик
India, ae, f – Індія
indico, āvi, ātum, āre – визначати

indīco, dixi, dictum, ēre – оголошувати
indignor, atus sum, ari – обурюватися
indignus, a, um – негідний, ганебний
indiscrete – однаково, байдуже
individuus, a, um – неподільний
indoctus, a, um – неписьменний
indūco, duxi, ductum, ēre – вносити, зображати, представляти, схиляти
indulgeo, dulsi, dultum, ēre – потурати
induo, ui, ūtum, ēre – одягати, засвоювати, покривати
Indus, i, m – індієць
industria, ae, f – старанність, працьовитість
ineo, ii, itum, īre – починатися, наступати, вступати, укладати
iners, ertis – бездіяльний, лінивий, нерухомий
inertia, ae, f – бездіяльність, лінощі
infans, antis, m, f – дитина, немовля
infans, antis – маленький
infelicitas, atis, f – нужденність, нещастя
infelix, icis – нещасний, безплідний
infēri, ōrum, m – жителі підземного царства, ті, хто перебувають у пеклі, померлі
inferior, ius – нижній
infero, intuli, illātum, inferre – вносити, приносити, заподіювати
inferus, a, um – підземний, що відноситься до царства мертвих
infesto, āvi, ātum, āre – непокоїти, загрожувати, переслідувати
infestus, a, um – ворожий; жорстокий
infidus, a, um – ненадійний
infimus, a, um – найнижчий, найнезначніший
infinītus, a, um – безмежний, незліченний
infirmitas, atis, f – немічність, безсилля, слабкість; хвороба
infirmus, a, um – слабкий, немічний
inflammo, āvi, ātum, āre – запалювати
inflo, āvi, ātum, āre – надувати
influo, fluxi, fluxum, ēre – текти, впадати
informis, e – огидний, жакливий
ingeniōsus, a, um – талановитий, обдарований
ingenium, i, n – натура, дарування, розум, талант
ingens, entis – величезний
ingentiosus, a, um – величезний, найбільший
ingenuus, a, um – вільнонароджений, благородний
ingrātus, a, um – невдячний
ingredior, gressus sum, gredi – вступати, входити, ходити, іти, проходити

inhonestus, a, um – ганебний
inhumānus, a, um – нелюдський
iniicio, iēcī, iectum, ěre – накидати, вселяти, наводити, порушувати
inimīcus, a, um – ворожий, шкідливий
inimīcus, i, m – ворог, противник
inīquus, a, um – незручний, несправедливий
initio – спочатку
initium, ii, n – початок
iniuria, ae, f – образа, несправедливість
iniustus, a, um – несправедливий
innocens, entis – невинний
innocentia, ae, f – невинність
innumerābilis, e – незліченний, незчислений
inopia, ae, f – бідність, нестача
inops, opis – бідний
inquam v.defect. – говорити
inquirō, sīvi, sītum, ěre – шукати, розшукувати, шукати підставу для
insanābilis, e – невиліковний
insania, ae, f – безумство
insānus, a, um – божевільний
inscius, a, um – необізнаний
inscribo, scripsi, scriptum, ěre – надписувати
inscriptio, ōnis, f – напис
insidiae, arum, f – засідка, підступність, підступ
insipiens, entis – безрозсудний
instituo, ui, ūtum, ěre – встановлювати, ставити, розміщувати
institutio, onis, f – спосіб дії, настанова, учення
institutūm, i, n – встановлення, образ
insto, stiti, –, āre – наближатися, наполягати, насуватися, переслідувати
instrumentum, i, n – знаряддя, засіб
instruo, struxi, structum, ěre – влаштовувати, забезпечувати, озброювати
insūla, ae, f – острів
insum, fui, –, esse – знаходитися
intactus, a, um – незайманий, збережений, нерозглянутий, цілий
integer, gra, grum – неушкоджений, цілий
intellĕgo, lexi, lectum, ěre – відчувати, дізнаватися, мислити, розуміти
intemperans, antis – не поміркований; нахабний
intempesťivus, a, um – невчасний
intendo, tendi, tentum, ěre – натягувати, замислювати
inter (Acc.) – між
interclūdo, clūsi, clūsum, ěre – відрізувати
interdum – іноді, зрідка

intereo, itum, ĩre – гинути, зникати
interficio, feci, fectum, ěre – нищити, убивати
interim – тим часом
interpres, etis, m – тлумач
interrogo, āvi, ātum, āre – питати
intersum, fui, –, esse – брати участь; interest важливо
intexo, texui, textum, ěre – встромлювати, вплітати, примішувати, приєднувати
intolerabilis, e – нестерпний
intra (Acc.) – всередині, в
intro – всередину, в дїм
intro, āvi, ātum, āre – входить, вступати
introdūco, duxi, ductum, ěre – вводити
inultus, a, um – безкарний
inutilis, e – даремний
invādo, vāsi, vāsum, ěre – входить, нападати
invenio, vēni, ventum, ĩre – знаходити, одержувати, винаходити
inventor, ōris, m – винахідник
investigatio, ōnis, m – дослідження
investigo, āvi, ātum, āre – відшукувати
invideo, vīdi, vīsum, ěre – заздрити
invidia, ae, f – заздрість, ненависть
invīsus, a, um – ненависний
invito, āvi, ātum, āre – запрошувати, пропонувати
invitus, a, um – неохочий
invius, a, um – непрохідний
involvere, volvi, volutum, ěre – вкочувати, загортати, маскувати, вкратися
iocor, atus sum, ari – жартувати
iocosus, a, um – жартівливий
iocus, i, m – жарт
ipse, ipsa, ipsum – сам, він
ira, ae, f – гнів
iracundia, ae, f – гнівливість
irascor, –, irasci – сердитися, гніватися
irātus, a, um – розгніваний
irrideo, rīsi, rīsum, ěre – насміхатися, висміювати
irriġo, āvi, ātum, āre – зрошувати
irrito, āvi, ātum, āre – драгувати, розгнівати
irritus, a, um – марний
irrumpe, rūpi, ruptum, ěre – вторгтися
is, ea, id – цей, той, він
Isocrātes, is, m – Ісократ

iste, ista, istud – цей, той
ita – так, таким чином
Italia, ae, f – Італія
Itālus, a, um – італійський
itaque – тому, таким чином
item – також
iter, itinēris, n – шлях, дорога, похід
iterum – знов, удруге
iucundus, a, um – приємний
Iulia, ae, f – Юлія
iungo, iunxi, iunctum, ěre – з'єднувати
Iuno, ōnis, f – Юнона
Iuppiter, Iovis, m – Юпітер
iurisprudentia, ae, f – правознавство
iustitia, ae, f – правосуддя, справедливість
iustus, a, um – справедливий
iuvenis, is, m – юнак
iuventus, ūtis, f – молодість, юність
iuvo, āvi, ātum, āre – допомагати, підтримувати
iubeo, iussi, iussum, ěre – наказувати, просити
iucunditas, ātis, f – приємність
iucundus, a, um – приємний, цікавий
iudex, icis, m – суддя
iudicium, i, n – суд, думка
iudico, āvi, ātum, āre – судити, вважати
Iulius, i, m – Юлій (чоловіче ім'я)
iumentum, i, n – в'ючна тварина
iungo, iunxi, iunctum, ěre – єднати, зв'язувати
Iunius, i, m – червень
Iuno, ōnis, f – Юнона
Iuppiter, Iovis, m – Юпітер
iuro, āvi, ātum, āre – присягатися
ius, iuris, n – право, суд
iusiurandum, i, n – клятва, присяга
iussu – за наказом
iussus, us, m – наказ
iustitia, ae, f – справедливість
iustus, a, um – справедливий, належний
Iuvenalis, is, m – Ювенал
iuvenis, is, m – хлопець, молода людина
iuventus, ūtis, f – молодість, юність
iuvo, āvi, iūtum, āre – допомагати

К

Kalendae, arum f тільки pl календи (перший день місяця римського календаря)

Karthaginiensis, is, m – карфагенянин

Karthago, inis, f – Капфаген

L

lābor, lapsus sum, labi – ковзати, вислизати, текти, падати, минати

labor, ōris, m – праця, зусилля

laboro, āvi, ātum, āre – працювати

labyrinthum, i, m – лабіринт

lac, lactis, n – молоко

Lacedaemonius, ii, m – спартанець

lacero, āvi, ātum, āre – роздирати, шматувати, руйнувати, ляяти

lacertus, i, m – м'язи плеча

laccio, i, m, ātum, ēre – викликати, примушувати, турбувати

lacrima, ae, f – сльоза

lacus, us, m – озеро

laedo, laesi, laesum, ēre – ображати, шкодити, дратувати, гнівити

laetitia, ae, f – радість, веселість

laetor, atus sum, ari – радіти

laetus, a, um – веселий, щасливий

laevus, a, um – лівий

lana, ae, f – вовна

laneus, a, um – вовняний

languedo, ui, -, ēre – слабувати

languidus, a, um – млявий, ледачий

lapillus, i, m – камінчик, коштовний камінь

lapis, idis, m – камінь

lapsus, us, m – помилка

largus, a, um – рясний, багатий

lassus, a, um – втомлений

lateo, ui, -, ēre – бути прихованим

lateritius, a, um – цегляний

Latīne – латиною

Latīnus, a, um – латинський

Latīnus, i, m – латинянин

Latium, ii, n – Лациї (область, розташована навкруги Рима)

latum див. ferro

latus, a, um – широкий

latus, ēris, n – бік, сторона, фланг

laudatio, ōnis, f – похвала, похвальне слово

laudātor, ōris, m – той, що хвалить
 laudo, āvi, ātum, āre – хвалити
 laurus, i, f – лавр, лаврове дерево
 laus, laudis, f – хвала, слава, честь
 lavo, lavi, lautum (lotum), āre – мити
 lectio, ōnis, f – читання
 lector, ōris, m – читач
 lectus, i, m – ліжко
 legatio, ōnis, f – посольство
 legātus, i, m – посол
 legio, ōnis, f – легіон
 lego, legi, lectum, ěre – читати, збирати
 lenio, īvi, itum, ĩre – послабляти
 lenis, e – м'який
 lenitas, ātis, f – м'якість, повільність
 lente – повільно
 lentus, a, um – гнучкий, липучий, застиглий, повільний, нерішучий,
 довготривалий
 leo, ōnis, m – лев
 Leonidas, ae, m – Леонід
 leoninus, a, um – лев'ячий
 lepide – гарно, чудово, чарівно, забавно
 lepus, oris, m – заєць
 letālis, e – смертельний
 letum, i, n – смерть, загибель
 levis, e – легкий, спокійний, легковажний
 levo, āvi, ātum, āre – полегшувати, пом'якшувати, зменшувати,
 радувати
 lex, legis, f – закон
 libellus, i, m – книжка
 libenter – охоче
 libenter (від libens) охоче
 liber, a, um – вільний
 liber, bri, m – книга
 liber, era, erum – вільний; відвертий
 liber, libri, m – книга
 liberālis, e – належний вільній людині, благородний, щедрий
 libĕri, ōrum – діти
 libero, āvi, ātum, āre – звільняти
 libertas, ātis, f – воля, свобода
 libertīnus, i, m – вільновідпущений
 libet, libuit безособ. – бажано
 Libitīna, ae, f – Лібітіна (богиня смерті і поховання); перен. смерть

Libya, ae, f – Лівія
licet, licuit безособ. – можна; з Coni. хай, хоча
Licinius, i, m – Ліциній
ligneus, a, um – дерев'яний
lignum, i, n – дрова
ligo, āvi, ātum, āre – зв'язувати
limen, inis, n – поріг, вихід
limitatio, onis, f – встановлення, визначення
limōsus, a, um – мулистий
linea, ae, f – межа, лінія
lingua, ae, f – мова, язик
linquo, liqui, –, ēre – залишати, покидати
linteum, i, n – полотно
liqueo, liqui, –, ēre – бути ясним
liquidus, a, um – рідкий, водяний, прозорий
liquor, oris, m – рідина
lis, litis, f – тяжба
litigo, āvi, ātum, āre – сваритися, сперечатися, судитися
littera, ae, f – буква, лист, письменність, науки
litus, oris, n – берег (морський)
Livius, ii, m – Лівій
locum, i, n – місце
locuples, ētis – багатий, щедрий
locus, i, m – місце, місцевість
longe – довго, набагато, абсолютно
longiquus, a, um – далекий, віддалений
longitūdo, ĩnis, f – тривалість
longus, a, um – довгий, тривалий
loquax, ācis – балакучий
loquor, locūtus sum, loqui – говорити
lorica, ae, f – панцир
luceo, luxi, –, ēre – світити
lucerna, ae, f – ліхтар, світильник
Lucretius, i, m – Лукрецій
lucrum, i, n – прибуток, нажива
luctor, atus sum, agi – боротися
ludibrium, ii, n – предмет забави, насмішка, обман, насильство
ludo, lusi, lusum, ēre – грати, пустувати
ludus, i, m – гра, забава
lugeo, luxi, (luctum), ēre – журитися, бути в траурі
lumen, inis, n – світло, світоч
luna, ae, f – місяць
lupa, ae, f – вовчиця

lupus, i, m – вовк
luscinia, ae, f – соловей
luscinus, a, um – одноокий
lusus, us, m – гра
lux, lucis, f – світло, день
luxuria, ae, f – розкіш
Lycurgus, i, m – Лікурґ (спартанський законодавець)
Lydia, ae, f – Лідія
lyra, ae, f – ліра
Lysander, dri, m – Лісандр (чоловіче ім'я)
Lysippus, i, m – Лісипп (грецький скульптор)
laudabilis, e – похвальний

М

Macēdo, ōnis, m – македонець
Macedonia, ae, f – Македонія
machīna, ae, f – механізм, машина
Maecēnas, ātis, m – Меценат (чоловіче ім'я)
maereo, ui, –, ēre – горювати, засмучуватися
maeror, ōris, m – горе, печаль
magis – більше
magister, tri, m – вчитель
magistra, ae, f – вчителька
magistrātus, us, m – посада, службовець
magnanimus, a, um – мужній
magnificentia, ae, f – пишність
magnificus, a, um – чудовий, розкішний
magnitūdo, inis, f – величина, велич
magnopere – дуже
magnus, a, um – великий
magus, i, m – маг, жрець
maiestas, ātis, f – велич
maior, ius, oris compar. до magnus
maiores, um, m – пращури
Maius, i, m – травень
male – погано
maledico, dixi, dictum, ēre – сварити, ляяти
maledictum, i, n – лайка
maleficium, ii, n – лиходійство, злочин
malignitas, ātis, f – злість, недобррозичливість
malo, malui, malle – більше бажати, вважати за краще
mālum, i, n – зло, нещастя
mālum, i, n – яблуко
malus, a, um – поганий

mancipium, i, n – купівля
mando, āvi, ātum, āre – доручати, передавати
mando, mandī, mansum, ěre – жувати
mane – рано, вранці
maneo, mansī, mansum, ěre – залишатися, перебувати
manipūlus, i, m – жменя, маніпул
Manlius, i, m – Манлій (чоловіче ім'я)
manumitto, mīsi, mittum, ěre – відпустити на волю
manus, us, f – рука
Marāthon, ōnis, f – Марафон
Marathonius, a, um – марафонський
Marcus, i, m – Марк
mare, is, n – море
margarīta, ae, f – перлина, перли
margo, inis, m – край, межа
marītūmus, a, um – морський
marītus, i, m – чоловік
marmor, oris, n – мармур
marmoreus, a, um – мармуровий
Maro, ōnis, m – Марон (чоловіче ім'я)
Mars, Martis, m – Марс
Martialis, is, m – Марціал
Martius, i, m – березень
mater, tris, f – мати
matrōna, ae, f – матрона, заміжня жінка
matūro, āvi, ātum, āre – прискорювати, дозрівати
matūrus, a, um – дозрілий, стиглий, передчасний
maxime – найбільше
maxīmus, a, um – найбільший
Medea, ae, f – Медея (жіноче ім'я)
medeor, –, eri – лікувати, зцілювати
medicamentum, i, n – ліки
medicīna, ae, f – медицина
medicus, a, um – лікарський
medīcus, i, m – лікар
mediocris, e – середній, посередній
mediocritas, ātis, f – посередність, помірність
meditor, atus sum, ari – обмірковувати, задумувати, вивчати, вправлятися
medius, a, um – середній, проміжний
mel, mellis, n – мед
melior, ius, ōris compar. до bonus
Melpomene, es, f – Мельпомена (одна з муз)

membrum, i, n – частина тіла
memini, meminisse – пам'ятати; memento – пам'ятай
memor, oris, m – той, що пам'ятає
memorabilis, e – достопам'ятний
memoria tenēre – пам'ятати
memoria, ae, f – пам'ять
memoro, āvi, ātum, āre – нагадувати, згадувати
mendacium, i, n – брехня, обман, вигадка
mendax, ācis – брехливий
mendīcus, i, m – жебрак
mens, mentis, f – розум, мислення, думка
mensa, ae, f – стіл
mensis, is, m – місяць
mentior, itus sum, iri – брехати, вигадувати
mercātor, ōris, m – купець
mercatūra, ae, f – торгівля
merces, ēdis, f – винагорода, платня
Mercurius, i, m – Меркурій
mergo, rui, ritum, ěre – заслужувати
mergo, mersi, mersum, ěre – занурювати, пірнати, топити
meridies, ei, m – полудень
meritum, i, n – послуга, добрий вчинок, заслуга
meritus, a, um – заслужений, достойний
merx, mercis, f – товар
messis, is, f – жнива
metallum, i, n – метал
metior, mensus sum, iri – міряти, вимірювати, відміряти
meto, messui, messum, ěre – жати
metuo, ui, –, ěre – боятися
metus, us, m – страх, побоювання
meus, a, um – мій
mico, cui, –, āre – виблискувати, блищати
migratio, ōnis, f – переселення
migro, āvi, ātum, āre – переїжджати, переселятися
miles, ĩtis, m – воїн
milia, ium – тисячі
militāris, e – військовий
militia, ae, f – війна
milito, āvi, ātum, āre – воювати, боротися
mille – тисяча
millesīmus, a, um – тисячний
Miltiādes, is, m – Мільтіад
minax, acis – погрозливий

Minerva, ae, f – Мінерва
minime – найменше, зовсім ні, аніскільки, принаймні
minimus, a, um superl. до parvus
minister, tri, m – слуга
ministerium, i, n – заняття, справа
minitor, atus sum, ari – загрожувати
minor, minus, ōris compar. до parvus
Minos, ōis, m – Мінос
minuo, ui, ūtum, ěre – зменшувати
minus – менш
minŭtus, a, um – маленький
mirabilis, e – дивовижний, незвичайний
miraculum, i, n – диво
miror, atus sum, ari – дивуватися, захоплюватися
mirus, a, um – дивовижний
misceo, miscui, mixtum, ěre – змішувати
miser, a, um – нещасний, жалюгідний
miserere, eritus sum, eri – шкодувати, співчувати
miser cordia, ae, f – співчуття
mitigo, āvi, ātum, āre – послаблювати, приборкувати
mitto, misi, missum, ěre – кидати, посилати, відправляти
mobilis, e – рухомий, скороминучий
moderatio, ōnis, f – поміркованість
moderātus, a, um – поміркований, розсудливий, стриманий
modicus, a, um – помірний
modus, i, m – міра, спосіб, віршовий розмір
moenia, ium, n – міські стіни, укріплення
moles, is, f – громада, маса
molestia, ae, f – незадоволення, неприємність, клопіт
molestus, a, um – неприємний, важкий, обтяжливий
mollio, īvi, ītum, ěre – пом'якшувати, розм'якшувати
mollis, e – м'який, ніжний, пріємний, вразливий
momentum, i, n – обставина, мить
moneo, ui, itum, ěre – радити, умовляти, просити, попереджати
mons, montis, m – гора; гірський ланцюг
mons, montis, m – гора
monstro, āvi, ātum, āre – показувати, вказувати
monstrum, i, n – чудовисько
montanus, a, um – гірський
monumentum, i, n – пам'ятник
mora, ae, f – зволікання, зупинка, затримка
morbus, a, um – хворий
morbus, i, m – хвороба

mordeo, momordi, morsum, ēre – кусати
moriōr, mortuus sum, mori – вмирати
moror, atus sum, ari – пробути, залишатися
mors, mortis, f – смерть
morsus, us, m – укус
mortālis, e – смертний
mortalitas, ātis, f – смертність
mortifer, fera, ferum – смертоносний
mortuus, a, um – мертвий
mos, moris, m – звичай, характер
motus, us, m – рух; terrae m. землетрус
moveo, movi, motum, ēre – рухати, порушувати, викликати, хвилювати
mox – швидко; quam m. чи скоро
mula, ae, m, f – мул
mulceo, mulsi, mulsum, ēre – гладити, заспокоювати, полегшувати
multitūdo, inis, f – маса, населення
multum – дуже, вельми
multus, a, um – численний
mundus, i, m – світ, всесвіт
munia, ium, n – обов'язки, заняття
munio, i, vī, itum, ire – укріплювати, захищати
munus, eris, n – дар, подарунок, послуга, обов'язок, служба
murus, i, m – стіна, мур
mus, muris, m – миша
Musa, ae, f – Муза
musca, ae, f – муха
mutatio, ōnis, f – зміна
muto, āvi, ātum, āre – змінювати
mutus, a, um – німий, безмовний

N

Naevius, i, m – Невій (римський поет)
nam – бо, адже
namque – саме, тому що, насправді, дійсно
nanciscor, nactus sum, nanci – одержувати
narro, āvi, ātum, āre – розповідати
nascor, natus sum, nasci – народжуватися
Nasīca, ae, m – Назіка
natālis, e – що відноситься до дня народження; dies n. день народження
natio, ōnis, f – народ
nato, āvi, ātum, āre – плавати

natūra, ae, f – природа
 naturālis, e – природний
 natus, i, m – син; pl діти
 naufragium, i, n – корабельна аварія
 naufrāgus, i, m – потерпілий у корабельній аварії
 nauta, ae, m – моряк
 navālis, e – морський
 navigatio, ōnis, f – плавання
 navigium, i, n – корабель
 navigo, āvi, ātum, āre – плавати
 navis, is, f – корабель
 navita, ae, m – моряк
 ne – хай не; (finale) щоб не; як би не
 ne – чи
 Neapōlis, is, f – Неаполь
 nebula, ae, f – туман
 несе див. neque
 necessarius, a, um – необхідний, близький, споріднений
 necesse (est) – необхідно
 necessitas, ātis, f – необхідність
 несе – чи не
 несе, āvi, ātum, āre – вбивати, знищувати
 nectar, aris, n – нектар
 nefas (est) – не можна
 neglegens, entis – недбалий
 neglegentia, ae, f – недбалість, безпечність
 neglego, exi, ectum, ege – нехтувати
 nego, āvi, ātum, āre – заперечувати, відмовляти
 negotium, ii, n – заняття, справа
 nemo – ніхто
 nemus, ōris, m – гай, ліс
 nepos, ōtis, m – онук
 Neptūnus, i, m – Нептун
 несе – і не; n... n. ні... ні
 неqueo, quīvi, quitum, quire – не могли
 neququam adv. – даремно, марно, безкарно, безпідставно
 nequitia, ae, f – непридатність, зіпсованість, легковажність, недбалість
 Nero, ōnis, m – Нерон
 nervus, i, m – жила, нерв
 nescio, īvi, ītum, īre – не знати
 neuter – ані той ані інший
 neve – і не
 нех, necis, f – страга, смерть

ni – якщо не
niger, gra, grum – чорний
nihil – ніщо
nil див. nihil
Nilus, i, m – Ніл
nimis – дуже
nimius, a, um – великий, надзвичайний, надмірний
ningit, ninxit, –, ěre – безособ. йде сніг
nisi – якщо не, окрім
nisus, us, m – зусилля
nitor, nisus (nixus), sum – спиратися, прагнути
nitor, ōris, m – блиск, світло
niveus, a, um – білосніжний
nix, nivis, f – сніг
nobīlis, e – відомий, знаменитий
nobilitas, ātis, f – благородність, знатність
nocens, entis – шкідливий
poco, cui, citum, ěre – шкодити
noctu – вночі
noctua, ae, f – сова
nocturnus, a, um – нічний
nolo, nolui, –, nolle – не хотіти
nomen, ĩnis, n – назва, ім'я
nomino, āvi, ātum, āre – називати
non – не
non solum ... sed etiam – не тільки, ... але також
nonagesīmus, a, um – дев'яностий
nonaginta – дев'яносто
pondum – ще не
ponne – невже не
nonnullus, a, um – деякий
nonnunquam (=non + nunquam) – іноді
ponus, a, um – дев'ятий
pos – ми
posco, novi, notum, ěre – пізнавати
posmet – ми самі
noster, tra, trum – наш
noto, āvi, ātum, āre – зазначати
notus, a, um – відомий
novem – дев'ять
novissime adv. – нещодавно, нарешті
novus, a, um – новий
nox, noctis, f – ніч

nubes, is, f – хмара
 nubilum, i, n – хмари, похмура погода
 nubilus, a, um – хмарний, похмурий, сумний
 nubo, nupsi, nuptum, ęre – виходити заміж
 nudus, a, um – голий
 nugae, arum, f – дурниці
 nullus, a, um – ніякий, жоден
 num – невже, чи
 Numa Pompilius – Нума Помпілій
 Numa, ae, m – Нума
 numęro, avi, atum, are – рахувати
 numęrus, i, m – число, кількість
 nummus, i, m – монета; pl гроші
 nunc – тепер
 nunquam – ніколи
 nuntio, avi, atum, are – сповіщати, повідомляти
 nuntius, i, m – вісник
 nuper – нещодавно
 nuptiae, arum, f – шлюб
 nusquam – ніде, нікуди
 nutrio, tvi, itum, ire – вигодовувати
 nux, nucis, f – горіх
 nymphae, ae, f – нимфа
 nesco, avi, atum, are – вбивати

O

ob (Abl.) – внаслідок, через
 obduco, duxi, ductum, ęre – приводити, додавати, вкривати
 obiurgo, avi, atum, are – засудити, лаяти
 obicio, ięci, ięctum, ęre – кидати, надати, накидати
 obligatio, onis, f – зобов'язання
 obliquus, a, um – косий, непряий, нахилений
 oblivio, onis, f – забуття
 obliviscor, oblitus sum, oblivisci – забувати
 oblongus, a, um – продовгуватий
 oboedio, tvi, itum, ire – підкорятися
 obscuro, avi, atum, are – затьмарюватися
 obscurus, a, um – темний, незрозумілий
 obsequium, i, n – послужливість, догідливість
 obsequor, secutus sum, sequi – підкорятися, потурати
 observo, avi, atum, are – стежити, спостерігати, підстерігати, дотримуватися
 obses, idis, m – заручник

obsideo, sēdi, sessum, ēre – брати в облогу
obsidio, ōnis, f – облога
obsoletus, a, um – ветхий, старий
obsto, stiti, –, āre – опиратися, протидіяти, перешкоджати
obstrepo, strepui, strepitum, ěre – шуміти
obstupesco, stupui, –, ěre – ціпеніти
obsum, fui, –, esse – заважати, шкодити
obtineo, tinui, tentum, ēre – займати, дотримувати
obumbro, āvi, ātum, āre – затемнювати, затьмарювати
obviam – назустріч
obvius, a, um – зустрічний
occasio, ōnis, f – випадок, привід, нагода
occāsus, us, m – захід
occīdo, cīdi, cāsum, ěre – падати, заходити (про небесні світила)
occīdo, cīdi, cīsum, ěre – вбивати, знищувати
occupo, āvi, ātum, āre – захоплювати, займати
Oceānus, i, m – океан
Octaviānus, i, m – Октавіан
octāvus, a, um – восьмий
octingentesīmus, a, um – вісімсотий
octo – вісім
ocūlus, i, m – око
odī, –, odisse – ненавидіти
odiōsus, a, um – ненависний
odium, i, n – ненависть
odor, ōris, m – запах, пахощі
Oedīpus, i, m – Едіп
offensio, ōnis, f – удар, перешкода, шкода
offero, obtuli, oblātum, offerre – надавати
officio, fēcī, fectum, ěre – перешкоджати
officium, ii, n – обов'язок
Ogygia, ae, f – Огігія
olea, ae, f – оливка
oleo, lui, –, ēre – пахнути
oleum, i, n – масло, олія
olim – колись
olus, eris, n – зелень, овочі
Olympia, ae, f – Олімпія (місцевість в Греції)
Olympia, ōrum, n – Олімпійські ігри
Olympionīces, ae, m – переможець на Олімпійських іграх
Olympius, a, um – олімпійський
Olympus, i, m – Олімп
omen, inis, n – ознака, прикмета

omitto, mīsi, missum, ěre – залишати
omnis, e – весь, всякий
onerarius, a, um – вантажний
onus, ěris, n – вантаж
onustus, a, um – навантажений
opĕra, ae, f – праця, зусилля
operio, perui, pertum, ĩre – закривати
opinio, ōnis, f – думка, погляд
opīnor, atus sum, ari – думати
oportet – слід, потрібно
oppeto, petivi, petitum, ěre – іти назустріч
oppīdum, i, n – місто, містечко
oppōno, posui, positum, ěre – протиставляти
oportūnus, a, um – зручний
oppositus, a, um – протилежний
opprimo, pressi, pressum, ěre – тиснути, пригнічувати
oppugnatio, ōnis, f – облога, штурм
oppugno, āvi, ātum, āre – завойовувати, брати в облогу
ops, opis, f – допомога, підтримка, влада, могутність, засоби, сили, багатство
optīme – найкраще
optīmus, a, um – найкращий
opto, āvi, ātum, āre – бажати
opulentus, a, um – багатий, пишний
opus est – потрібно
opus, ěris, n – твір, праця
ora, ae, f – морський берег, країна, край
oraculum, i, n – оракул, пророцтво
oratio, ōnis, f – промова
orātor, ōris, m – оратор
orbis, is, m – круг, земля
Orcus, i, m – Орк
ordinarius, a, um – звичайний, ординарний
ordo, inis, m – ряд, процесія, лад, суспільне становище
oriens, entis, m – схід
origo, ĩnis, f – походження
origo, ortus sum, iri – виникати, відбуватися, народжуватися
ornātus, a, um – прикрашений
orno, āvi, ātum, āre – прикрашати
oro, āvi, ātum, āre – просити, благати, молити
ortus, us, m – схід, народження
os, oris, n – рот, уста
os, ossis, n – кістка

oscito, —, —, āre – відкривати рот, позіхати
osculator, atus sum, ari – цілувати
osculum, i, n – поцілунок
ostendo, tendi, tentum, ěre – показувати, вказувати, обіцяти; pass.
представлятися
ostentatio, ōnis, f – хвальба
ostento, āvi, ātum, āre – показувати, хвалитися
ostiarus, i, m – сторож
otium, ii, n – відпочинок, дозвілля
Ovidius, ii, n – Овідій
ovis, is, f – вівця
ovum, i, n – яйце
occulto, āvi, ātum, āre – приховувати

Р

rabulum, i, n – пасовище, їжа
paedagōgus, i, m – вихователь
paeninsūla, ae, f – півострів
paenitentia, ae, f – каяття
pagus, i, m – село
palla, ae, f – плащ
pallidus, a, um – блідий
pallium, i, n – плащ
palus, ūdis, f – болото
panis, is, m – хліб
par, paris – рівний, однаковий
par, paris – рівний, парний
parātus, a, um – готовий
parco, reperci, —, ěre – щадити, берегти
parcus, a, um – бережливий, скупий, ощадливий
parens, entis, m, f – батько, мати
pareo, ui, itum, ěre – дотримуватися, підкорятися
paries, etis, m – стіна
pario, reperi, partum, ěre – народжувати, здобувати, одержувати
Paris, idis, m – Паріс
pariter – однаково, рівним чином
paro, āvi, ātum, āre – готувати, влаштовувати
pars, partis, f – частина, сторона
parsimonia, ae, f – ощадливість
particeps, cipis – учасник, причетний
partim adv. – частково
partior, itus sum, iti – ділити
partus, us, m – народження, пологи

parum – мало, недостатньо
parvulus, a, um – дуже маленький
parvus, a, um – малий
pascō, pavi, pastum, ěre – пасти, займатися скотарством, pass.
годуватися
passus, us, m – крок, міра довжини
pastor, ōris, m – пастих
pateo, ui, –, ěre – бути відкритим, простягатися, знаходитися в
розпорядженні
pater, tris, m – батько
paternus, a, um – батьківський
patiens, entis – терплячий, міцний
patientia, ae, f – терпеливість, покірність
rator, passus sum, pati – терпіти, зносити, дозволяти
patres conscripti – сенатори
patria, ae, f – батьківщина
patricius, i, m – патрицій
patrimonium, ii, n – спадок
patrius, a, um – батьківський, успадкований від батьків, стародавній
Patroclus, i, m – Патрокл
patronus, i, m – патрон, покровитель
patulus, a, um – що простягається
paucus, a, um – малий
paulātim – потроху, поступово
paulus, a, um – малий, нечисленний
pauper, eris – бідний
paupertas, ātis, f – бідність
pavo, ōnis, m – павич
pax, pacis, f – мир
peccator, ōris, m – грішник
pecunia, ae, f – гроші
pedes, itis, m – піхотинець
peditātus, us, m – піхота
Peleus, i, m – Пелей
pellis, is, f – шкіра, хутро
pendo, rependi, pensum, ěre – платити
Penelōpe, es, f – Пенелопа
penna, ae, f – пір’я
pererci див. pascō
repuli див. pello
per (Acc.) – через, крізь
perāgo, ěgi, actum, ěre – завершувати
percipio, cēpi, ceptum, ěre – одержувати, сприймати, збирати, засвоювати

perdisco, didīci, – , ēre – добре вивчити
 peregrīnus, i, m – чужоземець
 pereo, ii, itum, īre – гинути
 perficio, feci, fectum, ēre – виготовляти, влаштовувати, виконувати
 perfugium, ii, n – сховище
 Pericles, is, m – Перікл
 periculōsus, a, um – небезпечний
 pericūlum, i, n – небезпека
 perītus, a, um – досвідчений, умілий
 permagnus, a, um – величезний
 permāneo, mansi, –, ēre – залишатися, продовжуватися
 permitto, mīsi, missum, ēre – надавати, доручати, дозволяти
 permoveo, mōvi, mōtum, ēre – хвилювати, торкатися
 permultus, a, um – численний
 pernicies, ēi, f – загибель
 pernosco, nōvi, nōtum, ēre – добре (точно) знати
 peroro, āvi, ātum, āre – завершувати промову
 perpaulus, a, um – дуже малий
 perpes, pētis – постійний, безперервний
 Persa, ae, m – перс
 persequor, secūtus sum, sequi – слідувати, переслідувати, мститися
 persōna, ae, f – особа
 persuādeo, suāsi, suasum, ēre – запевняти, переконувати
 pertinacia, ae, f – наполегливість, впертість
 pervenio, veni, ventum, īre – приходити, прибувати
 pes, pedis, m – нога, стопа
 petītor, ōris, m – шукач
 peto, īvi, ītum, ēre – просити, вимагати
 Petronius, ii, m – Петроній
 Phaedrus, i, m – Федр
 Pharnax, ācis, m – Фарнак
 Philippus, i, m – Філіпп
 philosophia, ae, f – філософія
 philosophor, atus sum, ari – займатися філософією
 philosophus, i, m – філософ
 Phoenices, ium, m – фінікійці
 Phrygia, ae, f – Фрігія (країна)
 physicus, i, m – природодослідник
 pictor, ōris, m – художник, живописець
 pictūra, ae, f – живопис
 pietas, ātis, f – благочестя, любов
 piger, gra, grum – лінивий
 pilum, i, n – дротик, спис

pilus, i, m – волос, волосся
Pindarus, i, m – Піндар
pingo, pinxi, pinctum, ěre – малювати, зображувати
pinguis, e – огрядний
pinus, us, f – сосна
piscor, atus sum, ari – рибалити
Pisistratus, i, m – Пісистрат
pius, a, um – набожний, благочестивий
placeo, cui, citum, ěre – подобатися
placet безособ. – вирішено, до вподоби
placidus, a, um – мирний, спокійний
placo, avi, atum, are – заспокоювати, умилювати
planities, ei, f – рівнина
planta, ae, f – рослина
Plato, onis, m – Платон
plaudo, plausi, plausum, ěre – аплодувати
Plautus, i, m – Плавт
plebs, bis, f – плебс, простий народ
plenus, a, um – повний
plerumque – переважно, здебільшого
plerusque, raque, rumque – більша частина
Plinius, i, m – Пліній
ploro, avi, atum, are – плакати
pluma, ae, f – пір'я, пух
pluo, ui, -, ěre – іде дощ
plurimus, a, um superl. до multus
plus, pluris compar. до multus
Pluto, onis, m – Плутон
pluvia, ae, f – дощ
poema, atis, n – поема, вірш
poena, ae, f – покарання
poeta, ae, m – поет
polite – гарно, вишукано
pollex, icis, m – великий палець руки
polliceor, pollicitus sum, polliceri – обіцяти
pomarium, i, n – фруктовий сад
Pompēius, i, m – Помпей
pomum, i, n – плід
pondo, avi, atum, are – зважувати, оцінювати
pondus, eris, n – вага, кількість
pono, posui, positum, ěre – ставити, розташовувати
pons, pontis, m – міст
Ponticus, a, um – понтійський

pontifex, icis, m – понтифік, верховний жрець
Pontus, i, m – Чорне море
populator, atus sum, ari – спустошувати
populus, i, m – народ
porca, ae, f – свиня
porcus, i, m – свиня
porta, ae, f – брама, ворота
portentum, i, n – диво
porto, āvi, ātum, āre – носити, переносити
portus, us, m – порт, гавань, пристань, притулок
posco, poposci, –, ěre – вимагати
possessio, ōnis, f – власність, володіння
possideo, sēdi, sessum, ěre – володіти
possum, potui, –, posse – могли
post (Acc.) – після
post – пізніше, через
postea – пізніше, згодом
posteaquam – після того, як
posterior, ius – наступний
posteritas, ātis, f – потомство, нащадки
posterus, a, um – наступний
postpono, posui, positum, ěre – ставити нижче
postquam – після того як
postrēmo – нарешті
postrēmus, a, um – останній
postridie – наступного дня
postulo, āvi, ātum, āre – вимагати, бажати
potens, entis – могутній
potentia, ae, f – сила, вплив в державі
potestas, ātis, f – влада, могутність
potio, ōnis, f – напій
potior, itus sum, iri – опановувати, володіти
potior, ius – кращий
potissimum – головним чином
potus, us, m – напій
prae (Abl.) – порівняно з, при запереченні від, через
praebeo, ui, itum, ěre – надавати, дозволяти, допомагати
praesēdo, cessi, cessum, ěre – іти попереду, мати перевагу
praeseps, cipitis – стрімкий, швидкий, крутий (схил)
praeseptor, oris, m – наставник, вчитель
praeseptum, i, n – настанова
praesēdo, cīdi, cīsum, ěre – відрубувати
praecipio, cepi, ceptum, ěre – повчати, давати вказівку

praecipue – переважно
praecīlarus, a, um – прекрасний
praeco, ōnis, m – глашатай
praeda, ae, f – здобич
praedico, āvi, ātum, āre – оголошувати, називати, говорити
praedico, dixi, dictum, ēre – передбачати
praedictio, ōnis, f – передбачення
praeditus, a, um – забезпечений, обдарований
praedo, ōnis, m – розбійник
praedor, atus sum, ari – грабувати, розбійничати
praefatio, ōnis, f – передмова
praefero, tuli, lātum, ferre – нести попереду, вважати за краще
praeficio, feci, fectum, ēre – ставити на чолі, робити начальником
praemium, ii, n – нагорода
praeparo, āvi, ātum, āre – виготовляти
praepōno, posui, positum, ēre – віддати перевагу
praesens, entis – присутній
praesertim – особливо, зокрема
praesideo, sēdi, sessum, ēre – головувати
praesidium, ii, n – захист, охорона
praestabilis, e – чудовий, видатний
praesto, āvi, ātum, āre – стояти попереду, очолювати
praesto, stiti, stitum, āre – перевершувати, надавати, дарувати
praesum, praefui, –, praeesse – очолювати
praeter (Acc.) – крізь, понад, крім
praeterea – крім того
praetereo, ii, itum, īre – проходити, уникати, минати
praeteritus, a, um – минулий
praetor, ōris, m – претор, суддя
praevenio, vēni, ventum, īre – випереджати, перевершувати
prandeo, ndi, nsum, ēre – снідати
pratium, i, n – луг
pravus, a, um – поганий, неправильний
preces, um, f – прохання
precor, atus sum, ari – молитися
prehendo, ndi, nsum, ēre – хапати, схоплювати, розуміти
premo, pressi, pressum, ēre – притискувати, утискати
pretiōsus, a, um – дорогий, цінний
pretium, ii, n – ціна, цінність, платня, нагорода
pridie – напередодні
primum – спочатку
primus, a, um – перший
princeps, cipis – перший

princeps, cipis, m – голова, керівник
principatus, us, m – верховна влада, керівництво
principium, ii, n – початок
prior, ius – перший (з двох), колишній, минулий
prius – раніше
priusquam – перш ніж
privatio, onis, f – позбавлення
privatus, a, um – приватний
pro (Abl.) – згідно, за, замість
proavus, i, m – предок
probabilis, e – гідний схвалення
probo, avi, atum, are – випробовувати
probus, a, um – порядний, чесний
procella, ae, f – буря, натиск
procellosus, a, um – бурхливий
procul – далеко, вдалині, здалека
procumbo, cubui, cubitum, ere – спускатися
prodeo, ii, itum, ire – виступати, з'являтися
proditio, onis, f – зрада
proditor, oris, m – зрадник
prodo, didi, ditum, ere – зраджувати, повідомляти, видавати, знаходити
prodūco, duxi, ductum, ere – представити, продовжувати, затягувати
proelior, atus sum, ari – битися, боротися
proelium, ii, n – бій, битва, боротьба
profecto – дійсно, насправді
profēro, tūli, lātum, ferre – видавати (книгу)
proficio, feci, fectum, ere – досягати, приносити користь
proficiscor, fectus sum, ficisci – відправлятися, іти, виходити
profiteor, fessus sum, fiteri – заявляти
profugus, i, m – втікач, вигнанець
profundo, fūdi, fūsum, ere – виливати, обрушувати
profundus, a, um – глибокий
progredior, gressus sum, gredi – виходити, іти вперед, доходити
prohibeo, hibui, hibitum, ere – забороняти, заважати
proiicio, iēcī, iectum, ere – кидати, класти
promitto, misi, missum, ere – обіцяти, відпускати
promptus, a, um – явний, очевидний
pronuntio, avi, atum, are – оголошувати, розказувати, декламувати, вимовляти
prope – близько, майже
propereo, avi, atum, are – поспішати
propinquus, a, um – близький, сусідній

propono, ui, sĭtum, ěre – ставити попереду, оголошувати, обіцяти
proprius, a, um – своєрідний, особливий, властивий, власний
propter (Acc.) – через, внаслідок
propterĕa – тому
prorsus – зовсім
Proserpĭna, ae, f – Прозерпіна
prosilio, silui, –, ĭre – вискакувати
prosum, profui, –, prodesse – бути корисним, допомагати
protinus, a, um – зараз, негайно
proverbium, ii, n – прислів'я
provideo, vĭdi, vĭsum, ěre – передбачати, зазделегідь подбати
provincia, ae, f – провінція
provoco, āvi, ātum, āre – викликати
proxĭmus, a, um – найближчий, попередній, останній
prudens, entis – розсудливий, розумний
prudenter – розсудливо
prudentia, ae, f – розсудливість
publice – на державний кошт
publicus, a, um – суспільний, державний
Publius Cornelius Tacitus – Публій Корнелій Тацит
Publius, i, m – Публій
pudet безособ. соромно
pudor, oris, m – сором
puella, ae, f – дівчинка
puer, i, m – хлопець
pugna, ae, f – битва, бій, змагання
pugno, āvi, ātum, āre – боротися, битися
pulcher, chra, chrum – красивий
pulchritūdo, ĭnis, f – краса
pulso, āvi, ātum, āre – стукати
pulvis, eris, m – пил
punctum, i, n – крапка, схвалення
Punicus, a, um – карфагенський
punio, ĭvi, ĭtum, ĭre – карати
puppis, is, f – корма корабля
purgo, āvi, ātum, āre – чистити, очищувати
purus, a, um – чистий, ясний
puteus, i, m – колодязь
puto, āvi, ātum, āre – думати, вважати
pyramis, idis, f – піраміда
Pyrenaeus mons – Піренеї
Pyrrhus, i, m – Пирр
Pythagoras, ae, m – Піфагор

Pythius, a, um – піфійській
penetro, āvi, ātum, āre – переходити

Q

quacunque – куди б ні
quadragesimus, a, um – сороковий
quadraginta – сорок
quadringentesimus, a, um – чотирьохсотий
quadringenti, ae, a – чотириста
quae див. qui
quaero, sīvi, sītum, ěre – шукати, питати
quaeso, –, –, ěre – прошу, будь ласка
quaestio, ōnis, f – питання
quaestus, us, m – прибуток, заробіток
qualis – який (за якістю)
qualitas, ātis, f – якість
quam – ніж
quamdiu – поки, як довго
quamquam, quamvis – хоча, як би не
quando – коли, коли-небудь
quanto – наскільки
quantum – скільки, наскільки
quantus, a, um – який, який великий
quāre (=qua + re) – чому, тому
quartus, a, um – четвертий
quasi – неначе, як би, немов
quater – чотири рази
quaterni, ae, a – по чотири
quattuor – чотири
que – і
quemadmodum (= quem + ad + modum) – яким чином, як
queo, īvi, itum, ĩre – могли
quercus, us, m – дуб
querella, ae, f – скарга
queror, questus sum, queri – скаржитися
questio, ōnis, f – скарга
questus, us, m – скарга
qui, quae, quod – хто, який
quia – тому що, бо
quicumque, quaecumque, quodcumque – хто б ні, всякий хто
quid – для чого, хіба, що, навіщо, чому, як
quidam, quaedam, quiddam – хтось, якийсь, деякий, один
quidni – чому б ні

quies, ētis, f – спокій, відпочинок, сон
quiesco, quievi, quietum, ēre – відпочивати, заспокоюватися, стихати
quiētus, a, um – спокійний
quilibet, quaelibet, quidlibet – кожний, будь-хто
quindecim – п'ятнадцять
quingentesimus, a, um – п'ятисотий
quingenti – п'ятсот
quingagesimus, a, um – п'ятдесятий
quingenta – п'ятдесят
quinque – п'ять
Quintilianus, i, m – Квінтіліан (чоловіче ім'я)
quintus, a, um – п'ятий
Quintus, i, m – Квінт (чоловіче ім'я)
quis, quid – хто, що
quispiam, quaequam, quidpiam – хтось, якийсь
quisquam, quidquam (quisquam) – хто-небудь
quisque – будь-хто
quisque, quaeque, quidque – кожний, всякий
quisquis, quaequae, quidquid – будь хто, всякий хто
quivis, quaevis, quidvis – всякий, будь-хто
quo – куди, чим
quocunque – куди б ні
quod – бо, тому що, оскільки
quominus – щоб не
quomodo – яким чином, як
quondam – ніколи, колись
quoniam – оскільки, тому що
quoque – також
quot – скільки
quotannis – щороку
quotiens i quoties – скільки разів, всякий раз як

R

radix, icis, f – корінь
ramus, i, m – гілка
rana, ae, f – жаба
rарax, ācis – хижий
rapio, rapui, raptum, ēre – хапати, відводити, відносити, викрадати, залучати
raro – рідко
rarus, a, um – рідкісний
raster, tri, m – мотига
ratio, ōnis, f – розум

recēdo, cessi, cessum, ěre – відступати
 recens, entis – свіжийб недавній, останній, нев'янучий
 recipio, cēpi, ceptumб, ěre – приймати, одержувати, допускати
 recitatio, ōnis, f – читання (вголос)
 recito, āvi, ātum, āre – читати (вголос)
 reclamo, āvi, ātum, āre – гучно протестувати
 recordatio, ōnis, f – спомин
 recordor, atus sum, ari – згадувати
 recte – правильно, справедливо
 rectum, i, n – справедливість, правота
 rectus, a, um – прямий, правильний
 recurro, curri, cursum, ěre – повертатися, поспішати назад
 recūso, āvi, ātum, āre – відмовлятися, протестувати (проти чогось)
 reddo, didi, ditum, ěre – повертати, віддати, відплачувати, робити, вручати
 redeo, ii, itum, ire – повертатися
 redimo, ēmi, emptum, ěre – викупати
 reditus, us, m – повернення
 refero, tuli, lātum, ferre – нести назад, повертати, відносити, спрямовувати,
 refert, retulit, referre безособ. – має значення
 reficio, fēcī, fectum, ěre – відновлювати, лагодити, ремонтувати
 refugio, fūgi, fugitum, ěre – тікати боятися
 refugium, ii, n – втеча
 regālis, e – королівський, царський
 regīna, ae, f – цариця
 regio, ōnis, f – область, район
 regius, a, um – царський
 regno, āvi, ātum, āre – царювати
 regnum, i, n – царство
 rego, rexī, rectum, ěre – керувати, правити
 regredior, gressus sum, gredi – йти назад
 Regulus, i, m – Регул
 reintegratio, ōnis, f – відновлення
 reiicio, iēcī, (i)ectum, ěre – відкинути назад
 religio, ōnis, f – сумління, благочестя, релігія
 religiosus, a, um – добросовісний, благочестивий
 relinquo, reliqui, relictum, ěre – залишати
 reliquus, a, um – інший
 reluctor, atus sum, ari – протидіяти, опиратися
 remāneo, mansi, mansum, ěre – залишатися
 remedium, ii, n – засіб, ліки
 remissio, ōnis, f – відкидання, послаблення

remitto, mīsi, missum, ěre – відсилати, відшкодовувати, відмовлятися
remollesco, –, –, ěre – розслабляти, розм'якшувати
removeo, mōvi, motum, ěre – віддаляти, усувати
Remus, i, m – Рем
renovo, āvi, ātum, āre – відновлювати
renuntio, āvi, ātum, āre – повідомляти
reor, ratus sum, rerī – думати, вважати
repente – раптом, несподівано
reperio, repperi, repertum, ěre – відшукувати, знаходити, придумувати
repetitio, ōnis, f – повторення
repeto, petīvi, petītum, ěre – знову знаходити, повторювати, згадувати
repleo, plēvi, plētum, ěre – наповнювати
reporto, āvi, ātum, āre – отримувати, здобувати
reposco, –, –, ěre – вимагати назад
reprehendo, prehendi, prehensum, ěre – засуджувати
reprehensio, onis, f – осуд
repudio, āvi, ātum, āre – відкидати, зневажати
repugno, āvi, ātum, āre – відбиватися, суперечити, чинити опір
requies, ētis, f – спокій, відпочинок
requiesco, quievi, quiētum, ěre – відпочивати
res, rei, f – річ, справа
rescribo, scripsi, scriptum, ěre – писати у відповідь
resido, sēdi, sessum, ěre – сидати
resisto, stiti, –, ěre – чинити опір, протистояти
resolvo, solvi, solūtum, ěre – розв'язувати, дозволяти
respondeo, sponsi, sponsum, ěre – відповідати
responsum, i, n – відповідь
restituo, stitui, stitūm ěre – повертати; відновлювати
restituo, ui, utum, ěre – повертати, відговлювати
resto, stiti, –, āre – залишатися
resurgo, surrēxi, surrectum, ěre – знову підніматися, воскресати
retineo, tinui, tentum, ěre – утримувати, стримувати
retro – назад, позаду, раніше
reus, i, m – підсудний, обвинувачений
revereor, veritus sum, vereri – поважати
revertor, verti, verti – повертатися
revoco, āvi, ātum, āre – кликати назад, викликати до життя, знов закликати
rex, regis, m – цар
repello, ppuli, pulsum, ěre – відштовхувати, проганяти, відображати
Rhea Silvia, ae, f – Рея Сільвія
Rhenus, i, m – Рейн
rhetor, ōris, m – оратор, ритор (вчитель красномовства)

Rhodānus, i, f – Родан (річка в Галії, нині Рона)
 Rhodius, i, m – родосець
 Rhodus, i, f – Родос (острів біля берегів Малої Азії)
 rideo, risi, risum, ēre – сміятися
 ridiculus, a, um – смішний
 ripa, ae, f – берег
 risus, us, m – сміх
 rivus, i, m – струмок
 rodo, rosi, rosum, ěre – гризти, ганьбити, зневажати
 rogo, āvi, ātum, āre – запитувати, просити
 Roma, ae, f – Рим
 Romānus, a, um – римський
 Romānus, i, m – римлянин
 Romūlus, i, m – Ромул
 rosa, ae, f – троянда
 rubeo, ui, –, ēre – червоніти
 ruber, bra, brum – червоний
 rudis, e – грубий, необроблений, неосвічений
 ruina, ae, f – падіння; pl. руїни
 rumor, ōris, m – слух
 rumpro, rūpi, ruptum, ěre – розривати, розбивати
 ruo, rui, rutum, ěre – падати, руйнувати
 ruri – на селі
 rursum; rursus – знову, навпаки, з іншого боку
 rus, ruris, n – село, маєток, поле
 rusticus, a, um – сільський
 requiro, quisīvi, quisītum, ěre – шукати, запитувати
 respicio, spexi, spectrum, ěre – озиратися на, мати на увазі

S

Sabīni, ōrum, m – сабіни
 Sabinus, a, um – сабінський
 saccus, i, m – мішок, торба
 sacer, cra, crum – святий, священний
 sacerdos, ōtis, m – жрець
 sacrificium, ii, n – жертва, жертвоприношення
 saeculum, i, n – століття, покоління
 saepe – часто
 saevus, a, um – лютий, страшний
 sagitta, ae, f – стріла
 sal, salis, m – сіль
 Salāmis, inis, f – Саламін (острів біля берегів Аттики)
 salio, salui, saltum, ĩre – стрибати

Sallustius, ii, m – Салюстій
salto, āvi, ātum, āre – стрибати, танцювати
saltus, us, m – стрибок
saltus, us, m – ущелина, важке становище
salus, ūtis, f – порятунок, добробут, здоров'я, благо
salutāris, e – рятівний, корисний, благодотворний, цілющий
salūto, āvi, ātum, āre – вітати
salveo, –, –, ēre – бути здоровим
salvus, a, um – здоровий, благополучний
Samius, a, um – самоський (Самос – острів в Егейському морі)
sancio, sanxi, sanctum, ĩre – твердо встановлювати, наказувати
sanctifico, –, –, āre – святитися
sanctus, a, um – священний, святий, недоторканий
sanguis, inis, m – кров
sano, āvi, ātum, āre – лікувати, зціляти
sanus, a, um – здоровий, при повному розумі
sapiens, entis – розумний
sapientia, ae, f – мудрість
sapio, ii, –, ěre – бути розумним
sarcina, ae, f – пакунок, поклажа, індивідуальне спорядження солдата
Sardes, ium, f – Сарди (місто в Малій Азії)
sat див. satis
satio, āvi, ātum, āre – насичувати, задовольняти
satis, e – достатньо
Saturnus, i, m – Сатурн
satus, a, um див. sego
saucius, a, um – поранений
saxum, i, n – скеля
scaena, ae, f – сцена
scaenicus, i, m – актор
scalae, ārum, f – сходи
scalpo, psi, ptum, ěre – вирізати (на коштовному камені)
scando, ndi, nsum, ěre – сходити (в щось, на щось), підніматися
scateo, –, –, ēre – рясніти
scelerātus, a, um – лиходійський, лиходій
scelus, eris, n – злочин
schola, ae, f – школа
scientia, ae, f – знання, уміння, досвідченість
scilicet – звичайно, а саме
scindo, scidi, scissum, ěre – розривати, орати
scintilla, ae, f – іскра
scio, ĩvi, ĩtum, ĩre – знати, вміти

Scipio, onis, m – Сципiон
scisco, scivi, scitum, ěre – дiзнаватися
scorpio, onis, m – скорпiон
scribo, scripsi, scriptum, ěre – писати
scriptor, ōris, m – письменник
scriptum, i, n – твiр
scutum, i, n – щит
Scytha, ae, m – скиф
Scythia, ae, f – Скифiя
se – себе, собою
seco, secui, sectum, āre – рiзати, вiдрiзати
secreto – окремо, наодинцi
secundum (Acc.) – згiдно
secundus, a, um – другий, сприятливий, вдалий, успiшний
secūris, si, f – сокира
secūrus, a, um – безтурботний, спокiйний, безпечний
secutus, a, um див. sequor
sed – а, але
sedecim – шiснадцять
sedeo, sessi, sessum, ěre – сидiти
sedes, is, f – сидiння, трон, мiсце проживання
seditio, ōnis, f – заколот, повстання
sedulo – старанно, ретельно
seges, etis, f – урожай, жнива, рiлля, поле, нива
sella, ae, f – стiлець
semel – один раз
semen, inis, n – насiння
semper – завжди
sempiternus, a, um – вiчний, постiйний
senātor, ōris, m – сенатор
senatus, us, m – сенат
Seneca, ae, m – Сенека
senectus, ūtis, f – старiсть
senesco, senui, –, ěre – старiти
senex, is, m – стара людина
sensus, us, m – вiдчуття
sententia, ae, f – думка, рiшення, вислiв
sentio, sensi, sensum, ěre – вiдчувати
separatio, ōnis, f – вiдокремлення, розрiзнення
separo, āvi, ātum, āre – вiддiляти
sepelio, pelivi, pultum, ěre – ховати, поховати
septem – сiм
septendecim – сiмнадцять

septentrionālis, e – північний
septimus, a, um – сьомий
septingentesīmus, a, um – семисотий
septuagesīmus, a, um – сімдесятий
septuaginta – сімдесят
sepulcrum, i, n – могила, гробниця
sepultūra, ae, f – поховання
Sequāni, orum, m – секвани (гальське плем'я)
sequestro, āvi, ātum, āre – відділяти
sequor, secūtus sum, sequi – слідувати, прагнути
serēnus, a, um – ясний
series, ei, f – ряд
serio – серйозно
serius, a, um – серйозний, важливий
sermo, ōnis, m – бесіда, мова, розмова
sero – пізно
sero, sevi, satum, ěre – сіяти, садити, створювати
serpens, entis m, f – змії, змія
serus, a, um – пізній
serva, ae, f – рабиня
servio, īvi, ĩtum, ĩre – служити, бути рабом
servītus, ūtis, f – рабство
servo, āvi, ātum, āre – зберігати, рятувати, охороняти
servus, i, m – раб
sescenti, ae, a – шістсот
sese = se
sevēre – суворо
sevērus, a, um – суворий, серйозний
sex – шість
sexagesīmus, a, um – шістдесятий
sexaginta – шістдесят
sextus, a, um – шостий
Sextus, i, m – Секст
sī – якщо
sibi – собі
Sibylla, ae, f – Сивілла
sic – так
siccus, a, um – сухий
Sicilia, ae, f – Сицілія
sicut – як, подібно тому як
sidus, eris, n – сузір'я, зірка, світило
sigillum, i, n – печатка
significo, āvi, ātum, āre – подати знак, натякати, представляти собою

signum, i, n – знак, відзнака
silentium, ii, n – мовчання
sileo, ui, –, ēre – мовчати
silva, ae, f – ліс
silvester, stris, stre – лісистий
simia, ae, f – мавпа
similis, e – подібний, схожий
similitūdo, ĩnis, f – подібність, схожість
simius, i, m – мавпа (самець)
simplex, ĩcis – простий
simplicitas, atis, f – простота
simpliciter – просто, виключно
simul – разом, одночасно
simul; simulac – як тільки
simulacrum, i, n – образ, зображення
simulatio, ōnis, f – видимість, удавання
simulo, āvi, ātum, āre – прикидатися, вдавати, удавано виявляти
sine (Abl.) – без
singulāris, e – винятковий
singuli – кожний окремо, поодинці
sinister, tra, trum – лівий
sino, sivi, situm, ĩre – дозволяти
sitio, ĩvi, ĩtum, ĩre – відчувати спрагу
sitis, is, f – спрага
sĩtus, a, um – розташований, що знаходиться
situs, us, m – положення, споруда
sive – або, чи
sobrius, a, um – тверезий
socer, eri, m – свекор, тесть
socia, ae, m – союзник, товариш
societas, ātis, f – спільність, зв'язок, союз
socius, ii, m – товариш, супутник
Socrātes, is, m – Сократ
sol, solis, m – сонце
solatium, ii, n – втіха, відрода
soleo, solĭtus sum, ēre – мати звичку
solitūdo, inis, f – самотність
solium, ii, n – підвищення, трон
Solo, ōnis, m – Солон
solum – тільки non s. ... sed etiam – не тільки... але і
solum, i, n – ґрунт
solus, a, um – один, єдиний, самотній
solvo, solvi, solūtum, ĩre – відв'язувати, відчалувати, платити

somnio, āvi, ātum, āre – бачити сни
somnia, ii, n – сновидіння
somnus, i, m – сон
sonitus, us, m – звук, гуркіт, грім
sonus, i, m – шум, звук
sophistes, ae, m – софіст
sordidus, a, um – брудний
soror, ōris, f – сестра
sors, sortis, f – пророцтво, оракул, доля
spargo, sparsi, sparsum, ěre – марнувати, розсіювати
Sparta, ae, f – Спарта
Spartācus, i, m – Спартак
Spartānus, i, m – спартанець
spatiōsus, a, um – обширний
spatium, ii, n – простір, проміжок
species, ēi, f – зір, погляд, вид
speciosus, a, um – миловидний, чарівний, гарний
spectaculum, i, n – видовище
specto, āvi, ātum, āre – дивитися, брати до уваги
speculator, atus sum, agi – спостерігати (за кимсь)
speculum, i, n – дзеркало
spelunca, ae, f – печера
sperno, sprevi, spretum, ěre – зневажати, відкидати
spero, āvi, ātum, āre – надіятися, чекати
spes, spei, f – надія
Sphinx, Sphingis, m – сфінкс
spina, ae, f – колючка
spiritus, us, m – дихання, дух
spiro, āvi, ātum, āre – дихати, жити
splendo, dui, –, ěre – виблискувати
sponsus, i, m – наречений
sponte – із власної волі
stabilis, e – постійний
stadium, ii, n – іподром, стадіон, стадій
stagnum, i, n – ставок, болото, калюжа
statim – одразу, негайно
statua, ae, f – статуя
statuo, statui, statūtum, ěre – ставити, постановляти, вирішувати
statūra, ae, f – ріст, будова тіла
status, us, m – стан, становище
stella, ae, f – зірка
sterilis, e – безплідний
sterno, stravi, stratum, ěre – стелити

stirps, stirpis, f – стовбур, рослина, коріння, рід
sto, steti, statum, āre – стояти, існувати
Stoicus, i, m – стоїк (філософ)
stolidus, a, um – дурний, безглуздий, безсилий
stringo, strinxī, strictum ēre – оголяти, натягувати, зменшувати, виймати, ганьбити
struo, struxi, structum, ēre – будувати, споруджувати
studeo, ui, –, ēre – прагнути, займатися
studiōsus, a, um – старанний, любитель
studium, ii, n – вивчення, прагнення, заняття
stultitia, ae, f – дурість
stultus, a, um – дурний
stupeo, ui, –, ēre – зупинятися, застигати, ціпеніти
stupor, ōris, m – заціпеніння
suadeo, suasi, suasum ēre – радити
suavis, e – приємний
suavitas, ātis, f – приємність
sub (Acc., Abl.) – під
subdōlus, a, um – хитруватий
subeo, ii, itum, ire – підходити, переносити
subigo, ēgi, actum, ēre – впокорювати
subinde – вслід за цим
subito – раптом, несподівано
subitus, a, um – несподіваний
subiicio, iēcī, iectum, ēre – підкладати, посадити
sublatus, a, um див. suffero
sublevo, āvi, ātum, āre – полегшувати, зменшувати, підтримувати
subsidium, ii, n – допомога
subvenio, vēni, ventum, ire – допомагати, приходити на допомогу
succēdo, cessi, cessum, ēre – входити (під щось), ховатися, підходити, вступати
sudor, ōris, m – піт
Suēbi, ōrum, m – свеби
Suetonius, i, m – Светоній
suffero, sustūli, sublātum – пропонувати, давати, підтримувати
sufficio, fēcī, fectum, ēre – бути достатнім
Sulla, ae, m – Сулла (чоловіче ім'я)
Sulmo, ōnis, m – Сульмон (назва міста)
sum, fui, –, esse – бути, існувати
summus, a, um – найвищий
sumo, sumpsi, sumptum, ēre – брати, хапати, їсти, починати, робити
sumptus, us, m – витрата
superbia, ae, f – гордість, зарозумілість

superbus, a, um – гордий
superior, ius – розташований зверху, верхній
supero, āvi, ātum, āre – переважати, перемагати
superstitio, ōnis, f – забобон
supersubstantialis, e – насущний, щоденний
supersum, fui, –, esse – залишатися
superus, a, um – вищий, небесний
supplex, plicīs – благальний
supplicium, ii, n – страта, покарання, кара, тортури
supplico, āvi, ātum, āre – благати, молити
supra (Acc.) – понад, над
suprēmus, a, um – вищий, останній
surdus, a, um – глухий
surgo, surrexi, surrectum, ěre – вставати, підійматися
surrupio, rupui, reptum, ěre – красти
sus, suis m, f – свиня
suscipio, cēpi, septum, ěre – приймати, робити, випробовувати
suscito, āvi, ātum, āre – здійсмати, піднімати, розпалювати
sustento, āvi, ātum, āre – підтримувати
sustineo, tinui, tentum, ěre – підтримувати, затримувати, годувати
suspendo, pendi, pensum, ěre – вішати
sutor, ōris, m – швець
suus, a, um – свій
Syracūsae, arum, f – Сиракузи
Syria, ae, f – Сирія
Syrus, i, m – сирієць

T

tabella, ae, f – дощечка
taberna, ae, f – халупа, лавка
tabūla, ae, f – дошка
taceo, tacui, tacitum, ěre – мовчати
taciturnitas, ātis, f – мовчазність
tacitus, a, um – мовчазний, безмовний
Tacitus, i, m – Тацит
talis, e – такий (за якістю)
tam – так
tamdiu – так довго
tamen – однак, проте
Tamēsis, is, m – Темза
tametsi – хоча
tamquam див. tam
tandem – нарешті

tango, tetigi, tactum, ęre – торкатися, досягати
Tantālus, i, m – Тантал
tantum – так, як сильно, тільки
tantus, a, um – такий, такий великий
tarditas, ātis, f – повільність
tardus, a, um – повільний
Tarquinius Superbus, i, m – Тарквіній Гордий
taurus, i, m – бик, віл
tectum, i, n – дах, крівля
tego, texi, tectum, ęre – покривати
tellus, ūris, f – земля
telum, i, n – метальна зброя
temeritas, ātis, f – безрозсудність
temperantia, ae, f – помірність
temperatus, a, um – помірний
tempestas, ātis, f – буря, негода
templum, i, n – храм
tempto, āvi, ātum, āre – пробувати, братися, спокушати
tempus, ęris, n – час, пора року
tenax, ācis – міцний, скупуватий
tendo, tetendi, tentum, ęre – тягти, прагнути, направляти
tenebrae, arum, f – темрява, сутінки, морок
teneo, tenui, tentum, ęre – тримати, зберігати, утримувати
tener, era, erum – ніжний, молодий
tentatio, ęnis, f – спокуса
tenuis, e – скромний, простий, слабкий
tereo, ui, -, ęre – бути теплим
ter – тричі
Terentius, i, m – Теренцій (чоловіче ім'я)
tergum, i, n – спина
terni, ae, a – по три
tero, trivi, tritum, ęre – терти, витратити
terra, ae, f – земля, країна
terreo, terrui, territum, ęre – лякати
terrester, stris, stre – сухопутний, сухий
terribilis, e – страшний, жадливий
terror, ęris, m – страх, жах, страшна небезпека
tertius, a, um – третій
tertius, a, um третій
testaceus, a, um – глиняний
testamentum, i, n – заповіт
testimonium, ii, n – свідoctво, доказ
testis, is, m, f – свідок

testudo, ĩnis, f – черепаха
tetig- див. tango
Teucři, orum, m – троянці
Thales, is, m – Фалес (грецький філософ)
theatrum, i, n – театр
Thebae, arum, f – Фіви
Thebāni, ōrum – фіванці
Themis, Themidos (dis), f – Феміда
Themistocles, is, m – Фемістокл
therma, ae, f – лазня
Thermopylae, arum, f – Фермопіли (ущелина в Греції)
thesaurus, i, m – скарб
Theseus, i, m – Тесеї
Thetis, ĩdis, f – Фетіда
Thraces, ae, m – фракієць
Thracia, ae, f – Фракія
thronus, i, m – трон, престол
Thucydides, is, m – Фуکیدід
Tibēris, is, m – Тібр
tibia, ae, f – флейта
tigris, idis, m, f – тигр
timeo, ui, -, ere – боятися, лякатися
timidus, a, um – боязкий
timor, ōris, m – страх
tingo, tinxi, tinctum, ěre – фарбувати
Titus, i, m – Тит
toga, ae, f – тога
tolerabilis, e – стерпний, терпимий
toleranter терпляче
tolero, āvi, ātum, āre – зносити, терпіти
tollo, sustuli, sublātum, tollere – піднімати, усувати, викреслювати, знищувати
tono, āvi, ātum, āre – гриміти
Torquatus, i, m – Торкват (чоловіче ім'я)
tot – стільки
totidem – стільки ж
totus, a, um – увесь, цілий
trado, dīdi, dītum, ěre – передавати
tragicus, a, um – трагічний
tragicus, i, m – трагік, автор трагедій
tragoedia, ae, f – трагедія
traho, traxi, tractum, ěre – тягнути, відводити
traicio, iēci, iectum, ěre – понизувати, переправлятися

tranquillus, a, um – спокійний
trans (Acc.) – через
transcribo, scripsim scriptum, ěre – переписувати
transeo, ii, itum, ĩre – переходити, проходити, переправлятися через
transfero, tuli, lātum, ferre – переносити, передавати, звальювати
transfigo, fixi, fixum, ěre – пронизувати
transgredior, gressus sum, gredi – переходити
transitus, us, m – перехід
transmitto, misi, missum, ěre – перепливати
transporto, āvi, ātum, āre – переносити, перевозити
transvolo, āvi, ātum, āre – перелітати
trecentēsimus, a, um – трьохсотий
trecenti, ae, a – триста
tremor, ōris, m – трепет, жах
tremulus, a, um – тремтячий, мерехтливий
tres, tria – три
tribuo, ui, ūtum, ěre – віддати, надавати
tribūtum, i, n – податок, данина
tricesimus, a, um – тридцятий
triennium, ii, n – триріччя
triginta – тридцять
trini, ae, a – по три
tristis, e – сумний, похмурий
triumphus, i, m – тріумф
Troia, ae, f – Троя
Troianus, a, um – троянський
Troianus, i, m – троянець
trudo, trusi, trusum, ěre – штовхати, гнати
tu – ти
tuba, ae, f – труба
tueor, tuitus sum, tuegi – охороняти, дивитися, спостерігати,
tuli див. fero
Tullius, i, m – Туллій
tum – тоді
tumultus, us, m – сум’яття
tumulus, i, n – пагорб
tunc – тоді, у той час
tunica, ae, f – туніка
turba, ae, f – натовп
turbidus, a, um – каламутний, неспокійний, бурхливий
turbina, ae, f – буря
turbo, āvi, ātum, āre – хвилювати
turbo, inis, m – вихор

turgidus, a, um – надутий, наповнений (вітром)
turpis, e – потворний, огидний, ганебний
turris, is, f – вежа
tussis, is, f – кашель
tutēla, ae, f – охорона, опіка
tutus, a, um – безпечний, надійний
tuus, a, um – твій
tyrannus, i, m – тиран

U

uber, ēris – родючий
ubi – де, коли
ulciscor, ultus sum, ulcisci – мститися
Ulixes, is, m – Улісс, Одіссей
ullus, a, um – який-небудь
ultimus, a, um – останній
ultio, ōnis, f – помста
ultra (Acc.) – далі, по той бік
ultra – добровільно
umbra, ae, f – тінь, темінь
umerus, i, m – плече
umidus, a, um – вологий
umquam – колись, будь-коли
unā – разом
unda, ae, f – хвиля, вода, море
unde – звідки
undēcim – одинадцять
undecimus, a, um – одинадцятий
undique – з усіх боків, звідусіль
unguis, is m – ніготь, кіготь
unicus, a, um – єдиний
unitus, a, um – об'єднаний
universus, a, um – весь, цілий, загальний
unquam – коли-небудь
unus, a, um – один
urbānus, a, um – міський, цивільний
urbs, urbis, f – місто
urgeo, ursi, –, ēre – стискати
uro, ussi, ustum, ēre – палити, спалювати
ursus, i, m – ведмідь
urtīca, ae, f – кропива
usi див. utor
usitātus, a, um – вживаний, звичний

usque – постійно, безперервно, весь час
usus, us, m – користування, досвід
ut – з Indicativus коли; з Coni. (finale) щоб; (consecutivum) що, так що
ut – як; u. qui оскільки він
uter – який з двох
uterque, utraque, utrumque – і той і інший, обидва
utērus, i, m – черево, живіт
utilis, e – корисний
utilitas, ātis, f – користь
utinam – о якби
utique – в усякому разі, неодмінно
utor, usus sum, uti – вживати, користуватися
utrum – чи; чи и...an... або
uva, ae, f – виноград
uxor, ōris, f – дружина
vacatio, ōnis, f – звільнення, канікули
vaso, āvi, ātum, āre – бути порожнім, бути вільним, бути позбавленим
vacuus, a, um – порожній, позбавлений
vadum, i, n – мілина
vae! – на жаль!, о горе!
vago, atus sum, agi – поневірятися, блукати
valde – сильно, дуже
valeo, ui, –, ēre – мати силу, бути здоровим
Valerius, i, m – Валерій
valetudo, inis, f – здоров'я
validus, a, um – сильний, здоровий
valles (vallis), is, f – долина
vallum, i, n – огорожа, насип
vanus, a, um – порожній, нікчемний, марний
variētās, ātis, f – різноманітність, мінливість
varius, a, um – різний, різноманітний
vas, vasis, n – посудина, ваза
vasto, āvi, ātum, āre – спустошувати
vates, is, m – пророк, поет
ve – або; запереч. і
vectigal, ālis, n – податок, дохід
vehementer – сильно, дуже
veho, vexi, vectum, ěre – везти, нести, pass. їхати
vel – або
velox, ōcis – швидкий
velum, i, n – вітрило
velum, i, n – покрив
velut, veluti – наприклад, як би

vendo, dīdi, dītum, ẽre – продавати
venēnum, i, n – отрута
venia, ae, f – поблажливість, вибачення
venio, vēni, ventum, ĩre – приходить, прибувати
venter, tris, m – живіт, шлунок, черево
ventus, i, m – вітер
Venus, ẽris, f – Венера
venustas, ātis, f – краса
ver, veris, n – весна
verbōsus, a, um – велемовний, балакучий
verbum, i, n – слово
vere – істинно, правдиво
verecundus, a, um – скромний
vereor, veritus sum, vereri – боятися, побоюватися, поважати
Vergilius, ii, m – Вергілій
veritas, ātis, f – правда, істина
vermis, is, m – черв'як
vernus, a, um – весняний
vero – дійсно, звичайно
Verres, is, m – Веррес
versiculus, i, m – віршик
verso, āvi, ātum, āre – обертати; pass. Знаходиться, перебувати, поводитися
versus, us, m – вірш, рядок
vertex, ĩcis, m – вершина
verto, verti, versum, ẽre – повертати, руйнувати, перетворювати
verum – але
verum, i, n – правда, істина
verus, a, um – правдивий, справжній
vescor, –, vesci – харчуватися
Vespasianus, i, m – Веспасіан
vesper, eri, m – вечір
vestālis, e – присвячений богині Весті
vester, tra, trum – ваш
vestigium, ii, n – слід
vestimentum, i, n – одяг
vestio, ĩvi, ĩtum, ĩre – одягати, вкривати
vestis, is, f – одяг
Vesuvius, ii, m – Везувій
veto, vetui, vetitum, āre – забороняти
vetus, ẽris – старий, давній
vetustas, ātis, f – старість, майбутнє, майбутні століття
veho, āvi, ātum, āre – мучити, приводити в рух, турбувати

via, ae, f – шлях, дорога
viātor, ōris, m – подорожній
vice adv. – через
vicesīmus, a, um – двадцятий
vicīnus, i, m – сусід
vicis, is, f – зміна, мінливість
victīma, ae, f – жертва
victor, ōris, m – переможець
victoria, ae, f – перемога
victus, a, um – переможений
vicus, i, m – село
videlicet – очевидно
video, vīdi, vīsum, ēre – дивитися, бачити
vigeo, ui, –, ēre – процвітати, мати силу
vigil, īlis, m – стражник
vigilo, āvi, ātum, āre – пильнувати, не спати
viginti – двадцять
vilis, e – дешевий
villa, ae, f – маєток, віла
vincio, vīnxi, vīnctum, īre – прив'язувати, зобов'язувати
vinco, vīci, vīctum, ēre – перемагати
vincūlum, i, n – кайдани
vindex, īcis, m – захисник, каратель, месник
vindico, āvi, ātum, āre – захищати, боронити
vinea, ae, f – виноградна лоза
vinum, i, n – вино
violens, entis – стрімкий
violo, āvi, ātum, āre – шкодити, ображати, кривдити
vipera, ae, f – гадюка, змія
vir, i, m – чоловік, воїн
vires, viribus – див. vis
virgo, īnis, f – дівчина
viridis, e – зелений
virtus, ūtis, f – хоробрість, мужність
vis – сила
visito, āvi, ātum, āre – відвідувати
viso, visi, –, ēre – дивитися
visus, us, m – зір
vita, ae, f – життя
vitio, āvi, ātum, āre – псувати, спотворювати
vitiōsus, a, um – порочний, поганий
vitis, is, f – виноградна лоза
vitium, īi, n – вада, недолік

vito, āvi, ātum, āre – уникати
vitreus, a, um – скляний, ламкий
vituperō, āvi, ātum, āre – засуджувати, ляяти
vivo, vixi, victum, ēre – жити
vīvus, a, um – живий
vix – ледве, насилу
vociferor, atus sum, ari – кричати
voco, āvi, ātum, āre – кликати, називати
volens, entis – прихильний
volo, āvi, ātum, āre – літати
volo, volui, –, velle – хотіти
volucer, cris, cre – летючий, швидкий
volucris, is, f – птах
voluntarius, a, um – добровільний
voluntas, atis, f – воля, бажання
Volusenus, i, m – вольск (людина з народу вольсків)
vos – ви
votum, i, n – обітниця, бажання, мрія, побажання, молитва
vox, vocis, f – голос, мова
Vulgāta, ae, f – Вульгата, латинський переклад Біблії
vulgo – звичайно
vulgus, i, n – народ
vulnĕro, āvi, ātum, āre – ранити
vulnus, eris, n – рана
vulpecula, ae, f – лисичка
vulpes, is, f – лисиця
vultus, us, m – обличчя, вигляд

X

Xantippa, ae, f – Ксантіппа
Xerxes, is, m – Ксеркс

Z

Zeuxis, idis, m – Зевксид
Zōilus, i, m – Зоїл

ЛІТЕРАТУРА

1. Грекова М. А. Посібник з латинської мови для студентів-захщників на пряму підготовки 'Філологія'. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2012. 150 с.
2. Оленич Р. М. Латинська мова : підруч. для студ. ф-тів іноземної філології вищих навч. закл. 2-е вид., випр. Львів : Світ, 2001. 350 с.
3. Ревак Н. Г. , Сулим В. Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів). 2-ге вид., виправлене і доповнене. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 415 с.
4. Скорина Л.П., Сенів М.Г., Постова Н.С. *Porta antiqua*. Підручник з латинської мови для ліцеїв, гімназій і коледжів. К., 1994. 272 с.
5. Kowalski J., Galias M. *Iuvēnis Romānus*. Lwow, 1934. 165 s.
6. Kowalski J., Galias M. *Puer Romānus*. Lwow, 1934. 103 s.
7. Lewicki G.M. *Wstępna nauka języka łacińskiego*. Lwow, 1931. 160 s.

ЗМІСТ

Передмова	3
Vocāles. Consonantes. Accentus	5
Verbum. Coniugatiōnes. Praesens indicatīvi actīvi Imperatīvus praesentis.....	9
Substantīva primae et secundae declinatiōnum. Adiectīva primae et secundae declinatiōnum.....	14
Systema temporum infecti	22
Substantīva tertiae declinatiōnis. Adiectiva tertiae declinationis	29
Gradus comparatiōnis adiectivōrum et adverbiorum.....	41
Substantiva quartae et quintae declinationum	49
Pronomīna	54
Systema temporum perfecti	60
Numeralia	71
Syntaxys. Coniunctivus	77
Латинсько-український словник	90

Навчальне видання

ПЕТРИШИН Марта Йосипівна
ЗАГАЙСЬКА Галина Михайлівна

REPETITORIUM LATINUM
Pars prima

Збірник вправ для контрольних і самостійних робіт
з латинської мови

Технічний редактор

Віщак Юліанна

Підписано до друку 10.03.2021. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний. Умов.-друк. арк. 9,4.
Обл.-вид. арк. 10,1. Зам. Н-007п.
Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету,
58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.
e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002